

HERODOTUS

GRÆCE & LATINE,

ACCEDUNT

ANNOTATIONES SELECTÆ

NECNON

INDEX LATINUS,

EX EDITIONIBUS

WESSELINGII ET REIZII.

[edidit George Dunbar]

TOM. V.

EDINBURGI,
E Prelo Academico,
IMPENSIS GULIELMI LAING.

MDCCCVI.

Ε Ρ Α Τ Ω.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΕΚΤΗ,
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ
ΕΡΑΤΩ.

Ἀρισταγόρης μέν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὕτω τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, ἤρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, κατὰ κοῖον

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
LIBER SEXTUS,
QUI INSCRIBITUR
ERATO.

Aristagoras quidem Ionicæ rebellionis auctor ita oppetiit. Histiæus autem Mileti tyrannus a Dario dimissus Sardes venit: eo quum venisset e Susis, interrogatus est ab Artapherne Sardium præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum

τι δοκέοι Ἴωνας ἀπεστάναι. ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώϋμαζέ τε τὸ γεγονὸς, ὡς οὐδὲν δῆθεν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρεκίην τῆς ἀποστάσιος, "Οὕτω " τοι, Ἱστιαῖε, ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγ- " ματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔῤῥαψας μὲν σὺ, " ὑπεδήσατο δὲ ὁ Ἀρισταγόρης."

β'. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε. Ἱστιαῖος δὲ, δείσας ὡς συνιέντα Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλῆα Δαρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον, ἐδέθη ὑπὸ Χίων,

---

induxisse: et quum negaret se id scire, quinimo mirari quod actum esset, tanquam rerum præsentium prorsus ignarus, Artaphernes, qui eum artificio uti comperisset, et veram defectionis originem nosset, inquit, Histiæe, sic res istæ se habent; hunc calceum tu quidem suisti, Aristagoras autem calceavit.

2. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Histiæus tanquam rei gnarum veritus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit, regem Darium frustratus, cui Sardiniam insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus, subiit ducatum Ionum belli adversus Darium. Is quum in Chium transmisisset, a Chiis in vincula conjectus est, vitupe-

καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτέων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωϋτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βασιλέϊ, ἔλυσαν αὐτόν.

γ'. Ἔνθαῦτα δὴ εἰρωτεόμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἱστιαῖος κατότι προθύμως οὕτω ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος· τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τουτέων εἵνεκα ἐπιστείλειε. οὐδέν τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδειμάτου τοὺς Ἴωνας.

δ'. Μετὰ δὲ, ὁ Ἱστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνεΐτεω, τοῖσι

---

ratus ab eis quasi res novas moliretur contra ipsos ab Dario: sed ubi omnem cognovere rationem, quod regi hostis esset, hominem solverunt.

3. Ibi interrogatus Histiæus ab Ionibus, cur ita propense Aristagoræ ut a rege deficeret mandasset, et tanta clade Iones affecisset, causam quæ fuerat ipsis plane non aperuit, sed dixit regem Darium constituisse, Phœnices e sedibus suis amotos in Ioniam transferre, et Iones in Phœnicen, et hac caussa sic monuisse: quum nihil omnino tale rex deliberavisset, ipse Iones terrefaciebat.

4. Post hæc ad Persas qui Sardibus erant, literas dat, tan-

ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἔπεμπε βιβλία, ὡς προλελεσχηνευμένων αὐτῷ, ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἕρμιππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἕρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἱστιαίου, δοῦναι φέροντα τοῖσί περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἱστιαίῳ, ἑωϋτῷ δοῦναι. τουτέων δὲ γενομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης.

έ. Περὶ Σάρδις μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή. Ἱστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἱστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρεω, οὐδαμῶς πρόθυμοι

---

quam secum antea de rebellione fabulatos; quas literas misit per quendam Hermippum Atarnitam. Eas Hermippus non iis, ad quos dabantur, reddidit, sed in manum dedit Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, jubet Hermippum eas quidem reddere, quibus Histiæus mittebat, sed quæ vicissim a Persis ad Histiæum responderentur, sibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Persarum supplicium sumpsit.

5. Et Sardibus quidem tumultus extitit: Histiæus autem hac spe lapsus, exoratis Chiis, Miletum ab illis reductus est. Sed Milesii, libenter etiam ab Aristagora liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium

ἔσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώρην, οἷα τε ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίῃ ἐπειρᾶτο κατιὼν ὁ Ἱστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον) τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπό τευ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστὸς τῆς ἑωϋτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑωϋτῷ δοῦναι νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναι οἱ νέας. οἱ δὲ, πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἱστιαίῳ ἐς Βυζάντιον· ἐνθαῦτα δὲ ἱζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἱστιαίῳ ἔφασαν ἑτοῖμοι εἶναι πείσεσθαι.

ϛ΄. Ἱστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίευν ταῦτα. ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτι-

---

tyrannum illuc recipiendum, utpote gustata libertate. Histiæus igitur sub noctem conatus per vim redire Miletum, a quodam Milesio femur vulneratus est. Ita rejectus a patria sua, se recepit Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas sibi naves inducere non poterat, trajecit Mitylenen: et quum Lesbiis ut sibi traderent naves persuasisset, hi sane octo triremibus instructis Byzantium cum eo navigarunt. Ibique subsidentes, navigia e Ponto enavigantia intercipiebant, præter eorum qui se paratos obsequi Histiæo ipsi assentiebantur.

6. Histiæo et Mitylenæis hæc agentibus, ad ipsam Miletum ingens exercitus navalis pariter et terrestris expectabatur. Du-

κὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν στρατὸς προσδόκιμος· συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἓν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσονος ποιησάμενοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἔσαν προθυμότατοι· συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κατεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον.

ζ'. Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον προβούλους σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ τείχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πληροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίην τῶν

---

ces enim Persarum coactis in unum exercitum copiis versus eam ducebant, minoris cetera oppida facientes. Inter classiarios promptissimi erant Phœnices, cum quibus militabant et Cyprii recens subacti, et Cilices, et Ægyptii.

7. Hos adversus Miletum et ceteram Ioniam venturos quum intellexissent Iones, miserunt suos quique primores ad commune Ioniæ concilium. Quibus in eum locum coactis atque deliberantibus, visum est, non debere terrestres copias adversus Persas contrahi, sed ab ipsis Milesiis muros defendi, classem sociis navalibus instruere nulla navi prætermissa: instructaque

νεῶν· πληρώσαντας δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, προναυμαχήσοντας Μιλήτου· ἡ δὲ Λάδη ἔστι νῆσος μικρὴ ἐπὶ τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη.

η′ Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες· σὺν δέ σφι, καὶ Αἰολέων οἳ Λέσβον νέμονται· ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα· εἴχοντο δὲ τουτέων Πριηνέες δυώδεκα νηυσὶ, καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσί· Μυουσίων δὲ Τήϊοι εἴχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσί· Τηΐων δὲ εἴχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί· πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ, τρεῖς· Φωκαέων δὲ εἴχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα·

---

classe, primo quoque tempore contrahi apud Ladam pugna navali decreturos ad juvandam Miletum.

8. Lada autem, parva est insula, urbi Milesiorum objacens. Post hæc impletis navibus Iones præsto fuerunt, comitantibus Æolensibus, qui incolunt Lesbum, atque ita aciem instruxerunt. Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta navibus, quas etiam præbebant, tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum navibus et Myusii cum tribus. His contigui Teii, septem et decem cum navibus; illis juncti Chii cum centum. Ultra hos locati erant Erythræi et Phocæenses: Erythræi quidem, collatis octo navibus, Phocæenses

τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἔσαν.

θ'. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἔσαν ἑξακόσιαι. ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκατο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ πεζός σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταῤῥώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἷοί τε ἔωσι ἐξελεῖν, μὴ οὐκ ἐόντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακόν τι λαβεῖν. ταῦτα ἐπιλεγόμενοι συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέν-

vero tribus. Phocæensibus adhærebant Lesbii cum navibus septuaginta. Ultimi in cornu occasum versus erant Samii cum sexaginta navibus. In summa omnium numerus, trecentæ quinquaginta tres triremes.

9. Tot fuere Ionum naves. Barbarorum vero, numero sexcentæ. Quæ ubi et ipsæ ad agrum Milesium venere, omnisque eis peditatus adfuit, tum vero duces Persarum, audita multitudine Ionicarum navium, extimuerunt ne hostem superare, atque ita nec Miletum capere possent classe non potentes, simulque ob id apud Darium caderent in periculum pœnæ subeundæ. Hæc reputantes, contractis Ionum tyrannis, qui ab Aristagora Milesio dejecti im-

τες τῶν ἀρχέων, ἔφευγον ἐς Μήδους, ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον, τουτέων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας συγκαλέσαντες, ἔλεγόν σφιν τάδε, "Ἄνδρες Ἴωνες, "νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βα-"σιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑωϋτοῦ ἕκαστος "ὑμέων πολίητας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ "τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προϊσχόμενοι δὲ "ἐπαγγείλασθε τάδε, ὡς πείσονταί τε ἄχαρι "οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ "ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπεπρήσεται, οὐδὲ βιαι-"ότερον ἕξουσι οὐδὲν, ἢ πρότερον εἶχον· εἰ δὲ "ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως διὰ "μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρε-"άζοντες, τά περ σφέας κατέξει, ὡς ἑσσωθέν-"τες τῇ μάχῃ, ἐξανδραποδιεῦνται, καὶ ὡς "σφεων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς

---

periis, ad Medos fugerant, et tunc adversus Miletum simul militabant, horum quicunque aderant convocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, nunc aliquis vestrum bene merens de domo regia appareat. Suos enim populares quisque vestrum conetur abducere a reliquis sociis, eliciendo illos hac promissione, nihil eos quod rebellarint, molestiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel privatas res incensum iri, nihil violentius quam antea passuros; sin minus ista facere, sed omnino decernere prœlio voluerint, hæc eis minitantes damna dicite eventura, quæ certe evenient; ipsos prœlio victos in servitutem rapiendos, liberos

" δὲ παρθένους ἀνασπάστους ἐς Βάκτρα, καὶ " ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι παραδώσομεν". Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα.

ί. Τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωϋτοῦ ἐξαγγελλόμενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὗται αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέοντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν προδοσίην· ἑωϋτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μούνοισι ταῦτα τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλεσθαι. ταῦτα μέν νυν ἰθέως ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο.

ιά. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, ἐγίνοντο ἀγοραί· καὶ δή κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε, " Ἐπὶ ξυ" ροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα,

---

eorum a nobis castrandos, virgines in Bactra asportandas: terram aliis tradendam.

10. Hæc loquutis Persarum ducibus, Ionum tyranni sub noctem ad suos quisque populares denunciatum miserunt. Iones ad quos ii nuncii etiam pervenerunt, contemnere hæc nec admittere proditionem, sibi quique solis illa a Persis denunciari existimantes. Hæc quidem, simulatque Miletum Persæ applicuere, gesta sunt.

11. Mox quum ad Laden Iones coacti essent, conciliaque haberentur, et aliæ ab aliis sententiæ dicerentur, etiam in his Dionysius Phocæensis dux ita loquutus est: In acie quippe novaculæ res nostræ sunt, viri Iones, ut aut liberi simus aut servi,

« Ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοι-
« σι, καὶ τούτοισι ὡς δρηπέτησι· νῦν ὦν ὑμέες,
« ἢν μὲν βούλησθε ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι,
« τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν ἔσται, οἷοί
« τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς ἐναντίους,
« εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀτα-
« ξίῃ διαχρήσεσθε, οὐδεμίην ὑμέων ἔχω ἐλπί-
« δα μὴ οὐ δώσειν ὑμεας δίκην τῷ βασιλέϊ
« τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πείθεσθε,
« καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ
« ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέκομαι
« ἢ οὐ συμμίξειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσ-
« γοντας. πολλὸν ἐλασσώσεσθαι».

ιβ'. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ, ἀνάγων ἑκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο, διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι'

---

et quidem tanquam fugitivi. Itaque vos, si vultis ærumnas excipere, cum maxime quidem subeundus erit vobis labor; verumtamen superatis hostibus, liberi esse poteritis: sin autem ignavi fueritis, et per tumultum omnia confuderitis, nullam vestri spem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed assentiamini mihi, et vos ipsos mihi permittite; et ego, diis ex æquo juvantibus, recipio vobis aut non concursuros hostes, aut si concurrent, multo inferiores futuros.

12. His auditis, Iones sese Dionysio permisere. Ille naves identidem in cornua producens, ut remigibus uteretur, navibus

ἀλληλέων, καὶ τὰς ἐπιβάτας ὁπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖχέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι μέν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐποίευν τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἴωνες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων, τετρυμένοι τε ταλαιπωρίῃσί τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωϋτοὺς τάδε, "Τίνα δαιμόνων "παραβάντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν, οἵτινες "παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ "νόου, ἀνδρὶ Φωκαέϊ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ "νέας τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας ἑωϋτοὺς "ἔχομεν; ὁ δὲ, παραλαβὼν ἡμέας, λυμαίνε"ται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ "μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ "δὲ ἐπίδοξοι τὠυτὸ τοῦτο πείσεσθαι εἰσί·

---

inter se trajectum procurans, et propugnatores armaret, reliquum diei naves in ancoris retinebat, et per totum diem laborem Ionibus exhibebat; ad septimum usque diem obtemperaverunt atque imperata fecerunt. Post dies istos proximo Iones, utpote talium vexationum insueti, tum laboris hac tolerantia, tum sole afflictati, inter se dixere, Quo nos deorum offenso ista patimur? qui desipientes ac de cursu mentis dejecti viro Phocæensi superbo tres naves habenti, omnino nos ipsos permisimus? quos ille sumptos perdit insanabilibus ærumnis? quorum multi quidem in morbum inciderunt, multi idem passuri videntur: quibus satius est quidvis aliud quam hæc mala pati,

" πρό τε τούτων τῶν κακῶν, ἡμῖν γε κρέσσον
" καὶ ὁτιῶν ἄλλο παθέειν ἐστὶ, καὶ τὴν μέλ-
" λουσαν δουληΐην ὑπομεῖναι, ἥτις ἔσται,
" μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε,
" τοῦ λοιποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτῷ". Ταῦτα ἔλεξαν· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα στρατιὴ, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκιητροφέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας, οὐδ' ἀναπειρᾶσθαι.

ιγ'. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους Αἰάκης, κελευόντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφεων ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὦν, ὁρέωντες ἅμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώ-

---

atque adeo servitutem futuram, siqua erit, sustinere, quam præsenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter se loquuti; et mox deinde nemo illi parere velle, sed tentoriis more militari in insula defixis, frui umbraculis, ac nolle naves ingredi, neque experimentis explorari.

13. Id ab Ionibus fieri animadvertentes Samiorum duces, tunc per Æacem, Sylosontis filium, illos quos antea miserat sermones Æaces, jubentibus Persis rogans illos, ut desererent societatem Ionum: Samii igitur, videntes simul gravem confusionem Ionum existere, admiserunt eos sermones, simul quod fieri non

νων, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι εἶναι ἀδύνατον τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι. εὖ τε ἐπιστάμενοι ὡς εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοίατο τοῦ Δαρείου, ἄλλό σφι παρέσται πενταπλήσιον· προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδεϊ ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τά τε ἱρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτευ τοὺς λόγους ἐδέκοντο, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος, τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατάπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

ιδʹ. Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλωον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὡς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγένοντο, καὶ συνέμισγον ἀλ-

posse videretur, ut regis potentiam superarent, ac probe scirent, si præsens copia navalis superaretur Darii, aliam quintuplo majorem adfuturam. Nacti igitur occasionem, ubi primum viderunt Iones negantes se in officio futuros, lucrifaciendam putaverunt suorum sacrorum atque privatarum rerum conservationem. Æaces autem cujus orationem admisere Samii, filius Sylosontis Æacis filii fuit, Sami tyrannus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quemadmodum alii Ioniæ tyranni.

14. Itaque posteaquam Phœnices adnavigare cœperunt, Ionesque et ipsi naves in cornua digestas contra educere, ac pro-

λήλοισι, τοενθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι, οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ καταιτιῶνται. λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἱστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἕνδεκα νεῶν. τουτέων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ ἐναυμάχεον, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καί σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα, ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας φεύγοντας, τὠϋτὸ ἐποίευν τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ καὶ οἱ πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίευν τὰ αὐτὰ ταῦτα.

---

pius ventum est, prœliumque consertum, tunc quinam Iones ignavi, quive egregii fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in alium rejicit culpam. Dicuntur tamen Samii tunc, quemadmodum cum Æace composuerant, sublatis velis ex ordine excessisse Samumque abiisse, præter undecim naves, quarum trierarchi permanserunt, dimicaruntque, nolentes dicto audientes esse ducibus. Quo ex facto commune Samiorum eis donavit, ut ipsorum nomina a majoribus paternis repetita, tanquam egregiorum virorum in columna scriberentur: exstatque ea columna in foro. Lesbii videntes Samios, qui juxta erant, fugam capessere, idem fecere quod Samii, sicut etiam plurimi Ionum fecerunt hæc eadem.

ιε'. Τῶν δὲ παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τρηχύτατα Χῖοι, ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες. παρείχοντο μὲν γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον ἐῤῥήθη, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων, ἄνδρας τεσσεράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας· ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμμάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἑλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑωϋτῶν.

ιϛ'. Ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο,

15. Ex iis vero qui in pugna perstiterunt Chii, asperrime circumventi sunt, et quia nolebant perfide agere, et propter edita egregia opera. Qui, ut superius dictum est, centum naves quum præberent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum civium, etsi cernerent permultos sociorum esse proditores, tamen non existimaverunt sibi licere istis pravis similes esse: sed desolati cum paucis sociis discursando dimicaverunt, donec compluribus captis hostium navibus, pluribus suarum amissis, cum ceteris in terram suam perfugerunt.

16. Quorum vero naves invalidæ erant propter vulnera, illi, quum insequeretur hostis, ad Mycalen fugientes, impactis ter-

καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτός τε ἀπικέατο ἐς αὐτὴν, καὶ ἐόντων τῇσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προακηκοότες ὡς εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθεον πανδημεὶ, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μέν νυν τοιαύτῃσι περιέπιπτον τύχῃσι.

ιζ'. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεί τε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ

---

ræ navibus atque ibi relictis, per continentem pedestre iter fecerunt. Et quum in agrum Ephesium ingressi essent, sub noctem ad urbem contenderunt, quum illic a mulieribus sacra legiferæ Cereris fierent: quos armatos Ephesii ingressos agrum suum videntes, quum de eis nihil audissent, prorsus suspicati fures esse et ad mulieres tendere, universi ad vim arcendam procurrerunt, Chiosque interemerunt: et hi quidem hoc casu occiderunt.

17. Dionysius autem Phocæensis, posteaquam res Ionum accisas intellexit, captis tribus hostium navibus abiit non jam versus Phocæam, probe sciens eam cum reliqua Ionia direptum iri, sed ut erat, recta contendit in

ἄλλη Ἰωνίῃ. ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε, ἔπλωε ἐς Φοινίκην· γαύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλωε ἐς Σικελίην· ὁρμεόμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστὴς κατεστήκεε Ἑλλήνων μὲν οὐδενὸς, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.

ιή. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες, αἱρέουσι κατ᾽ ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· και ἠνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσέειν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ.

ιθ΄. Χρεομένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης,

---

Phœnicen: ubi navibus onerariis mersis raptaque ingenti pecunia, in Siciliam navigavit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitavit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos.

18. At Persæ, victis pugna navali Ionibus, Miletum a terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, et omni genere tormentorum admoto, eam vi et armis ceperunt sexto quam rebellaverat Aristagoras anno, atque diripuerunt: ut defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat.

19. Siquidem Argivis apud Delphos de civitatis suæ salute consulentibus, oraculum commune redditum est, partim ipsos quidem Argivos spectans,

ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μέν νυν ἐς αὐτοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσει·
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήταις·
Νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο· ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, καὶ ὁ νηός τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ

sed adjectionem habuit, Milesiis eventura prædicentem. Illud quidem quod ad Argivos pertinet, quum ad eum locum venero, referam: quatenus autem absentibus Milesiis cecinit, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum Milete malorum,
Permultis cœna et præstantia munera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet uxor:
Templi aliis nostri in Didymis sua cura manebit.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri a Persis, qui criniti erant, sunt cæsi, uxores ac liberi in mancipiorum numerum cesserunt, templumque quod erat in Didymis, et delubrum juxta oraculum expo-

χρημάτων πολλάκις μνήμην ἑτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην.

κ'. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δέ σφεας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν Ἄμπῃ πόλι, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραρρέων, ἐς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίης χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι.

κα'. Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρῖται, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι· Συβάριος γὰρ ἁλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπε-

---

liata deflagrarunt. Pecuniarum autem, quæ in hoc templo erant, sæpe alibi mentionem feci.

20. Milesii conservati a cæde dehinc Susa perducti sunt: quos rex Darius nulla alia pœna afficiens, collocavit in urbe Ampe ad mare rubrum sita, ubi fluvius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Milesium urbi circumjectum atque planitiem ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidenda dederunt.

21. Hæc Milesiis quum ab Persis accidissent, non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui urbe exuti Laon et Scidron incolebant: nam Sybari a Crotoniatis capta, universi Milesii puberes capita detonderunt, et ingentem luctum exhibuerunt.

κείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέγα προεθήκαντο· πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλῃσι ἐξεινώθησαν· οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποιήσαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέητρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήϊα κακὰ, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρέεσθαι τούτῳ τῷ δράματι.

κϐ΄. Μίλητος μέν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσί τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν, οὐδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἤ σφι ἐς τὴν

Ex omnibus enim civitatibus, quas novimus, hæ præcipue mutuo hospitio jungebantur. At non similiter Athenienses, hi enim Mileti expugnationem se permoleste tulisse cum aliis multifariam rebus declararunt, tum vero hac, quod Phrynicho docente fabulam, quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymavit, et Athenienses eum, quod domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctaverunt; adjecto interdicto nequis postea ea fabula uteretur.

22. Et Miletus quidem Milesiis desolata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant, adeo non id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, ut inito statim post pugnam navalem consilio, visum sit, priusquam

χώρην ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεϊ δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ ἀκτὴ αὕτη καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης· τουτέων ὦν ἐπικαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δέ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφευγότες.

κγ΄. Ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι συνήνεικε γενέσθαι. Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγένοντο ἐν Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὔνομα ἦν Σκύθης, περιεκαθέατο πόλιν τῶν

---

eo tyrannus Æaces veniret, in coloniam proficisci, neque manentes et Medis servire et Æaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclæi ab Sicilia missis in Ioniam nunciis solicitabant Iones ad Pulchrum litus, cupientes illic urbem Ionum condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem est, sed in ea parte Siciliæ quæ ad Tyrrheniam vergit. His ergo solicitantibus, soli ex Ionibus Samii cum iis, qui effugere, Milesiis eo concesserunt.

23. Quibus in Siciliam tendentibus, jamque navigantibus circa Locros Epizephyrios, hoc rei contigit, ut interea Zanclæi una cum suo rege, cui nomen

Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, τότε ἐὼν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἐπ' ἣν ἔπλεον, ἐᾷν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἔρημον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑωϋτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γὰρ δή σφι οὗτος σύμμαχος. ἐπεί τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἧκε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοι-

---

erat Scythes, obsiderent urbem Siculorum eam expugnaturi; idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rhegii, tunc offensus Zanclæis, adiens Samios, suasit satius esse, ut Pulchrum litus, ad quod navigabant, valere sinerent, et Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, urbi suæ suppetias ferunt, advocato Hippocrate Gelæ tyranno: erat enim is eorum socius. Qui posteaquam ad illos juvandos cum exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, orbato urbe, et fratri ejus Pythogeni vincula indidit, eosque in oppidum Inycum relegavit: at ceteros Zan-

σι, καὶ ὅρκους δοὺς καὶ δεξάμενος, προέδωκε. μισθὸς δέ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα λαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλι· τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα, Ἱπποκράτεα λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μέν τοι οἵ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα.

κδ'. Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος, ἐκ τῆς Ἴνυκος ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην· ἐκ δὲ ταύτης, παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον· καί μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωϋτὸν ἀνέβησαν· καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης ὀπί-

clæos ex compacto agens cum Samiis, dato et accepto jurejurando, prodidit, pacta mercede ut dimidium omnis supellectilis ac mancipiorum in urbe ipse haberet; quæ vero in agris essent, omnia ipsi Hippocrati cederent. Ergo plerosque Zanclæorum titulo mancipiorum in vinculis ipse habebat: quorum præstantiores trecentos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerunt.

24. Ceterum Scythes Zanclæorum monarcha ex Inyco profugit Himeram, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quem Darius justissimum virorum omnium censuit qui e Græcia ad

σω παρὰ βασιλῆα, ἐς ὃ γήραϊ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι.

κέ. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιεβαλέατο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες· κελευσάντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον· καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε τὰ ἱρὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλούσης, αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐθελοντὴν τῶν πολίων ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο.

---

se ascendissent: nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus e Sicilia ad regem rediit: donec præ senio admodum beatus apud Persas excessit e vita.

25. Samii itaque Medis liberati, Zanclam urbem pulcherrimam nullo negocio adepti sunt. Ceterum post navale prœlium pro Mileto gestum, Phœnices jubentibus Persis Æacem Sylosontis filium, utpote de ipsis bene meritum, et qui egregiam operam navasset, Samum reduxerunt. Quæ civitas, sola ex omnibus, quæ Dario rebellaverant, ea fuit cujus neque urbs neque templa incenderentur, quod in pugna navali a sociis defecisset. Statim expugnata Mileto Persæ Cariam cepere, civitatibus partim se ultro dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt.

κϛʹ. Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὁλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ἐπιτράπει Βισάλτῃ Ἀπολλοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῷ· αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε· καὶ Χίων φρουρῇ οὐ προσιεμένῃ μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεόμενος.

κζʹ. Φιλέει δέ κως προσημαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα

---

26. Histiæo autem Milesio, dum circa Byzantium agit, et Ionum onerarias naves quæ e Ponto cursum tenebant intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum gestis. Itaque negociis ad Hellespontum pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios, Chium navigat, et apud locum quendam agri Chii, quem vocant Cava, cum Chiorum præsidio, quod ipsum non recipiebat, congressus, permultos eorum interfecit: simulque ceteros Chios, utpote ex pugna navali male affectos subegit, quodam ex eorum oppidulo cum Lesbiis progrediens.

27. Sed videlicet quoties ingentes sunt eventuræ calamitates vel civitati vel nationi, solent

ἐγένετο· τοῦτο μέν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηνιέων ἑκατὸν, δύο μοῦνοι τουτέων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐννενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπήνεικε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἷς μοῦνος ἀπέφυγε· ταῦτα μέν σφι σημήϊα ὁ θεὸς προέδεξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος Λεσβίους ἄγων· κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτέων ἐποιήσατο.

κή. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς·

---

signis prænunciari: etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: unum, quod ex choro centum adolescentum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo tabe intercipiente absumptis: alterum, quod sub idem tempus, paulo ante navalem pugnam, tectum supra pueros litteras discentes corruit, ita ut ex centum viginti pueris unus modo evaserit: hæc eis signa deus præmonstravit. Post hæc excepit pugna navalis, quæ civitatem in genu dejecit. Post eam pugnam accessit Histiæus cum Lesbiis, qui Chios jam exhaustos facile excidit.

28. Histiæus autem illinc cum multa Ionum et Æolensium copia adversus Thasum contendit.

περικατημένῳ δέ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ, λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τόν τε ἐνθεῦτεν, καὶ τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὅς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε.

κθʹ. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν συνέ-

---

Cui Thasum obsidenti quum esset nunciatum Phœnices a Mileto in reliquam Ioniam proficisci, Thasum inexpugnatam reliquit, atque in Lesbum trajecit cum omnibus copiis: et illinc fame eas urgente trajicit in oppositam continentem, ex Atarneo messurus frumentum tam illinc quam ex campo Caici, qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus, vir Persa, non parvi exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram certamen committens, et ipsum Histiæum vivum cepit, et majorem exercitus ejus partem occidit.

29. Hunc autem in modum captus est Histiæus: Dum Græci cum Persis pugnarent in Malena regionis Atarnitidis, illi qui-

σταισαν χρόνον ἐπὶ πολλὸν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὁρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι· τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο. καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλῆος διὰ τὴν παρεουσαν ἁμαρτάδα, φιλοψυχίην τοιήνδε τινὰ ἀναιρέεται. ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταιρεόμενος, ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε συγκεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμηνύει ἑωϋτὸν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος.

λ'. Εἰ μέν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον, ὁ δὲ οὔτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπῆκέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην. νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τουτέων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγὼν, αὖτις μέγας

---

dem diu perstiterunt, deinde vero equitatus emissus in Græcos impetum dedit, et inde tota acies pependit; adeo ut versis in fugam Græcis, Histiæus sperans se ob præsentem noxam non interfectum iri ab rege, talem quandam vitæ cupiditatem conciperet, ut quum fugiens caperetur a quodam Persa, atque captus ab eodem esset transfodiendus, sese Milesium Histiæum esse, lingua Persica utens indicaret.

30. Quem opinor, si ita vivus captus ad regem Darium perductus fuisset, nihil mali fuisse passurum, et remissurum ei Darium culpam; nunc ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium

παρὰ βασιλέϊ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαιτιησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ ζώοντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωϋτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἱστιαίου λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὖ ἐνετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωϋτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτεω. τὰ μὲν περὶ Ἱστιαῖον οὕτω ἔσχε.

λα΄. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ ὡς ἀνέπλωσε, αἱρέει εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον

---

prætor et Harpagus, qui ceperat, ut Sardes reversus est captivum ducens, corpus quidem ejus illic in crucem sustulerunt caput sale conditum Susa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita Darius objurgatis qui id fecerant, quod hominem vivum in conspectum suum non adduxissent, jussit Histiæi caput eos elotum atque decore obvolutum sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti.

31. Ita res Histiæi se habuerunt. Persarum autem nauticæ copiæ circa militum hybernantes, altero anno ut inde navigarunt, haud difficulter insulas continenti adjacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum:

καὶ Τένεδον. ὅκως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἑκάστην αἱρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους· σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· ἀνὴρ ἀνδρὸς ἁψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορηΐης ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἵρεον δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐτά· πλὴν οὐκ ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἷά τ' ἦν.

λβ΄. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπείλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπεδευομένοισι ἐναντία σφίσι· ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον, καὶ ἐποίευν ἀντὶ τοῦ εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους·

---

quarum insularum ut quamque capiebant, singulas barbari subactas verriculabant: verriculant autem hunc in modum: Vir viri manum tenens prehensam, a mari boreali ad australe transiverunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continenti urbes Ionicas eadem ratione, præterquam quod non verriculabant homines: neque enim poterunt.

32. Hic autem non falso cesserunt ea, quæ duces Persarum minati sunt Ionibus, quum ex adverso castra haberent: nam posteaquam potiti sunt urbibus, formosissimos quosque puerorum seligentes exciderunt, ut exsectis testibus pro viris integris facerent eunuchos; vir-

καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπαστοὺς παρὰ βασιλῆα. ταῦτά τε δὴ ἐποίευν, καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τοτρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν, ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων.

λγ΄. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου, αἵρεε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἵδε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες συχναὶ ἔνεισι, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηΐκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μέν νυν καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδόνιοι, οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς

---

ginesque forma præstantissimas ad regem transportarunt: et super hæc, urbes cum ipsis templis cremaverunt. Ita tertio Iones sunt in servitutem redacti, primum a Lydis, bis deinceps a Persis.

33. Profectus ab Ionia navalis exercitus, omnia quæ ad lævam sunt Hellespontum innavigantibus subegit: nam quæ sunt ad dextram, jam subacta erant a Persis per continentem. Hellesponti autem hæc in Europa sunt, Chersonesus, in qua frequentes sunt urbes, et Perinthus, et castella per Thraciam, et Selybria, et Byzantium. Quorum Byzantii, et qui opposito in litore sunt Chalcedonii, ne exspectaverunt quidem adventum Phœniciæ

Φοίνικας, ἀλλ' οἴχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην, ἔσω ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν. οἱ δὲ Φοίνικες καταπαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλεχθείσας, τράπονται ἐπί τε Προκόννησον, καὶ Ἀρτάκην· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλωον αὖτις ἐς τὴν Χερσόνησον, ἐξαιρήσοντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολίων, ὅσας πρότερον προσχόντες οὐ κατέσυραν. ἐπὶ δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλέϊ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες.

λδʹ. Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε

---

classis: sed relicta regione sua, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibique urbem Mesambriam condiderunt: at Phœnices his locis quæ dicta sunt, incensis, ad Proconnesum et Artacen se convertunt. Quibus et ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum revehuntur, eversuri ceteras urbes, quas superiore accessu non everterant: nam Cyzicum omnino ne accesserunt quidem; quod ipsi Cyziceni, jam ante adventum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OEbari, qui Dascylii præses erat, filio Megabazi, dedissent. Ceteras Chersonesi urbes præter Cardiam Phœnices subegerunt.

34. Quarum usque ad id tempus tyrannus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagoræ:

Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, τρόπῳ τοιῷδε· εἶχον Δόλογκοι Θρήϊκες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι ὦν οἱ Δόλογκοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλῆας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ἐπὶ τὴν χώρην τοῦτον, ὅς ἄν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤϊσαν· καί σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηνέων.

λε΄. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευέ καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ἐὼν

---

cujus imperii auctor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modum. Dolonci Thraces hanc Chersonesum tenebant. Hi Dolonci quum ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, ut de bello consulerent, Delphos miserunt: quibus Pythia respondit, ut coloniæ in suam terram deducendæ eum auctorem adsciscerent, qui primus eos templo abeuntes hospitio invitasset. Dolonci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Bœotios iter fecerunt: a quorum nemine invitati, Athenas divertunt.

35. Ea tempestate Athenis omne quidem imperium tenebat Pisistratus, dominabatur tamen et Miltiades Cypseli filius e familia quadrigas alente ad Olympia, primam originem re-

οἰκίης τεθριπποτρόφου· τὰ μὲν ἀνέκαθεν, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος, Φιλαίου, τοῦ Αἴαντος παιδὸς, γενομένου πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιάδης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωϋτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐσθῆτα οὐκ ἐγχωρίην ἔχοντας, καὶ αἰχμὰς, προσεβώσατο· καί σφι προσελθοῦσι, ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήϊον· ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος τὸ

---

petens ab Æaco et Ægina, sed recentiora Atheniensis ab Philæo Ajacis filio, qui primus in ea domo Atheniensis extitit. Miltiades hic, ut sedebat in suis anteforibus, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci vestem gerentes neque hastas, homines inclamavit: accedentibusque obtulit domicilium et hospitalia dona. Illi admissa oblatione, hospitaliter ab eo accepti, aperuerunt ei totum oraculum, precesque addiderunt ut deo obsequeretur. Miltiadi ea oratione audita, confestim persuasum est, ut qui pertæsus imperium Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinusque Delphos se contulit oraculum consultu-

χρηστήριον εἰ ποιοίη τά περ αὐτοῦ οἱ Δόλογκοι προσεδέοντο.

λϛʹ. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου Ὀλύμπια ἀνηρηκὼς πρότερον τουτέων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην. καί μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος εἴσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος.

---

rus, nunquid faceret quæ Dolonci ab eo petiverant.

36. Jubente etiam Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, quadrigæ curriculo jam antea in Olympiacis victor, una cum Doloncis navigavit, assumptis Atheniensium voluntariis quibusque ad expeditionem: et ubi locum illum tenuit, ab iis qui se deduxerant, tyrannus creatus est. Is ante omnia Chersonesi isthmum operibus munivit, ab urbe Cardia ad Pactyam, ne ab Absinthiis regionem incursantibus infestari posset; sunt autem isthmi ista sex ac triginta stadia: ab hoc autem isthmo introrsus, omnis Chersonesus quadringentorum viginti stadiorum est longitudinis.

λζʹ. Ἀποτειχίσας ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιῷδε ὠσάμενος, τῶν λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καί μιν οἱ Λαμψακηνοὶ λοχήσαντες αἱρέουσι ζωγρίη. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς· πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλεε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τό σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κοτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐὸν, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ

37. Miltiades igitur, interseptis faucibus Chersonesi, atque hoc modo Absinthiis expulsis, primis ceterorum Lampsacenis intulit bellum: illi dispositis insidiis eum vivum cepere. Ea re Crœsus Lydus audita, erat autem Crœso Miltiades charus, per nuncios Lampsacenis præcepit, ut hominem missum facerent: alioqui se illos in morem pinus extriturum minatus est. Hac oratione nutantibus Lampsacenis, quid sibi vellet, quod Crœsus minabatur, se illos in morem pinus extriturum, vix tandem quidam e majoribus natu intelligens, quid illud esset, exposuit, inquiens pinum ex omnibus arboribus solam esse, quæ excisa nullam subolem remittat, sed prorsus emoriatur. Ea prop-

Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα.

λή. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει. μετὰ δὲ, τελευτᾷ ἄπαις, τὴν ἀρχήν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καί οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς νόμος, οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πολεμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκεϊ ἐν τῷ πρυτανηΐῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμοτέρου τῷ ἔργῳ.

λθ'. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμω-

---

ter veriti Crœsum Lampsaceni, solutum Miltiadem remiserunt.

38. Ita Miltiades ob Crœsum evasit: qui postea sine liberis moriens, imperium atque opes tradidit Stesagoræ, Cimonis sui fratris uterini filio. Cui defuncto Chersonesitæ, ut mos est, conditori sacrificant, certamenque equestre ac gymnicum statuto tempore celebrant, in quo nulli Lampsacenorum certare permittitur. Durante autem cum Lampsacenis bello, contigit ut Stesagoras quoque liberis orbus decederet, in prytaneo percussus securi caput a quodam, qui se transfugam verbis simulabat, sed re ipsa hostis erat et subardentior.

39. Stesagora hunc in modum defuncto, tum Pisistratidæ Mil-

νος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεὸν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγματα, ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισιστρατίδαι· οἵ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίευν εὖ, ὡς οὐ συνειδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον, τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους τὸν ἀδελφεὸν· Στησαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ Χερσονησῖται πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῷ δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θρηΐκων βασιλῆος θυγατέρα Ἡγησιπύλην.

---

tiadem Cimonis filium fratrem defuncti Stesagoræ, cum trireme ad suscipiendas in Chersoneso res dimiserunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerunt, tanquam non sane conscii mortis Cimonis patris ejus quam mortem alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades ut venit in Chersonesum, domi tenebat fratrem Stesagoram, videlicet puniens. Quod quum audissent Chersonesitæ, undique ex omnibus civitatibus principes congregati sunt; quum autem communi profectione uterentur, quasi ad simul lugendum, in vincula ab eo conjecti sunt, et Miltiades Chersonesum obtinet, adjutores nutriens quingentos; filiamque Olori regis Thracum Hegesipylam duxit uxorem.

μ'. Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δέ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τουτέων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγεν ἀπὸ Χερσονήσου· ἐς ὅ οἵ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καί μιν οἱ Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον ἐγεγόνεε τῶν τότε μιν κατεχόντων.

μα'. Τότε δὴ πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας χρημάτων τριήρεας πέντε τῶν παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς

40. Hic Cimonis filius Miltiades nuper quidem in Chersonesum venerat, tamen postquam venit, alia graviora negotia quam præsentia erant, illum exceperunt: nam tertio quam hæc gesta sunt anno Scythas profugit. Scythæ enim pastorii a rege Dario irritati, quum se conglobassent, ad hanc usque Chersonesum processerant. Hos non ausus exspectare venientes Miltiades fugit ab Chersoneso. Donec illis digressis eum postea Dolonci reduxere tribus annis antequam hæc ei acciderent.

41. Tunc Phœnices apud Tenedum esse quum audisset quinque cum triremibus, quas præsentibus, facultatibus impleverat, Athenas navigavit; et si-

Ἀθήνας· καὶ ὥσπερ ὡρμήθη ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικές οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἴμβρον, τὴν δέ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες· τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρήϊκος ἐὼν θυγατρὸς, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηῒ εἷλον οἱ Φοίνικες· καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον παρὰ βασιλῆα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδίην, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωϋτῶν. Δαρεῖος

---

cut solverat ex urbe Cardia, per sinum Melana navigabat, prætervehens Chersoneson, et Phœnicum classe circumventus, ipse quidem cum quatuor navibus ad Imbrum evasit, quintam vero Phœnices insequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracis, sed ex alia muliere. Eum Phœnices cum navi cepere; et quum Miltiadis filium esse cognovissent, ad regem perduxerunt, rati se magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades dixerat apud Iones sententiam, ut suaderet Scythis, rogantibus soluta rate domum abire, obtemperare. Oblato ta-

δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

μβʹ. Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τουτέων, ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο. τούτου τοῦ ἔτεος Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολίων, συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δωσίδικοι εἶεν, καὶ μὴ ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριή-

---

men sibi Metiocho Darius tantum abest ut quicquam mali fecerit, ut permultis eum bonis affecerit: donavit enim domo et possessione, uxore etiam Perside: ex qua liberi geniti sunt, qui inter Persas censentur. Miltiades autem ex Imbro Athenas pervenit.

42. Neque hoc anno quicquam est a Persis amplius in Ionas statutum contentiosum, sed benigna sane hæc eis contigerunt. Hoc anno Artaphernes Sardium præses accitis civitatum legatis, adegit Iones ad pactiones inter se faciendas de jure dando, et ne sese invicem ferrent aut agerent. Ad hoc adactis Ionibus, per pa-

κοντα στάδια· κατὰ δὴ τούτους μετρήσας, φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἳ κατὰ χώρην διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνεος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ ταῦτα τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν.

μγ΄. Ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἐὼν καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν

---

rasangas, ita enim Persæ triginta stadia appellant, regiones eorum divisit: regionatimque tributa singulis instituit, quæ ab Artapherne instituta, ad meam usque ætatem illic obtinuerunt, juxta eadem pæne quæ prius fuerant. Et hæc quidem illis pacata erant.

43. Ceterum ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, et recens in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, ad mare descendit, permagnas ducens peditum classiariorumque copias. Qui cum exercitu postquam in Ciliciam pervenit, ipse conscensa navi cum classe reliqua abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Pos-

πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶϋμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι τῶν Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἑπτὰ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλιας· ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας.

μδ´ Αὗται μὲν ὦν σφι πρόσχημα ἔσαν τοῦ στόλου· ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας ἂν πλείστας δύναιντο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πο-

---

Postquam autem prætervectus Asiam in Ioniam pervenit Mardonius, miram hic rem ego referam iis Græcis, qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse, potiorem esse Persis statum popularem, abdicatis Ionum tyrannis Mardonius statum popularem per civitates constituit: his actis, in Hellespontum ire contendit: ubi coacta ingenti vi navium; etiam multo peditatu, eas copias navibus trajecit Hellespontum, perque Europam iter Eretriam versus atque Athenas faciebat.

44. Hæ enim civitates erant prætextus expeditionis: sed in animo habebat quam plurimas posset Græcarum civitatum

λίων· τοῦτο μὲν δὴ, τῇσι νηυσὶ Θασίους οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ, τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους προσεκτήσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ἦν ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην, ὑπὸ τὴν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεόμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπεσὼν δέ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος, μέγας τε καὶ ἄπορος, κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθεϊ πολλὰς τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων· λέγεται γὰρ κατὰ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων· ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· οἱ δὲ, πρὸς τὰς πέτρας ἀρασ-

---

subigere. Nam et classe Thasios nec manum ex adverso levantes subegit, et peditatu Macedones, ultra eos qui jam erant, in servitutem redegit: etenim quæ intra Macedones sunt nationes, jam subactæ omnes erant. Hæc classis e Thaso transmittens, ac oppositam continentem legens, ad Acanthum usque processit: et ex Acantho solvens, dum Athon circumflectit, ventus aquilo vehemens atque arcens transitu in eam ingruit, naviumque valde multas in Athon expulit; adeo ut dicatur ad trecentas afflixisse, et supra viginti millia hominum interiisse: quippe quum feris illud mare circa Athon plane

σόμενοι· οἱ δὲ, αὐτέων νέειν οὐκ ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπρησσε.

με΄. Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρήϊκες ἐπεχείρησαν· καί σφεων πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίζουσι. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, πρὶν ἤ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ τὸν Ἄθων. οὗτος μέν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.

---

scateat, perierunt rapti ab illis, aut petris allisi, partim quod natare nescirent, partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est.

45. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedonia stativa habentem Thraces Brygi sub noctem invasere, et cum alios multos ex eis occidunt, tum ipsum Mardonium vulnerant. Sed non tamen vel ipsi servitutem Persarum devitare potuerunt: nam Mardonius non prius ex iis locis decessit, quam illos in suam redegit potestatem. His subactis reduxit exercitum, tum ob eam quam adversus Brygos in exercitu terrestri, tum ob majorem quam in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus turpiter re gesta rediit in Asiam.

μϛʹ. Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τουτέων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων ὡς ἀπόστασιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευέ σφεας τὸ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν· οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέων μεγαλέων, ἐχρέοντο τοῖσι χρήμασι, νεῦς τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσοδός σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μέν γε τῶν ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τῶν χρυσέων μετάλλων, τοεπίπαν ὀγδώκοντα τάλαντα προσήϊε. ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τουτέων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε τοεπίπαν Θασίοισι ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι, προσήϊε ἀπό τε τῆς ἠπείρου

46. Altero post hæc anno Darius ante omnia Thasios a vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuncio jussit diruere muros, et naves in Abdera transportare: nam Thasii, ut qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, et proventus magnos habebant, opibus utebantur, cum in texendis navibus longis, tum validioribus muris urbi circumdandis. Erat autem eis proventus hic ex continenti atque ex metallis: ex auri quidem fodinis in Scaptesyla plerumque redibant octoginta talenta: ex Thasiis autem metallis pauciora quidem his, sed tamen ita densa ut quum Thasii forent plerumque immunes circa fructus, eis in summam provenerint quotannis ex

καὶ τῶν μετάλλων, ἔτεος ἑκάστου, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια.

μζ΄. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα· καὶ μακρῷ ἦν αὐτέων θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τοὔνομα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικὰ ταῦτά ἐστι τῆς Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου, καὶ Κοινύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρηΐκης, ὄρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσει. τοῦτο μέν νυν ἔστι τοιοῦτο.

μη΄. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλέϊ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν

---

continenti atque ex metallis ducenta talenta; et quando plurimum, trecenta.

47. Quæ metalla ipse quoque inspexi, et ex ipsis longe admiratu dignissima erant quæ Phœnices illi, qui cum Thaso eam insulam condiderant, invenere; quæ ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Hæc autem Thasi Phœnicia metalla sita sunt inter Ænyra locum appellatum et Cœnyra: atque e regione Samothraciæ ingens mons indagando eversus est.

48. Et hoc quidem hujuscemodi est. Thasii autem jubente Dario, et murum suum diruerunt, et naves omnes Abdera devexerunt. Post hæc Darius,

Ἑλλήνων ὅ, τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἑωϋτῷ, ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωϋτοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι.

μθ΄. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ νησιῶται, ἐς τοὺς ἀπικέατο αἰτήσοντες· οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δέ σφι ταῦ-

quid in animo Græci haberent, bellarene secum an sese ipsos dedere, tentandum ratus, caduceatores per Græciam alios alio dimittit, regi terram et aquam petere jussos. Et hos quidem in Græciam misit; alios autem ad tributarias sibi maritimas civitates dimisit, imperans longas naves fieri, et navigia quibus equi vehuntur.

49. Hæc igitur isti comparabant, et legatis per Græciam euntibus, et quæ Persa præceperat petentibus, multi in continente populi dederunt: insulani quoque omnes, ad quos eadem petituri accessere, et tum alii insulani dant terram et aquam Dario, tum etiam Æginetæ. Qua re continuo Athenienses irritati sunt, quod putarent hos-

τα, ἰθέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἐπέχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται. καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο. φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον τῶν Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα.

ν΄. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην, Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τους αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων· ἄνευ γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι

tili in ipsos animo dedisse Æginetas, ut una cum Persa adversus eosdem militarent. Itaque libenter occasionem amplexi, Spartam profecti illos insimulaverunt, quasi eo quod fecerant Græciam prodidissent.

50. Ad hanc delationem Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, Æginam transmisit, animo præcipuos ejus rei autores comprehendendi. Conanti autem illos comprehendere cum alii Æginetæ intercessere, tum præcipue Crius Polycriti filius, negans fore, ut gaudens quemquam duceret Æginetarum: nam id eum facere sine communi Spartiatarum,ab Atheniensibus pecunia corruptum; a-

ἅμα γὰρ ἄν μιν τῷ ἑτέρῳ βασιλέϊ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο τὸν Κριὸν ὅ, τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὸν ἔφρασέ οἱ· ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, "Ἤδη νῦν κατα-"χάλκου, ὦ Κριὲ, τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος "μεγάλῳ κακῷ."

να΄. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, διέβαλε τον Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεεστέρης· κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι) κατὰ πρεσβυγενείην δέ κως τετίμηται μᾶλλον ἡ Εὐρυσθένεος.

νβ΄, Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐ-

---

lioqui cum altero rege venturum fuisse ad comprehendendum. Hoc autem dicebat ex mandato Demarati. Crium Cleomenes ex Ægina repulsis interrogavit quod ei nomen esset Ille respondit quod erat. Cui Cleomenes, Crie, inquit, jam nunc præferrato cornua, tanquam occursurus magno malo.

51. Spartæ autem calumniabatur Cleomenem per id tempus remanens Demaratus Aristonis filius et ipse rex Spartiatarum, sed ex familia inferiore, non tamen ob aliud inferiore, (ab eodem enim oriundi) quam quod familia Eurysthenis, quia primogenituræ jus habebat, honoratior erat.

52. Etenim Lacedæmonii, nulli poëtarum assentientes, ne-

δενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ᾽ οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὔνομα εἶναι Ἀργείην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστοδημον τὰ τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλεῦσαι κατὰ νόμον βασιλῆα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὔκων δὴ σφεας ἔχειν ὁκότερον ἕλωνται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἐόντων· οὐ δυναμένους δὲ γνῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ, οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσ-

---

gant se in eam quam nunc possident regionem ductos a filiis Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo, filio Aristomachi, nepote Cleodæi, pronepote Hylli, regnante. Et post non multo Aristodemi uxorem nomine Argiam, quam dicunt fuisse filiam Autesionis, neptem Tisameni, proneptem Thersandri, abneptem Polynicis, peperisse geminos: eisque conspectis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmonios autem qui tum erant, inito consilio creasse regem e pueris eum qui esset primogenitus, ut lex jubebat. Hinc igitur nescientes, utrum eligerent, quum essent similes ac pares; id quum nequirent scire,

κειν, εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἴ κως ἀμφότεροι γενοίατο βασιλῆες. τοὺς ὦν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν· ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ, τι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφότερα τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλῆας, τιμᾷν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι οὐδὲν ἧσσον ὅκως ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην, ὁκότερον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἢν μὲν κατὰ ταυτὰ φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν

---

aut etiam ante hoc tempus, fuisse percontatos genitricem: ea quoque ipsa negante se dignoscere, etsi optime nosset illa aperire, quod cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos sciscitatum quid in ea re agerent; et iis Pythiam imperavisse, ut utrumque puerorum regem ducerent, sed primogenitum magis honorarent. Hoc responso a Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primogenitum reperirent admonitos fuisse ab Messenio, cui nomen Panites, ut observarent utrum puerorum mater priorem lavaret cibaretque; quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, illos vero habituros id omne

ἕξειν ὅσον τι καὶ δίζηνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἢν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἐναλλὰξ ποιεῦσα, δῆλά σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε· ἐπ' ἄλλην τέ σφεας τραπέσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ ταυτὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυίην τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὡς ἐὸν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καί οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους, ὡσαύτως διατελέειν.

---

quod quærerent, et vellent invenire: sin et illa alternando erraret, palam eis fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse; et ut isti aliam rationem inirent. Ibi Spartiatas ex admonitu Messenii observantes matrem Aristodemi puerorum, ignaram cur observaretur, animadvertentesque illam uno modo præferentem primo enitum tum cibando, tum lavando, accepisse puerum, qui honorabatur a matre, tanquam primogenitum publiceque alendum curasse, imposito ei nomine Eurysthene; juniori, Procle. Hos autem fratres, ubi adoleverunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, et itidem eorum posteros perseverasse.

νγ'. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων· τάδε δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω· τούτους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλῆας, μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης τοῦ θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες· ἤδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίη Περσέϊ οὐδεμίη πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλέϊ Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεομένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηται μοι· ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φαινοίατο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες. ταῦτα μέν

---

53. Hæc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt. At hæc secundum ea, quæ commemorantur a Græcis, ego scribo; hos Doriensium reges usque ad Perseum Danaæ filium deo omisso, recenseri recte a Græcis et demonstrari Græcos esse: jam tum enim isti inter Græcos censebantur. Ideo autem dixi, usque ad Perseum, nec altius repetii, quod nullum Perseo cognomentum adest mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque a me rectam rationem sequente dictum recte est usque ad Perseum. A Danae vero Acrisii filia retrorsum patres eorum superiores recensendo, constabit principes Doriensium esse Ægyptios indigenas. Hæc generis recensio

νυν κατὰ τὰ Ἕλληνες λέγουσι γεγενεηλόγηται.

νδ΄. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Πέρσεος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσέϊ οὐδὲν, τούτους δὲ εἶναι, κατάπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους.

νε΄. Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τουτέων εἰρήσθω· ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅ, τι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληΐας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται, ἐάσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τουτέων μνήμην ποιήσομαι.

νϛ΄. Γέρεα δὲ δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι, ἱρωσύνας δύο, Διός τε

ex commemoratione Græcorum facta est.

54. Ut autem a Persis narratur, Perseus ipse, quum esset Assyrius, factus est Græcus, non tamen progenitores ejus: nam majores Acrisii fateri, quod ad cognationem nihil cum Perseo sibi esse; eosque quemadmodum Græci aiunt, Ægyptios esse. Hæc de his hactenus.

55. Quod autem in regna Doriensium, quum Ægyptii essent, successerint, et qua re patrata, ea acceperint, hæc, quoniam ab aliis dicta sunt, omittemus: quæ vero alii non attigerunt, eorum faciam mentionem.

56. Hæc autem decora regibus Spartiatæ tribuerunt: duo sacerdotia, Jovis Lacedæmonis et Jovis cœlestis: et jus belli in-

τε Λακεδαίμονος, καὶ Διός οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται χώρην· τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακωλυτήν· εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγεϊ ἐνέχεσθαι· στρατευομένων δὲ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλῆας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς φυλάσσειν αὐτούς· προβάτοισι δὲ χρέεσθαι ἐν τῇσι ἐξοδίῃσι, ὁκόσοισι ἂν ὦν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἁπάντων τὰ δέρματα τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια.

νζʹ. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ τάδε σφι δέδοται. ἢν θυσίην τις δημοτελῆ ποιέηται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλῆας· καὶ ἀπὸ τουτέων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι

---

quamcunque libuerit regionem efferendi, ut id nulli Spartiatarum prohibere fas sit; sin, piaculari crimine teneatur. Ut in militando primi eant reges, abeant postremi. Centum delecti viri eis in militia custodes adsint. In profectionibus ad bellum utantur pecoribus quotcunque libuerit: quorum immolatorum omnium pelles ac terga accipiant ipsi. Bellica hæc.

57. Alia sunt quæ pacis tempore eis tribuuntur: Ut quoties aliquod publicum sacrificium fit, primi in cœna reges discumbant, et iis primis dari partes incipiant, unicuique eorum dupla omnia quam ceteris convivis: libaminumque initia penes illos

δαιτυμόνεσι· καὶ σπονδαρχίας εἶναι τουτέων, καὶ τῶν τυθέντων προβάτων τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνὸς, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήϊον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικήν· καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαιρέτους· καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι προσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύθιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτεόμενοι μετά τῶν βασιλήων τὰ δημόσια. μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαί σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· παρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι· τὠϋτὸ δὲ τοῦτο καὶ

---

sint, et immolatorum pecorum coria. Singulis quoque calendis et septimis diebus ingressi mensis, singula pecora perfecta utrique e publico dentur in Apollinis et farinæ medimnus, et vini Laconicus quartarius: et in omnibus certaminibus primaria sint exempta loca; et penes illos sit constituere proxenos, quos ex civibus velint; et utrique binos eligere Pythios: sunt autem Pythii, qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quique publice cum regibus pascuntur. Regibus ad cœnam non euntibus domum mittantur bini farinæ chœnices, et vini cotyla: præsentibus dupla dentur omnia: eadem ratione a privatis quoque invitati ad cœnam honorentur. Vaticinia quæ

πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι· τὰς δὲ μαντηΐας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν· συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλῆας τοσάδε μοῦνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχειν, ἢν μήπερ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι· καὶ ἤν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλήων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι, ἐοῦσι δυῶν δέουσι τριήκοντα· ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλήων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωϋτῶν.

νη'. Ταῦτα μὲν ζῶσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε. ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονὸς κατὰ

---

contigerunt, ab illis custodiantur: sed simul ea noscant Pythii. Reges soli de his solis judicent: de virgine ad quam tota hereditas devenerit, quem habere eam oporteat, si pater eam nondum desponderit: nec non de viis publicis: et si quis adoptivum filium facere velit, coram regibus id fieri: eosdem quoque consultantibus assidere senioribus, qui sunt duodetriginta: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui senes decora regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis.

58. Viventibus hæc regibus a republica Spartiatarum tribuuntur; ista defunctis. Equites per universam Laconicam

πᾶσαν τὴν Λακωνικήν· κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιϊοῦσαι, λέβητα κροτέουσι. ἐπεὰν ὦν τοῦτο γίνηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλευθέρους δύο καταμιαίνεσθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλήων τοὺς θανάτους ἔστι ὡϋτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὦν βαρβάρων οἱ πλεῦνες τὠϋτῷ νόμῳ χρέονται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλήων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναγκαστοὺς ἐς τὸ κῆδος ἰέναι. τουτέων ὦν καὶ τῶν εἱλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων, ἐπεὰν συλλεχθέωσι ἐς τὠϋτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ

---

quid acciderit nunciant: feminæ per urbem circumeuntes lebetem pulsitant: quumque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac feminam, contaminari, magnis pœnis, nisi hoc faxint, impositis. Eadem autem circa mortes regum consuetudo Lacedæmoniis est, quæ barbaris Asianis: nam plerique barbarorum eodem ritu in mortibus regum utuntur. Siquidem posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet ejus exequiis adesse ex omni Lacedæmone absque Spartanis aliquo numero ex vicinis oppidis vel invitos. Horum igitur et Ilotarum atque ipsorum Spartiatarum posteaquam mul-

μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ διαχρέονται ἀπλέτῳ· φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλήων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλήων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἴδωλον σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἵσταταί σφι, οὐδ' ἀρχαιρεσίη συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.

νθ'. Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τὶ Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προοφειλόμενον φόρον μετίει πάσῃσι τῇσι πόλισι.

---

ta millia in unum coacta sunt, promiscue cum mulieribus frontes suas intrepide pulsant, et ululatu immenso utuntur, ultimum semper quemque regum dicentes fuisse optimum. Qui vero regum in bello periit, ejus simulacrum quum expresserunt, in toro bene strato efferunt; et cum sepeliverunt decem dies justitium est, nullusque comitiorum consessus, sed luctus continens.

59. Aliud autem hoc istis convenit cum Persis, quod defuncto rege alter qui succedit liberat ære alieno, quicunque Spartiatarum aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: et apud Persas item qui rex creatus est, omnibus civitatibus tributum quod debebant remittit.

ξ΄. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρωΐας τέχνας· καὶ αὐλητής τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιτιθέμενοι ἄλλοι σφέας παρακληΐουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

ξα΄. Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἄγῃ χρεόμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ᾽ Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληΐης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν

---

60. Cum Ægyptiis etiam Lacedæmonii in hoc congruunt, quod eorum præcones et tibicines et coqui excipiunt paterna artificia: et tibicen e tibicine, et coquus e coquo, et præco ex præcone gignitur, neque alii propter vocalitatem impositi ipsos excludunt, sed in paterno opere perseverant: atque hæc quidem ita fiunt.

61. Cleomenem autem tunc quum apud Æginam esset, ac communi Græciæ bono operam daret, insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam invidia et livore ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reversus consultabat ut regno submoveret; ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnum obti-

ποιεύμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτου εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει. ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων· τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη· ἐοῦσαν γάρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὁρέουσα τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζεται τοιάδε. ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν· τόδ᾽ ἐστι ἐν τῇ Θε-

---

nens, quum duabus uxoribus ductis liberos non susciperet, in se culpam ejus rei non esse agnoscens, tertiam duxit uxorem, et duxit hunc in modum. Erat ei amicus quidam Spartiata, cujus opera ex omnibus civibus maxime utebatur; cui viro erat uxor longe speciosissima omnium Spartanarum, idque sane ex turpissima talis facta: siquidem quum haberet faciem minus luculentam, nutrix ejus, utpote filiæ parentum locupletum et formæ indecoræ, insuper videns parentes ægre ferre, hoc excogitavit, ut puellam singulis diebus bajularet ad Helenæ templum, quod quidem est in loco qui dicitur Therapne, supra Phœbeium fanum: eo quoties nutrix intulerat puellam, adstans

ράπνῃ καλευμένῃ, ὕπερθε τοῦ Φοιβηΐου ἱροῦ· ὅκως δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρός τε τὤγαλμα ἵστα, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δήκοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαί μιν ὅ, τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ· καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον φορέει· τὴν δὲ κελεῦσαί οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἑωϋτῇ κελεύειν ἐπιδεῖξαι· ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσέειν

---

simulacro, deam precabatur, ut alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando abeunti e templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in ulnis gestaret: et quum nutrix se infantem gestare respondisset, jussisse sibi ostendi: quumque negaret nutrix id se facturam, quod infantem parentes vetuissent ostendi cuipiam, jussisse prorsus ut sibi ostenderetur. Nutricem vero, quum videret mulierem illam magni æstimare visum, ei tandem puellam ostendisse. Hanc autem demulcentem caput puellæ dixisse, futuram eam omnium Spartæ mulierum formosissimam: atque ab eo die pristinam speciem mutari cœpisse. Hanc, quum ad nubilem per-

τὸ εἶδος. γαμέει δὲ δή μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος.

ξβ΄. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε. αὐτός τε τῷ ἑταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη, ὑποδέκεται δωτίνην δώσειν τῶν ἑωϋτοῦ πάντων ἓν τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἕληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωϋτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην διδόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικὶ, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα· ἐπὶ τούτοισι δὲ ὅρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο ὅ, τι δὴ ἦν τὸ εἵλετο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος, καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι παρ᾽ ἐκείνου· ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τού-

---

venit ætatem, duxit uxorem Agetus Alcidis filius, ille amicus Aristonis.

62 Ejus mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commentus est: Ageto sodali suo, cujus illa erat uxor, recepit se dono daturum unam e suis rebus omnibus quamcunque ille optaret; atque invicem jussit illum simile munus sibi dare. Agetus nihil de uxore suspicatus, quum videret Aristoni quoque uxorem esse, accepit conditionem, et in eam rem jusiurandum interposuerunt. Cui mox Ariston e suis rebus pretiosis donavit, quæcunque fuit, quam ille elegit: ita ipse vicissim pro scopo habens donari ab illo, ibi

τοῦ μούνου τἄλλα ἔφη καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μέντοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπίει ἀπάγεσθαι.

ξγ΄. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέρην ἀποπεμψάμενος. ἐν δέ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρητον· καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον τῷ ἠγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, "Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη." τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι· πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τοπαραυτίκα. ὁ δὲ παῖς αὔξετο, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ τὸν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστά

---

tum ergo tentavit uxorem amici abducere. Agetus dicere, se præter hoc unum cetera annuisse; jurejurando tamen adactus ac doli astutia permittit abduci.

63. Ita tertiam hanc Ariston repudiata secunda duxit uxorem: quæ intra brevius tempus, nondum exactis decem mensibus, hunc ei genuit Demaratum. Ariston, quum ei sedenti in consessu cum ephoris quidam ex domesticis nuncium nati filii attulisset, sciens ab quo tempore duxisset uxorem, deductis per digitos mensibus, dixit adjurans, Hic non est filius meus. Quod audientes ephori, haud magni fecere impræsentiarum; sed posteaquam puer adolevit,

οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὔνομα ἔθετο, διὰ τόδε· πρότερον τουτέων, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλήων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μέν οἱ τὸ οὔνομα Δημάρητος ἐτέθη.

ξδ΄. Χρόνου δὲ προϊόντος, Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληΐην. ἔδεε δὲ, ὡς ἔοικε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληΐης, διὰ τὰ Κλεομένεϊ διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινητέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος.

ξε΄. Ὁρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομέ-

---

pœnituit Aristonem dicti, opinantem utique filium sibi esse Demaratum: cui ideo nomen impositum est Demaratus, quod ante eum natum omnis populus vota fecit, ut Aristoni, omnium ante id tempus regum viro probatissimo, filius gigneretur: ea de re id nomen huic impositum est.

64. Interjecto deinde tempore Aristone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: sed videlicet necesse erat ut hæc quæ in notitiam venerant, hominem regno privarent. Eapropter Cleomeni vehementer offensus erat, cum antea quod ab Eleusine abduxisset exercitum, tum eo tempore quum adversus Æginetas cum Medo sentientes trajecit Cleomenes.

65. Ergo ingressus eum ulcisci Cleomenes, componit cum

νης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ᾽ ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα ἀντὶ Δημαρήτου, ἕψεταί οἱ ἐπ᾽ Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονὼς διὰ πρῆγμα τοιόνδε. ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδεα τοῦ γάμου, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἁρπάσας καὶ σχὼν γυναῖκα· κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἔχθρη ἡ ἐς τὸν Δημάρητον ἐγεγόνεε· τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίης ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, φὰς αὐτὸν οὐκ ἱκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος· μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην, ἐδίωκε ἀνασώζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων

Leutychide Menaris filio, Agidis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ut si eum regem in locum Demarati constituisset, se adversus Æginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato maxime inimicus, ob hanc caussam, quod quum Percalum filiam Chilonis, neptem Demarmeni, sponsam haberet, Demaratus insidiose hominem conjugio privavit præveniens et præripiens Percalum ac pro uxore retinens. Ob hanc caussam Leutychidæ inimicitiæ cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene sollicitante, contra Demaratum juravit, negans eum rite in Spartanis regnare, qui Aristonis filius non esset; post-

τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἑωϋτοῦ μιν εἶναι. τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε τὸν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε ἱκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος κείνους, οἳ τότε ἐτύγχανον πάρεδροί τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος.

ξϛ'. Τέλος δὲ, ἐόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνωΐστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγι-

---

quam ita juraverat, instituit persequi, repetens quod Ariston tunc dixerat, quum ei nunciasset domesticus filium natum, et menses conferens, jurejurando negasset illum esse suum. Huic verbo insistens Leutychides, pronunciabat Demaratum neque ex Ariston genitum esse, neque rite Spartæ regnare; eisdem ephoris adhibitis testibus, qui Aristoni assidentes tunc hæc ex illo audierant.

66. Tandem re in contentionem deducta, visum est Spartiatis oraculum, quod Delphis est consulendum, an foret Demaratus Aristonis filius. Re ergo de Cleomenis providentia ad Pythiam relata, ibi ille Cobonem Aristophanti filium, maxima apud Delphos autoritate, sibi con-

στον. ὁ δὲ Κόϐων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης ἐϐούλετο λέγεσθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόϐων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

ξζ΄. Κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημαρήτου κατάπαυσιν τῆς βασιληΐης οὕτω ἐγένετο. ἔφευγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος. μετὰ τῆς βασιληΐης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τοῦ Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονὼς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θεράποντα ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάσθῃ, εἰρώτα τὸν Δημά-

---

ciliat, ut persuadeat Periallæ antistiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia sciscitantibus iis qui ad oraculum erant missi negavit Aristonis filium esse Demaratum: quæ tamen res sequenti tempore palam factæ sunt, et Cobon e Delphis profugit, et Perialla honore spoliata est.

67. Hactenus quæ ad dejiciendum regno Demaratum acta sunt. Is vero e Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam: post ejectionem ex regno gerebat electus magistratum, quum esset spectaculum luctæ nudorum puerorum, et adesset Demaratus, misit ad eum Leutychides, in locum Demarati

ῥητον ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν· ὁ δὲ, ἀλγήσας τῷ ἐπειρωτήματι, εἶπε φὰς, "αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων "ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον δὲ, οὔ· τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης." Ταῦτα δὲ εἴπας, καὶ κατακαλυψάμενος, ἤϊε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑωϋτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθυε τῷ Διῒ βοῦν· θύσας δὲ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε.

ξή. Ἀπικομένῃ δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖράς οἱ τῶν σπλάγχνων, κατικέτευε, λέγων τοιάδε, "Ὦ μῆτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων "καταπτόμενος ἱκετεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου "Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν ἀληθηΐην, τίς

---

jam rex factus, deridendi insultandique caussa, ministrum, qui interrogaret qualis esset hæc præfectura post regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus, respondit se utrumque expertum esse, illum vero non; eam tamen interrogationem Lacedæmoniis futuram initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite e theatro domum abiit, confestimque præparatum Jovi bovem immolavit: quo immolato matrem arcessivit.

68. Quæ quum advenisset, positis in ejus manus extis, mulierem obsecravit his verbis, Per ego te, mater, cum alios deos, tum Jovem hunc Herceum tangens, precor, promas mihi veritatem: quisnam revera meus

" μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῷ λόγῳ. Λευτυχίδης
" μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κυέου-
" σάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν
" παρὰ 'Αρίστωνα· οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότε-
" ρον λόγον λέγοντες, φασί σε ἐλθεῖν παρὰ
" τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι
" ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι
" τῶν θεῶν, εἰπεῖν τὠληθές· οὔτε γὰρ, εἴπερ
" πεποίηκας τι τῶν λεγομένων, μούνη δὴ πε-
" ποίηκας, μετὰ πολλέων δέ· ὁ, τε λόγος πολ-
" λὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς 'Αρίστωνι σπέρμα παι-
" δοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ ἄν οἱ καὶ τὰς
" προτέρας γυναῖκας." ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα
ἔλεγε.

ξθ'. 'Η δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, " Ὦ παῖ,
" ἐπεί τέ με λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν
" ἀληθηΐην, πᾶν εἰς σὲ κατειρήσεται τὠλη-

---

est pater? Nam Leutychides quidem in contentionibus objecit, te e priore viro gravidam, ita ad Aristonem venisse. Alii etiam dementius referentes, aiunt te ad asinarium ex tuis servis ventitasse, illiusque me filium esse: ego igitur te obsecro per Deos, ut verum dicas. Si quid enim eorum quæ dicuntur fecisti, non sola fecisti, sed cum multis: et multus in urbe Sparta sermo est, negantium Aristoni fuisse semen procreando aptum: nam si fuisset, priores uxores ei fuisse parituras.

69. Hæc Demaratus. Cui mater ita respondens, Fili, inquit, quoniam precibus mecum agis, ut dicam veritatem, omne tibi

" θές. ὥς με ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωϋτοῦ,
" νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι φάσ-
" μα εἰδόμενον Ἀρίστωνι. συνευνηθὲν δὲ, τοὺς
" στεφάνους οὓς εἶχε, ἐμοὶ περιετίθει· καὶ τὸ
" μὲν οἰχώκεε, ἧκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων·
" ὡς δὲ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, εἰρώτα
" τίς εἴη ὅ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκεῖνον·
" ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην,
" φαμένη αὐτὸν οὐ καλῶς ποιέειν ἀπαρνεύμε-
" νον· ὀλίγον γάρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ
" συνευνηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους.
" ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων,
" ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο
" μὲν, οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ
" ἡρωΐου τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι
" ἱδρυμένου, τὸ καλέουσι Ἀστραβάκου· τοῦ-

---

verum exponetur. Ut me domum Ariston duxit, tertia quam me duxerat nocte, imago tanquam Aristonis ad me venit, quæ posteaquam mecum concubuit, coronis quas gestabat, me circumdedit, atque abiit. Dehinc Ariston advenit, qui cernens me coronas habentem, sciscitabatur quisnam me illis donasset. Ego ipsum dedisse respondi: eoque id abnuente, juravi, asseverans non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo ante ingressus, ubi mecum coiisset, coronis me donasset. Ariston, cernens me jurantem, intellexit eam rem divinam fuisse: compertumque est partim illas coronas fuisse sumptas ex heroico conditorio, quod est juxta januam aulæ extructum, quod

“ το δὲ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα
“ ἀναίρεον εἶναι. οὕτω δὴ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν
“ ὅσον τι καὶ βούλεαι πυθέσθαι· ἢ γὰρ ἐκ
“ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας, καί τοι πα-
“ τήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρως, ἢ Ἀρίστων·
“ ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. τῇ
“ δὲ σευ μάλιστα κατάπτονται οἱ ἐχθροὶ,
“ λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ
“ σὺ ἠγγέλθης γεγενημένος, πολλῶν ἀκουόν-
“ των οὐ φήσειέ σε ἑωϋτοῦ εἶναι· τὸν χρόνον
“ γὰρ τοὺς δέκα μῆνας οὐδέκω ἐξήκειν· ἀϊ-
“ δρηΐῃ τῶν τοιούτων κεῖνος τοῦτο ἀπέρριψε
“ τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεά-
“ μηνα καὶ ἑπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα
“ μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δέ σε, ὦ παῖ, ἑπ-
“ τάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρί-
“ στων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς ἀγνοίῃ τὸ

---

vocant Astrabaci; partim vates esse hunc eundem heroëm responderunt. Habes igitur, fili, ita omne, quod volebas audire: aut enim ex hoc heroë genitus es, paterque tibi est Astrabacus heros, aut Ariston: nam ea te nocte concepi. Verum quod tibi præcipue exprobrant inimici, quod Ariston, quum ei te natum esse nunciatum est, multis audientibus negavit te suum esse, quia tempus, decem menses, non exisset, per inscitiam talium rerum illi hoc verbum excidit: nam mulieres novem etiam mensium ac septem mensium partum edunt, non omnes decimum mensem explentes: ego autem, fili, septimestrem

" ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους " περὶ γενέσιος τῆς σεωϋτοῦ μὴ δέκεο· τὰ " γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ " ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι " ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν αἱ γυναῖκες παῖ- " δας." ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε.

ο΄. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια λαβὼν, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν· τῷ λόγῳ φὰς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὑποτοπηθέντες Δημάρητον δρησμῷ ἐπιχειρέειν, ἐδίωκον. καί κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρητος ἐκ τῆς Ἤλιδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τε ἅπτοντο, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαιρέονται. μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐνθεῦτεν

---

te genui. Ipse quoque Ariston non diu post agnovit, se per dementiam id verbum ejecisse. Alias narrationes de tua origine noli admittere: omnia enim verissima audisti. Nam quod ad asinarios attinet, ipsi Leutychidæ et iis qui talia loquuntur, suæ uxores de asinariis pariant filios! Hæc illa dixit.

70. Demaratus auditis quæ volebat, sumpto viatico per speciem eundi Delphos ad oraculum consulendum, Elin contendit. Eum suspicati Lacedæmonii fugam capessere, insequuti sunt: sed Demaratus ante jam ex Elide Zacynthum trajecerat, quem illuc transgressi Lacedæmonii prehenderunt, ejusque famulos auferunt; sed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, De-

διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστὶ, καὶ γῆν τε καὶ πόλις ἔδωκε· οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· ἄλλά τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔργοισί τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθεὶς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρίππῳ προσέβαλε, μοῦνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλήων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

οα΄. Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυσθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληΐην. καί οἱ γίνεται παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὴ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κυνίσκον ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδήμου, γαμέει δευτέρην γυναῖκα

---

maratus illinc in Asiam ad regem Darium trajecit: a quo magnifice exceptus est, terraque ac urbibus donatus. Ita in Asiam Demaratus abiit, ac tali fortuna usus vir cum aliis in multis factis dictisque apud Lacedæmonios illustris, tum quod illis Olympiacam palmam quadrijugo certamine adjecit, quod ille solus omnium Spartæ regum confecit.

71. Leutychidæ autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quem nonnulli Spartiatarum Cyniscon, catulum, vocabant. Is Spartæ non regnavit, ante Leutychiden defunctus, relicto filio Ar-

Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω.

οβʹ. Οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδέ τινα Δημαρήτῳ ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὸν δέ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολύ. ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἁλοὺς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπικατήμενος χειρὶ διπλῇ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθείς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον.

---

chidamo. Leutychides orbatus filio, alteram duxit uxorem Eurydamen, Menii sororem, Diactoridis filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, sed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium accepit, ab ipso Leutychide datam.

72. At ne Leutychides quidem ipse Spartæ consenuit, sed has quasdam pœnas Demarato rependit: In expeditione Thessalica dux Lacedæmoniorum quum omnia subjugandi potestatem haberet, multum pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipsaque in re deprehensus ibi in castris, quum sederet utraque manu pecuniam tenens, in judicium delatus e Sparta profugit, domusque ejus excisa fuit: et Tegeæ, in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc insequenti tempore acta sunt.

ογ΄. Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ εὐωδώθη τὸ ἐς τὸν Δημάρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδεα, ἤϊε ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινόν τινά σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προπηλακισμὸν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινῆται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλήων ἡκόντων ἐπ᾽ αὐτοὺς, ἐδικαίευν ἔτι ἀντιβαίνειν, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένεϊ, ἦγον καὶ ἄλλους καὶ δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἔσχον μέγιστον κράτος. ἀγαγόντες δέ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν, παραθήκην παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους.

οδ΄. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα ἐπάϊστον γενόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δεῖ-

73. Tunc autem Cleomenes, quum sibi res in Demaratum bene cessisset, assumpto protinus Leutychide, contendit adversus Æginetas, majorem in modum illis propter ignominiam infensus. Ita et Æginetæ utriusque regis contra se adventu non repugnandum jam sibi esse putaverunt, et isti quum elegissent viros decem, divitiis ac genere Æginetarum eminentissimos duxerunt, cum alios, tum Crium Polycriti, et Casambum Aristocratis filium, qui plurimum habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimicissimos Æginetis Athenienses deposuerunt.

74. Post hæc Cleomenes, jam manifestus maleficii in Demaratum perpetrati, quum eum sub-

μα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἦ μὲν ἕψεσθαί σφεας αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων, ἐξορκῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ· καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἱμασιῆς τις περιθέει κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεῷ.

οε΄. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομέ-

---

lisset metus Spartiatarum, in Thessaliam subterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res novas moliebatur, solicitans Arcadas adversus Spartam, adigensque eos, tum alio jurisjurandi genere ad se sequendum quocunque ipsos educeret; tum etiam in animo habebat primores illorum ad urbem Nonacrin ductos adigere ad jusjurandum per aquam Stygis. In hac ipsa autem urbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: et est videlicet talis aliqua. E petra aqua exigua quæ apparet, stillat in vallem, in gyrum maceria præseptam. Nonacris autem ubi fons hic visitur, urbs Arcadiæ est ad Pheneon.

75. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum di-

νεα ταῦτα πρήσσοντα, κατῆγον αὐτὸν δείσαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην, τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατελθόντα δὲ αὐτὸν, αὐτίκα ὑπέλαβε μανίη νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον· ὅκως γάρ τεῳ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέχραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ· ὁ δὲ, δεθεὶς, τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων, αἴτεε μάχαιραν. οὐ βουλομένου δὲ τατρῶτα τοῦ φυλάκου διδόναι, ἀπείλεε τά μιν αὖτις ποιήσειε· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις εἱλωτέων, διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωϋτὸν λωβώμενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προὔβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μη-

---

dicissent, timentes sibi ipsis, Spartam revocarunt eadem conditione, qua et ante regnabat. Sed eum reversum statim morbus insania excepit, jam etiam ante subinsanum: nam ut cuique Spartiatarum obvius erat, in ejus faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipientem propinqui cippo illigaverunt. Qui custodem digressis aliis solum remansisse cernens, petiit ab eo gladium: custode abnuente dare ab initio, comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus custos, erat enim hilotarum quidam, gladium illi tradidit. Eo accepto, Cleomenes a tibiis incipiens sese truncabat. In lon-

ρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην καταχορδεύων, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ· ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρητον γενόμενα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλὼν, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου, Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε.

ος΄. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν. ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφηλίης λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα

---

gum namque discindens carnes, e tibiis ad femora processit, e femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque pervenit ad ventrem, in quo rescindendo sic exspiravit, ut quidem plerique Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda, quæ circa Demaratum acta sunt: ut autem soli Athenienses, quod adortus Eleusinem, fanum dearum fuerat depopulatus: ut Argivi, quia eos qui e pugna fugerant, Argivos ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat; et ipsum lucum irreverenter incenderat.

76. Cleomeni enim Delphis oraculum poscenti responsum fuerat eum Argos esse capturum: qui postea quam ad flumen Erasinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen e lacu Stymphalio manare fertur: hunc

ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ᾽ Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι· ἀπικόμενος δ᾽ ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολιήτας, Ἀργείους μέντοι οὐδ᾽ ὣς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς Θυρέην· σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσσῃ ταῦρον, πλοίοισί σφεας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην.

οζ΄. Ἀργεῖοι δ᾽ ἐβοήθεον, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπὶ θάλασσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σίπεια τοὔνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολι-

---

enim lacum in voraginem obscuram condi, et Argis rursus exorientem apparere, illincque jam eam aquam ab Argivis vocari Erasinum: ad hoc igitur flumen posteaquam pervenit, ei hostias immolavit; et quum læta non essent exta de flumine transmittendo, dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere cives suos, non tamen vel sic Argivos gavisuros. Moxque illinc motis castris ad Thyream venit, et mari taurum quum mactasset, navibus copias ad regionem Tirynthiam ac Naupliam duxit.

77. Id audientes Argivi ad eos arcendos obviam tendunt ad mare. Et quum adventarent Tirynthem, in loco cui nomen inditum est Sipia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt e regione

πόντες, ἵζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι· καὶ γὰρ δή σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκοινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοισί τε καὶ Μιλησίοισι, λέγον ὧδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει·
Ὡς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπ' ἐσσομένων ἀνθρώπων,
Δεινὸς ὄφις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε. καὶ δή σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρέεσθαι· δόξαν δέ σφι, ἐποίευν τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κῆρυξ

Lacedæmoniorum. Neque vero illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo caperentur: nam ad hanc rem attinebat oraculum, quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis in hæc verba;

Verum quando marem prævertet fœmina victrix
Inter et Argivos referet præclustris honorem:
Tunc Argivarum reddet pleras que gementes,
Ut venturorum aiat quis quandoque virorum,
Telo sævus obit sinuoso corpore serpens.

Hæc omnia Argivis quum contigissent, metum incutiebant; ideoque eis visum est præcone hostium esse utendum. Quod quum decrevissent, sic egerunt,

προσημαίνοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὠϋτὸ τοῦτο.

οη'. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κῆρυξ σημήνειε, παραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κῆρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων· ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο· καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιϊζόμενοι ἐφύλασσον.

οθ'. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε. ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας, καὶ πυνθανόμενος τουτέων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα,

---

ut quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denunciaret, idem facerent ipsi.

78. Cleomenes autem animadvertens Argivos facientes quicquid suus præco denunciasset, præcepit suis, ut quum præco denunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argivos. Hoc exequentes etiam Lacedæmonii, in Argivos e voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumque cum multos occiderunt, tum plures in lucum Argi fuga elapsos circumsederunt.

79. Qui dum asservantur, Cleomenes hoc sibi faciendum putavit: Sciscitatus quosdam quos secum habebat perfugas, misit præconem ad evocandum nominatim eos Argivos, qui in

ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους τῶν Ἀργείων· ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα· ἄποινα δέ ἐστι Πελοποννησίοισι, δύο μνέαι τεταγμέναι κατ᾽ ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν. κατὰ πεντήκοντα δὴ ὦν τῶν Ἀργείων ὡς ἑκάστους ἐκκαλεύμενος ὁ Κλεομένης ἔκτεινε. ταῦτα δέ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένεϊ· ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, ὅ, τι ἔπρησσον· πρίν γε αὐτέων τὶς ἀναβὰς ἐπὶ δένδρος κατεῖδε τὸ δὴ ποιεύμενον. οὔκων δὴ ἔτι καλεόμενοι ἐξήεσαν.

π΄. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινα τῶν εἱλωτέων περινέειν ὕλῃ τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιο-

luco præclusi erant. Evocavit autem dicens se pro illis accepisse redemptionis pretia. est autem apud Peloponnenses redemptio in singulos captos viros, binæ minæ. Ita Argivorum quinquaginta, ut quisque evocatus fuerat, Cleomenes interimebat: quod faciens, latebat ceteros qui in fano erant, utpote denso luco interjecto, qui vetabat interiores cernere, quid illis foras eductis accideret: nisi postquam quidam conscensa arbore, quod fiebat inspexit: unde non amplius qui vocabantur prodiere.

80. Ibi Cleomenes jussit unumquemque hilotarum lucum materia circumdare, atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoque jam ardente, per-

μένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν τινὰ αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι· ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, « Ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἦ μεγά-« λως με ἠπάτηκας, φάμενος Ἄργος αἱρή-« σειν· συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ « χρηστήριον. »

πά. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀριστέας, ἤϊε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱρεὺς ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε· ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπήϊε ἐς τὴν Σπάρτην.

---

contatus est quendam perfugarum cujus deorum esset ille lucus: perfuga, Argi esse respondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiscens, O Apollo, inquit, vaticine, sane magnopere me frustratus es, dicens Argos esse capturum: conjicio jam exitum habuisse oraculum.

81. Post hæc majore copiarum parte Spartam redire permissa, ipse cum mille eorum delectis perrexit ad templum Junonis sacrificaturus. Sed sacrificare super aram volens, quum a sacerdote vetaretur, negante fas esse externo illic facra facere, jussit hilotas abductum ab ara sacerdotem verberare et ipse immolavit: quo facto, Spartam abiit.

πβ΄. Νοστήσαντα δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἑλέειν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἑλεῖν· ὁ δέ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δ' ὦν φάμενος ἐπεί τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἷλε, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ· πρὸς ὦν ταῦτα οὐ δικαιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱροῖσι χρήσηται, καὶ μάθῃ εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἕστηκε. καλλιερευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκηΐην, ὅτι οὐκ αἱρέει τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν ἂν κατ' ἄ-

---

82. Reversum inimici ad ephoros citaverunt, crimini dantes quod pecunia corruptus, Argos, quum facile posset, non cepisset. Quibus respondit Cleomenes, incertum mihi vere an falso. Respondit igitur, posteaquam templum Argi cepisset, visum sibi esse dei evenisse oraculum, et proinde non prius tentandam urbem quam sacris operatus sciret, utrum sibi deus illam traderet, an impedimento esset. Sibi autem apud Junonis templum litanti effulsisse flammam ignis e Pectore simulacri: atque ita se intellexisse clare non expugnare Argos. Si enim e capite simulacri effulsisset, urbem vi caperet: quum

κρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν στηθέων δὲ λάμψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας.

πγ´. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτά σφεας, οὗτοι ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑωϋτοὺς τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δή σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι· ἐκ τού-

---

vero e pectore illa extitisset, id omne fuisse confectum quod deus confici voluisset. Hæc dicens, credenda ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multoque majore parte sententiarum absolutus.

83. Ceterum Argos ita viris desolatum est, ut servi eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberem adolevere ætatem qui urbem in suum jus rursus redigentes, mancipia ejecerunt. Servi autem ejecti prœlio Tirynthem obtinuere. Aliquamdiu quidem igitur fuit in eis mutua benevolentia; sed postea ad eos venit vates quidam Cleander, genere Phigalensis ab Arcadia: is persuasit servis ut

του δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνὸν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

πδ΄. Ἀργεῖοι μέν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεί τέ σφι Δαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συντίθεσθαι, ὡς χρεὼν εἴη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεομένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα ἐς τὠϋτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα

---

dominos adorirentur: unde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argivi ægre evasere victores.

84. Ob hæc aiunt Argivi Cleomenem ad insaniam redactum, male perisse. Ipsi autem Spartiatæ negant ab ullo dæmonio Cleomenem ad insaniam redactum, sed conversatione Scytharum, meribibam esse factum, et inde furiosum. Scythas enim Nomades, post illatum sibi a Dario bellum, ad illum ulciscendum perstitisse, missisque Spartam nunciis ad societatem faciendam, ita pepigisse, ut oporteret ipsos quidem Scythas juxta flumen Phasin conari Medicam regionem invadere, Spartiatas vero jussisse ab Epheso exortos ascendere, et deinde in

δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα ὁμιλέειν σφι μεζόνως· ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἱκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πιέειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσαι.

πέ. Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπυθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν περιϋβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καί μιν κατέκριναν, ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν ἀντὶ

---

idem occurrere. Cum iis Scythis qui ad hoc missi sunt, consuetudinem habuisse Cleomenem aiunt, atque plus nimio familiarem didicisse potationem meri; seque ob id eum insanisse arbitrari. Unde etiam, quoties intemperantius bibere volunt, aiunt, Episcythison, *adde Scythicum*. Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi vero videtur ille has pœnas Demarato pependisse.

85. Eum vero esse defunctum ubi audivere Æginetæ, Spartam nuncios misere, exprobraturos Leutychidæ de obsidibus, qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonii, judicio habito, multum injuriæ a Leutychide illatum esse censuerunt, hominemque dedendum, quem illi

τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδεα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ, " Τί βούλεσθε ποιέειν, " ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλῆα τῶν Σπαρ-" τιητέων ἔκδοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιη-" τέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεόμενοι ἔγνωσαν " οὕτω Σπαρτιῆται, ὅκως ἐξ ὑστέρης μή τι " ὑμῖν, ἢν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κα-" κὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλωσι." ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς· ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ἐπισπώμενον Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας.

πϛʹ. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παρακαταθήκην, οἱ

Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum essent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theasides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri Æginetæ, facere vultis? regemne Spartiatarum deditum a suis civibus ducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreverunt, ut nequod exitiale malum posthac in vestram regionem, si hoc feceritis, inferant. His auditis Æginetæ ab illo ducendo supersederunt, hac tamen conditione ut secum profectus Athenas Leutychides redderet sibi viros qui illic depositi essent.

86. Ubi Athenas venit Leutychides, ac depositum repoposcit, Athenienses, ut qui reddere nollent, tergiversari, quod di-

Ἀθηναῖοι προφάσιας εἷλκον, οὐ βουλόμενοι
ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασι-
σιλῆας παραθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἑτέρῳ
ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι· οὐ φαμένων δὲ
ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων ἔλεξέ σφι Λευτυχί-
δης τάδε, " Ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὲν ὁκό-
" τερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόν-
" τες, ποιέετε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόντες,
" τὰ ἐναντία τουτέων. ὁκοῖον μέντοι τι ἐν
" τῇ Σπάρτῃ συνηνείχθη γενέσθαι περὶ
" παρακαταθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι.
" λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι
" ἐν τῇ Λακεδαίμονι κατὰ τρίτην γενεὴν
" τὴν ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖ-
" δα· τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλ-
" λα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα, καὶ δὴ καὶ
" ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι, πάντων

---

cerent duos in deponendo reges fuisse, ideoque iniquum esse id alteri sine altero reddi. Quibus negantibus se reddituros, Leutychides, Facite, inquit, Athenienses utrum ipsi vultis: si reddetis, sancte facturi; e contrario, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre. Dicimus nos Spartiatæ, fuisse in urbe Lacedæmone tertia abhinc ætate Glaucum Epicydis filium, qui cum aliis summis laudibus excellebat, tum justitia audiebat optime super omnes, qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigisse, ut vir Milesius Spartam venerit

" ὅσοι τὴν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον
" οἴκεον. συνενειχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνευ-
" μένῳ τάδε λέγομεν. ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπι-
" κόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαί οἱ ἐλθεῖν ἐς
" λόγους, προϊσχόμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν
" Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, δικαι-
" οσύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι. ὡς γὰρ δὴ
" ἀνὰ πασαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ
" καὶ περὶ Ἰωνίην τῆς σῆς δικαιοσύνης ἦν λό-
" γος πολλὸς, ἐμεωϋτῷ λόγους ἐδίδουν καὶ
" ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεί κοτε ἡ Ἰωνίη, ἡ
" δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἱδρυμένη· καὶ
" διότι χρήματα οὐδαμᾶ τοὺς αὐτούς ἐστι
" ὁρᾷν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπιλεγομένῳ,
" καὶ βουλευομένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα
" πάσης τῆς οὐσίης ἐξαργυρώσαντα, θέσθαι
" παρά σε, εὖ ἐξεπισταμένῳ ὥς μοι κείμενα

hominis conveniendi gratia, atque hæc præ se tulerit; Milesius sum, qui ad tuam, Glauce, fruendam justitiam venio. Nam quum esset tuæ justitiæ fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum vero per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tnto fundata, et quod nuspiam videre licet eosdem habere pecunias. Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te deposita mihi salva fore: tu vero has mihi pecunias accipe, et has notas, quas una

" ἔσται παρά σοι σόα. σὺ δή μοι καὶ τὰ
" χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα
" σῶζε λαβών· ὃς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαι-
" τέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι· ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλή-
" του ἥκων ξεῖνος τοσαῦτα ἔλεξε. Γλαῦκος
" δὲ ἐδέξατο τὴν παρακαταθήκην ἐπὶ τῷ εἰ-
" ρημένῳ λόγῳ. χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος,
" ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παραθε-
" μένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ
" ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες
" τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ
" διωθέετο, ἀντυποκρινόμενος τοιάδε· Οὔτε
" μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περιφέρει
" οὐδὲν εἰδέναι τουτέων τῶν ὑμεῖς λέγετε. βού-
" λομαί τε, ἀναμνησθεὶς, ποιέειν πᾶν τὸ
" δίκαιον. καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦ-
" ναι· καὶ εἴγε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι

---

custodi; quas notas, quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit; atque ea conditione depositum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interjecto, filii ejus, qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conveniunt: exhibitisque notis pecuniam reposcunt. Ille enimvero repellere, atque his verbis e contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet de illis scire quæ dicitis. Volo tamen reminicens, quicquid justum fuerit facere, et, si accepi jure optimo reddere: sin omnino non accepi, Græcorum legibus in vos utar.

" τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα
" ὦν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον
" μῆνα ἀπὸ τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμ-
" φορὴν ποιεύμενοι, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπε-
" στερημένοι τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δὲ
" ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρη-
" στηρίῳ· ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον
" εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα ληΐσεται, ἡ Πυθίη
" μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

" Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω,
" Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσασθαι.
" Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
" Ἀλλ' ὅρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες,
" Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
" Συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα·
" Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

Ad quod confirmandum præstituo vobis tempus hinc ad quatuor menses. Ita Milesii deplorantes casum suum, discessere tanquam fraudati pecunia: et Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui consultanti, an jurejurando pecuniam prædaretur, Pythia respondit his versibus,

Glauce Epicydide, sane expedit ad breve tempus
Jurando vicisse, intervertisseque nummos;
Iura: jurandi memorem quia mors quoque tollit.
Jurandi tamen est natus sine nomine, nullis
Et manibus pedibusque, citusque supervenit, omnem
Corripiens, donec tulerit subolemque domumque:
Postera jurandi memorem sed laudat origo.

" ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν
" θεὸν παραιτέετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων.
" ἡ δὲ Πυθίη ἔφη, τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ,
" καὶ τὸ ποιῆσαι, ἶσον δύνασθαι. Γλαῦκος
" μὲν δὴ, μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους
" ξείνους, ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. τοῦ δὲ
" εἵνεκα ὁ λόγος ὅδε, ὦ Ἀθηναῖοι, ὡρμήθη
" λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου
" νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν ἐστι οὐδὲν, οὔτ' ἱστίη
" οὐδεμίη νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· ἐκτέ-
" τριπταί τε πρόῤῥιζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω
" ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παρακατα-
" θήκης ἄλλό γε, ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι."
Λευτυχίδης μὲν εἴπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕ-
τω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

πζ'. Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον

His auditis Glaucus veniam sibi eorum, quæ dixisset, ut daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum et facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus pecuniam reddidit. Cur autem, O Athenienses, hæc oratio apud vos institui cœperit, dicetur: Glauci nunc neque ulla superest suboles, neque domus ulla, quæ Glauci censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonum est nihil aliud de deposito cogitare, quam ut repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Atheniensibus audiretur, discessit.

87. At Æginetæ priusquam superiorum injuriarum, quas Atheniensibus intulerant gratifi-

ἀδικημάτων δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο. καὶ, ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὦν, τὴν θεωρίδα νῆα εἷλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων· λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας, ἔδησαν.

πή. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ᾽ Αἰγινήτῃσι. καὶ, ἦν γὰρ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος· οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτῃσι προτέρην ἑωϋτοῦ ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους

çantes Thebanis, darent pœnas, hæc fecerant. Quum Atheniensibus succenserent, et sibi ab illis injuriam fieri arbitrarentur, se ad castigandos eos apparabant. Erat autem Atheniensium in Sunio quinqueremis: hanc igitur Æginetæ locatis insidiis navem, ad sacra mitti solitam, intercepere, plenam primoribus Atheniensium, virosque captos alligavere. Hæc ab Æginetis passi Athenienses non amplius differendum putaverunt, quin omnia in illos excogitarent.

88. Erat igitur nomine Nicodromus Cnœthi filius, in Ægina vir spectatus: hic vituperans Æginetas quoniam antea se ex insula ejecerant: tum vero cognito Athenienses esse ani-

ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἥκειν δεήσει βοηθέοντας. μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν.

πθ΄. Ἀθηναίοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέειν. ἐν ᾧ ὦν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαί σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἔσαν γάρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθηναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πενταδράχμους ἀποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι· ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας,

---

matos ad nocendum Æginetis, composuit cum illis de prodenda Ægina, statuens certum diem, quo esset rem aggressurus ipse, et illos oporteret venire subsidio. Atque ita ex composito urbem quæ vetus vocabatur occupat.

89. Sed Athenienses ad constitutum non adfuerunt, quia ipsis classis par ad pugnandum Ægineticæ non erat comparata. Dum igitur a Corinthiis commodari sibi naves rogant, interim res corrupta est. Corinthii autem per id tempus Atheniensibus amicissimi dedere rogantibus naves viginti, sed dedere vendentes singulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienses, et suis instructis in summam septuaginta numero,

πληρώσαντες ἑβδομήκοντα νέας τὰς ἁπάσας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρισαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης.

Ϟʹ. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγένοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκδιδρήσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὁρμεόμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας· ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο.

Ϟαʹ. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτά σφεας χειρωσάμενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ἐπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόν-

---

in Æginam navigaverunt, perveneruntque postridie ejus diei, qui erat destinatus.

90. Qui quum ad diem non adessent, conscenso navigio Nicodromus ex Ægina profugit, aliis nonnullis Æginetarum eum comitantibus, quibus Athenienses Sunium incolendum dederunt. Unde isti prodeuntes, eorum, qui in insula erant, Æginetarum res ferebant et agebant: sed hæc posterius acta sunt.

91. Ceterum proceres Æginetarum, superata plebe quæ una cum Nicodromo tumultum in ipsis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem educebant. Unde piaculum admisere, quod nullo sacrificio expiare potuerunt, quum id sedulo facerent,

τες πρότερον ἐκ τῆς νήσου, ἤ σφι ἵλεων γενέσθαι τὴν θεόν· ἑπτακοσίους γὰρ δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες. εἷς δέ τις τουτέων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων, εἴχετο· οἱ δὲ, ἐπεί τέ μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἦγον οὕτω· χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστῆρσι.

ϟϐ'. Ταῦτα μέν νυν σφέας αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἥκουσι ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἑβδομήκοντα· ἑσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργείους. καὶ δή σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι

---

præoccupatique, prius ex insula sunt dejecti, quam sibi deam propitiarent: nam quum septingentos e plebe quos vivos ceperant, ad necem educerent, unus eorum e vinculis elapsus fugit ad Cereris legiferæ antefores, ejusque ansis prehensis adhærebat: quem illi quum avellere, quod tentabant, non possent, abscissis viri manibus ita duxerunt, quæ manus ansis consertæ manserunt.

92. Sic in se ipsis consuluerunt Æginetæ. Mox classe septuaginta navium cum Atheniensibus, qui supervenere, congressi superantur. Victi navali prœlio, eosdem quos prius Argivos in auxilium vocaverunt: sed illi noluere eis amplius auxilio esse, caussati quod et naves Æ-

ὅτι Αἰγιναῖαι νέες ἀνάγκῃ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι· συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καί σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μέν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀζήμιοι εἶναι· Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ὧν σφι ταῦτα δεομένοισι, ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ ᾧ οὔνομα Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τουτέων οἱ πλεῦνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων

---

ginæ per necessitatem sumptæ a Cleomene oram Argolidem tenuissent, et cum Lacedæmoniis in terram descendissent, ut nonnulli quoque e Sicyoniis navibus descenderunt in illa ipsa expeditione. Quo nomine utrisque mulcta ab Argivis injuncta est mille talentorum, quorum quingena quisque populus solveret: sed quum Sicyonii suam culpam agnoscentes, centum talentis cum Argivis decidissent, Æginetæ ne agnoscere quidem culpam voluere: erant enim superbiores. Eapropter rogantibus eis nemo amplius Argivorum publice auxilium tulit, sed voluntariorum circiter mille, duce quodam, cui nomen erat Eurybates, quinquertionem adeptus: quorum plures non re-

ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μουνομαχίην ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελέος ἀποθνήσκει.

ϟγʹ. Αἰγινῆται δὲ, ἐοῦσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καί σφεων νεας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας.

ϟδʹ. Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἑωϋτοῦ ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνῆσθαί μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος, καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ

meavere, sed in Ægina ab Atheniensibus occubuere. Et ipse dux Eurybates singulari certamine ter victor, quarto sub Sophane Decelensi oppetiit.

93. Verum Æginetæ sua classe adorti incompositos Athenienses superavere, eorumque naves quatuor cum omnibus viris cepere. Et Athenienses quidem bellum cum Æginetis contraxerant.

94. Persa autem quæ ipsius partes erant, exequebatur, cum famulo assidue in memoriam redigente ut reminisceretur Atheniensium, tum Pisistratidis assidentibus Atheniensesque criminantibus; tum cupiditate per hunc prætextum quo nixus erat, subigendi in Græcia illos, quicunque sibi terram et aquam denegassent. Itaque Mardonium, qui mala rem na-

ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ, παραλύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδεὸν ἑωϋτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑωϋτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα.

Ϟε΄. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορευόμενοι παρὰ βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἑκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτεϊ προεῖπε τοῖσι ἑωϋτοῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἑτοιμάζειν· ἐσ-

---

valem gesserat, præfectura amovit, aliosque designatos duces adversus Eretriam et Athenas misit, Datin genere Medum, et Artaphernem Artaphernis fratris sui filium, datis mandatis, ut Athenas atque Eretriam penitus diriperent, et mancipia in conspectum sibi ducerent.

95. Postquam hi duces declarati, ab rege digressi, ad campum Ciliciæ Aleium devenere cum ingenti pedestri ac bene instructo exercitu, ibi castris positis supervenerunt nauticæ copiæ omnes, ut singulis erant imperatæ; ad hæc equos vehentes naves, quas superiore Darius anno mandaverat tributariis suis parandas. Quum has oneravis-

βαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἤπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηΐκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεόμενοι, παρά τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ποιεύμενοι ταύτῃ τὴν κομιδὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ, καὶ ἡ Νάξος σφεας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ ἁλοῦσα.

϶ϛ'. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ, ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπεῖχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι,

---

sent equis, atque terrestri exercitu navibus imposito, sexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hinc non secundum continentem recto cursu, Hellespontum et Thraciam versus navigabant, sed e Samo unde solverant, juxta Icarium, interque insulas vehebantur: præcipue quidem, ut ego sentio, metu circumnavigandi Athon, quia cursum superiori anno illac peragentes, magnam jacturam fecerant; sed et coacti propter Naxon, quam antea non ceperant.

96. Ad quam posteaquam ex Icario pelago appulsi sunt, in hanc enim ut primum copiæ ducerentur, Persæ urgebant, Naxii memores priorum, fuga se in montes concitaverunt, non

πρὸς τὰ οὔρεα οἴχοντο φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.

ϟζ΄. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίευν, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τῆνον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεούσης, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηνέῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα ἔσαν οἱ Δήλιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε, "Ἄνδρες ἱροὶ, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτηδέα καταγνόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἔτι τοσαῦτα φρονέω, καί μοι ἐκ βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ᾗ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν

---

ausi resistere. Eorum autem, quos adepti sunt Persæ, quum in servitutem rapuissent, delubra atque urbem incenderunt. His actis ad ceteras insulas appellunt.

97. Hæc dum isti agunt, Delii relicta et ipsi Delo fuga Tenum abeunt. Eo tendentes naves præcedens Datis non sinebat ad insulam habere stationem, sed trans eam ad Rhenæam. Et simul cognito ubi Delii essent, misso caduceatore his eos verbis affatus est, Viri sacri, quid fugientes abitis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim et ipse etiam talia intelligo, et ab rege jussus sum, qua in regione duo dii geniti

" σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην, μήτε τοὺς " οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἄπιτε ἐπὶ τὰ " ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε." ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι· μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ἐθυμίησε.

ϛη'. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον οἱ Δήλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα. καὶ τοῦτο μέν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρταξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεέων, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας

---

sunt, nequid aut eam regionem aut ejus incolas lædam. Et nunc igitur abite ad vestra ipsorum, et colite insulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecenta thuris talenta super aram aggesta adolevit.

98. His actis Datis adversus Eretriam primum navigavit, simul omnem exercitum, simul Iones pariter atque Æolenses ducens. Statimque ab illius inde digressu Delos tremuit, ut Delii aiebant, et primum et postremum ad meam usque ætatem mota, deo mala ventura hominibus per hoc prodigium pors tendente. Nam sub Dario Hystaspis, et Xerxe Darii, et Artoxerxe Xerxis filio, tribus ii-

γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦ ἀεικὲς κινηθῆναι Δῆλον, τοπρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον· καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος, ἑρξείης· Ξέρξης, ἀρήϊος· Ἀρταξέρξης, μέγας ἀρήϊος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλῆας ὧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες καλέοιεν.

Ϟθ'. Οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσίσχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιήν τε παρελάμβανον, καὶ ὁμήρους

deinceps ætatibus, malorum passa est Græcia, quam viginti aliis ætatibus, partim a Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: ut non ab ab re Delos mota sit, prius immobilis: de qua etiam in oraculo ita scriptum erat,

Et Delon, quamvis sit adhuc immota, movebo.

Et sane in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod *coërcitor:* Xerxes, idem quod *martius:* Artoxerxes, idem quod *magnus bellator.* Hos igitur reges ita recte Græci ex suo sermone vocaverint ἑρξείης, Ἀρήϊος, μέγας Ἀρήϊος.

99. Barbari, postquam a Delo ad insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias, tum

τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον, οὐ γὰρ δή σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλις ἀστυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθήνας, ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην.

ρ΄. Ἐρετριέες δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσαν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώρην, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα

---

liberos insulanorum obsides. Ut vero insulas prætemavigantes, Carystum appulerunt, Carystiique negarunt se vel obsides dare vel militare adversus vicinas civitates, Athenas et Eretriam significantes, Carystii tunc obsessi sunt, eorumque ager vastatus, donec in deditionem Persarum venerunt.

100. Eretrienses autem audito Persarum exercitum adversus se venire, auxilia ab Atheniensibus imploravere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienses, concesserunt subsidio illis ea quatuor millia hominum, qui sorte Chalcidensium equos alentium obtinuerant prædia. Sed Eretriensium haudquaquam sincerum erat consilium, qui tametsi arcessebant A-

οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα· οἳ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας· οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτέων, ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι, προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τουτέων ἑκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαί σφεας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται· καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς.

ρα΄. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ Ταμύνας,

---

thenienses, tamen ancipiti sententia vacillabant; quibusdam eorum censentibus urbem deserendam, et in promontoria Eubœæ eundum; quibusdam, qui privata lucra a Persis expectarent, proditionem molientibus. Horum utrorumque animos animadvertens Æschines Nothonis filius, Eretriensium primarius, patefecit Atheniensibus omnem præsentium rerum statum, oravitque ut domum abirent, ne una cum illis occumberent. Hæc consulenti Æschini obtemperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi, salutem sibi pepererunt.

101. At Persæ eo advecti, naves oræ Eretricæ ad fanum et Chœreas et Ægilia applicuerunt: potitique his locis, conti-

καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια· κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν, εἴ κως δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπεί τε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὴ γενομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἔπιπτον ἐπὶ ἓξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἑβδόμῃ Εὔφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι. οἱ δὲ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱρὰ συλήσαντες, ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς.

---

nuo equos exposuere, et tanquam cum hostibus conflicturi se instruxere. Adversus quos non decreverunt Eretrienses sibi esse prodeundum: sed quandoquidem sententia de urbe non deserenda evicerat, dabant operam ut mœnia custodirent. Adorientibus autem ea Persis, acri pugna per sex dies certatum est: multisque utrimque cadentibus, septimo die Euphorbus Alcimachi filius, et Philagrus Cyneæ, inter populares suos viri spectati, urbem hostibus prodidere. Quam ingressi Persæ, templa postquam spoliavere, incenderunt, in ultionem eorum templorum, quæ Sardibus deflagraverant, hominibus jussu Darii in servitutem redactis.

ρβ΄. Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν κατέργοντές τε πολλὸν καὶ δοκέοντες ταὐτὰ τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν· καὶ, ἦν γὰρ ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου.

ργ΄. Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δέ σφεας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη· καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν,

---

102. Potiti Eretria, et paucos illic dies morati, in Atticam navigaverunt, tum acriter se coërcentes, tum rati idem se illaturos Atheniensibus quod Eretriensibus intulissent: etenim erat locus Atticæ Marathon ad equitandum opportunissimus, et proxime Eretriam; ideo huc illos Hippias Pisistrati filius deducebat.

103. Eodem Athenienses et ipse re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cujus patrem Cimonem Stesagoræ filium, ut fugeret ex Athenis Pisistratum filium Hippocratis coëgerat casus, et dum exul erat, obtinere palmam Olympicam quadrijugo certamine contigerat; quam

τὠυτὸ ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν, παραδιδοῖ Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι· καὶ τὴν νίκην παρεὶς τούτῳ, κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἑωϋτοῦ ὑπόσπονδος. καί μιν ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περιεόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κατείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήϊον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τέθαπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς διὰ Κοίλης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφαται αὗται αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τὠυτὸ τοῦτο Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τουτέων, οὐδαμαί. ὁ μὲν δὴ πρεσ-

---

victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem fratrem uterinum: proximaque Olympiade eisdem equabus iterum vincens concessit Pisistrato, ut renunciaretur, et sic victoria in hunc translata rediit in domum suam reconciliatus, idemque quum eisdem equabus aliam Olympiadem vicisset, a filiis Pisistrati interfectus est, non jam vivo Pisistrato. Interfecerunt autem eum ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus, sepultusque ante urbem trans viam, quæ per Cœlam vocatur: et e regione ejus sepultæ sunt equæ illæ, quæ tres Olympicas victorias reportarant. Idem quod istæ, jam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Euagoræ Laconis: aliæ præterea nullæ. Per idem

βύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν τηνικαῦτα παρὰ τῷ πάτρῳ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι, τοὔνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης.

ρδ΄. Οὗτος δὴ ὢν τότε ὁ Μιλτιάδης ἥκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόον θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων· ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωϋτοῦ, δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἤδη τοενθεῦτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους,

---

tempus major natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens Miltiades a Miltiade Chersonesi conditore.

104. Hic igitur Miltiades e Chersoneso tunc profectus, dux Atheniensium erat e duplici cæde elapsus; nam simul eum Phœnices usque ad Imbrum persequuti, in magno negotio habebant capere hominem, ut ad regem perducerent; simul ab iis elapsum, et domum suam reversum, ac se salvum esse existimantem, inimici sui inde exceperunt, et judicio subjecerunt, accusantes occupatæ in Cher-

στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

ρε΄. Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ, ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετῶντα. τῷ δὴ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν περιπίπτει. βώσαντα δὲ τοὔνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, διότι ἑωϋτοῦ οὐδεμίην ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἐόντος εὔνου ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῆ γενομένου σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι

---

soneso tyrannidis. Sed et hoc reatu liberatus, ita suffragiis populi dux Atheniensium declaratus est.

105. Duces autem quum adhuc in urbe essent, ante omnia præconem Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Atheniensem, sed diurnum cursorem et id ipsum meditantem. Huic Phidippidi, ut ipse dicebat, et Atheniensibus renunciavit, circa Parthenium montem, qui supra Tegeam est, obvius fuit Pan: compellatoque nominatim Phidippide, jussit nunciari Atheniensibus, quid ita illi nullam gererent curam sui, qui ipsis bene nunc vellet, quique jam sæpenumero de eis bene meritus fuisset atque etiam futurus esset. His verbis fide habita, Athenienses, quando eorum tandem status erat bene constitutus,

ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται.

ρϛʹ Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτεπερ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε, "Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀ-" "θηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ" "μὴ περιϊδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι" "Ἕλλησι δουλοσύνῃ περιπεσοῦσαν πρὸς ἀν-" "δρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ Ἐρέτριά τε νῦν" "ἠνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμῳ ἡ Ἑλ-" "λὰς γέγονε ἀσθενεστέρη." ὁ μὲν δή σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δέ σφι ἦν το-

---

extruxerunt sub arce templum Panis: illique annuis sacrificiis ex quo nuncium accepere, sacrificant, et lampadis cursu supplicant.

106. Tunc autem Phidippides hic a ducibus missus, quando sibi dixit etiam Pana apparuisse, secundo die postquam Atheniensium urbe exivit, Spartam pervenit, adiensque magistratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienses ut sibi opem feratis, nec civitatem inter Græcos vetustissimam negligatis, in discrimen adductam, ut barbaris serviat. Etenim Eretria direpta, est, insignique civitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis a Phidippide expositis, placebat quidem Lacedæmoniis opem ferre Atheniensibus: sed

παραυτίκα ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μέν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον.

ρζ΄. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωϋτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωϋτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα. τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ,

---

id sibi impossibile confestim facere erat, nolentibus legem rumpere: nam erat nonus dies stantis mensis, quo die negabant se progressuros, orbe lunari non impleto. Et isti quidem plenilunium expectabant.

107. Hippiæ autem Pisistrati filio, qui barbaros in Marathonem ducebat, visum hoc in somnis superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex somnio conjectabat fore, ut reversus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Tunc autem ducis officio fungens, partim mancipia Eretriensia in insulam Styreorum, nomine Ægileam, deportat; partim naves ad Maratho-

καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὅρμιζε οὗτος· ἐκβάντας δὲ ἐς τὴν γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καί οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε· οἷα δέ οἱ πρεσβυτέρῳ ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο· τουτέων ὧν ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας· ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὀδὼν, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας, "Ἡ "γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνη-"σόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι· ὁκόσον δέ "τι μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδὼν μετέχει."

ρη΄. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτῃ τὴν ὄψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοη-

---

nem appulsas ipse in stationibus locat; sed et barbaros in terram egressos disponit. Ei talia administranti contigit sternutatio, tussisque solito vehementior, unde, concussis ejus, utpote senis, plerisque dentibus, unus illorum ex violentia tussiendi excussus est, et in arenam delapsus: qui magna adhibita ad inveniendum diligentia, quum tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra non est nostra, nec eam poterimus nobis subjectam efficere; quanta autem pars ad me pertinebat, dens obtinet.

108. Ita Hippias ista visione interpretabatur se defunctum esse. Atheniensibus autem apud Herculis fanum instructis supervenere auxilio Platæenses,

θέοντες Πλαταιέες πανδημεί· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσάν σφεας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέατο· ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζεύμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένεΐ τε τῷ Ἀναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισί σφεας αὐτούς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε, "Ἡμεῖς μὲν ἑκαστέρω τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν "τοιήδε τις γίνοιτ' ἂν ἐπικουρίη ψυχρή· "φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδισ-"θέντες ἤ τινα πυθέσθαι ἡμέων· συμβουλεύ-"ομεν δὴ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθη-"ναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τι-"μωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι." ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην οὕτω

---

omni cum populo; quippe qui sese Atheniensibus dediderant, et pro quibus frequentes jam labores susceperant Athenienses. Dediderant autem sese hoc modo: Quum a Thebanis prementur Platæenses, primum Cleomeni Anaxandridæ atque Lacedæmoniis qui intervenerant, sese dediderant; a quibus tamen recepti non sunt, hac oratione utentibus: a nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium: nam priusquam nostrum quisquam audiat, possitis occupati ab hostibus sæpe expugnari. Suademus autem, ut vos ipsos Atheniensibus dedatis, vicinis pariter et ad tutandum non invalidis. Hoc Lacedæmonii non tam consulebant Platæensibus

τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱρὰ ποιεύντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἱζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐδίδοσάν σφεας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δέ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον. παρατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, οὔρισαν τὴν χώρην ἐπὶ τοῖσδε· ἐᾷν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ἐπιθέμενοι δὲ, ἑσσώθησαν τῇ μά-

quod eis bene vellent, quam quod optarent Athenienses defatigari Bœotorum bello. Id suadentibus Lacedæmoniis non adversati Platæenses, aditis Atheniensibus, dum rem divinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Adversus quos Thebani re audita exercitum duxerunt, in eorumque auxilium Athenienses venerunt. Sed conserturos prœlium Corinthii non neglexerunt; verum occurrentes reconciliandi gratia, utrorumque permissu regionem hunc in modum terminarunt, ut Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos censeri, sinerent facere quod vellent. Hoc ubi decrevere Corinthii, abscessere. Abscedentes quoque Athenienses aggressi Bœoti sunt, sed commissa pugna repulsi: unde

χῃ· ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθησαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὔρους, τούτους ὑπερβάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὖρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιάς. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ· ἧκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες.

ρθʹ. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν· τῶν δὲ, καὶ Μιλτιάδεω, κελευόντων· ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἑνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν· τοπαλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖ-

---

Athenienses transgressi quos Corinthii statuerant Platæensibus terminos, illos dico excedentes, Asopum ipsum statuerunt limitem esse Thebanis versus Platæenses et Hysias. Ergo Platæenses Atheniensibus sese quum dedidissent eo quo dixi modo, ad Marathonem tunc auxilio venerunt.

109. Erant autem in Atheniensium ducibus ancipites sententiæ, aliis vetantibus fieri prœlium: paucos enim se esse, ut cum Medis confligerent; aliis, quorum erat Miltiades, ad pugnandum hortantibus. Itaque quum separarentur, et deterior sententia vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, tunc forte polemarchum, *belli principem*: qui magistratus per

σι στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε, "Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἢ "ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι "ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷα οὐδὲ "Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. "νῦν γὰρ δὴ ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς "κίνδυνον ἥκουσι μέγιστον· καὶ ἢν μέν γε "ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ "πείσονται παραδεδομένοι Ἱππίῃ· ἢν δὲ πε"ριγένηται αὕτη ἡ πόλις, οἵη τέ ἐστι πρώτη "τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ "ταῦτα οἷά τε ἐστι γενέσθαι, καί κῶς ἐς σε "τι τουτέων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος "ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ἡμέων τῶν

---

fabæ sortitionem electus in ferendo suffragio undecimus est: nam quondam Athenienses vi sententiæ parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc, Callimache, situm est, utrum in servitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Aristogiton reliquerunt. Nam Athenienses nunc in maximum omnium ex quo fuerunt veniunt discrimen: qui si Medis succumbant, palam est quæ passuri sint, traditi Hippiæ: sin autem superent, poterit hæc civitas urbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri possint, et, quomodo ad te harum rerum arbitrium

" στρατηγῶν ἐόντων δέκα, δίχα γίνονται αἱ
" γνῶμαι, τῶν μὲν, κελευόντων συμβαλέειν,
" τῶν δὲ, οὐ συμβαλέειν. ἢν μέν νυν μὴ συμ-
" βάλωμεν, ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην
" ἐμπεσοῦσαν διασείσειν τὰ Ἀθηναίων φρο-
" νήματα, ὥστε μηδίσαι· ἢν δὲ συμβάλωμεν
" πρίν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι
" ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἶσα νεμόντων, οἷοί τε
" εἰμὲν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν
" πάντα ἐς σε νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἄρτηται·
" ἢν γὰρ σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἐστί τοι
" πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν
" ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἢν δὲ τῶν ἀποσπευδόντων
" τὴν συμβουλὴν ἕλῃ, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κα-
" τέλεξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία."

ρι'. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσκτᾶ-

---

redeat, nunc exponam. Nostræ, qui duces sumus numero decem, divisæ sunt sententiæ de prœlio committendo: aliis id suadentibus, aliis dissuadentibus. Qui nisi prœlium committimus, vereor ne magna existat seditio, quæ mentes civium sollicitet ad sentiendum cum Medis: sin pugnamus antequam aliquid putre in nonnullis Atheniensium existat, possumus diis æquis cum victoria discedere. Hæc omnia ad te tendunt, et abs te dependent: qui si meæ sententiæ accesseris, est et tibi patria libera, et civitas Græcarum omnium princeps: sin accesseris consilio dissuadentium pugnam, eorum quæ recensui bonorum tibi contraria existent.

110. Hæc dicens Miltiades

ται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἡ γνώμη ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἑκάστου αὐτέων ἐγίνετο πρυτανηΐη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὔτι κω συμβολὴν ἐποιέετο, πρίν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανηΐη ἐγένετο.

ρια΄. Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλληλέων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον

Callimachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obtentum est, ut confligeretur. Post hæc ii duces, quorum sententia de confligendo fuerat, ut cujusque dies imperitandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putavit, quam sua dies imperii advenit.

111. Itaque ubi vices ejus fuere, tunc Athenienses hunc in modum instructi sunt ad confligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus: ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat, ut polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps ceteræ tribus, ut quæque ordine erat, junctim cohærentes. Novissimi

κέρας, Πλαταιέες· ἀπὸ ταύτης γάρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς πανηγύριας τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι· τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξιας ὀλίγας· καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἔῤῥωτο πλήθεϊ.

ριϐ'. Ὡς δέ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρϐάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέωντες δρόμῳ

---

autem sunt collocati Platæenses, sinistrum cornu tenentes. Quo factum est, ut ab hujus pugnæ tempore, quoties Athenienses offerunt hostias apud sacros populorum conventus, qui quinto quoque anno fiunt, Atheniensis præco precetur bona Atheniensibus pariter et Platæensibus. Igitur Atheniensium acie tunc apud Marathonem instructa exstabat tale quid. Acies æquata aciei Medicæ in medio paucis constabat ordinibus, ideoque illic maxime debilis acies; utroque autem in cornu per multitudinem validior.

112. Posteaquam vero structa est, ac sacrificium litavit, Athenienses ubi fuerunt emissi, cursu in barbaros tendunt: erat autem inter utramque aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in

ἐπιόντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὁρέωντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μέν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέωντες, καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τὸ οὔνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι.

ριγ΄. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι

---

se videntes Persæ, aptabant se tanquam illos excepturi: insaniæ eorum dantes et perniciem omnium prædicentes inde, quod cernerent eos cursu tendere, quum pauci essent, et nec equitatu nec sagittis freti. Hoc ita barbari auspicabantur: at vero Athenienses, posteaqnam conferti admixti sunt barbaris, pugnam memoratu dignam edebant. Quippe primi omnium Græcorum, quos ipsi novimus, cursu in hostem usi sunt; ac primi sustinuerunt cernere Medicam vestem et viros ea indutos: quum antehac vel audire nomen Medorum Græcis terror fuisset.

113. In Marathone quum diu pugnatum esset, barbari circa mediam aciem vincebant, ubi Persæ stabant et Sacæ; ibi ergo vincentes barbari eamque

τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες, ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν· τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων· τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρεα ἀμφότερα, ἐμάχοντο, καὶ ἐνικων Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσησι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐς τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν.

ριδ΄. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός· ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦτο δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος, ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκεϊ,

---

perrumpentes, hostem in mediterranea persequebantur: at in utroque cornu vincentes Athenienses Platæensesque, barbaris, qui terga dederant, fugam liberam dantes, contraxerunt utraque cornua, et cum iis, qui mediam ipsorum aciem perfregerant, dimicantes, quum superassent, fugientes Persas urgebant cædebantque, donec ad mare pervenientes, petito igne naves corripuere.

114. Quo in certamine Callimachus polemarchus interficitur, egregia navata opera. Occubuit quoque e ducibus Stesileus Thrasyli, et Cynægirus Euphorionis filius, qui illic aplustre navis apprehendens, abscissa manu se-

πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί.

ριέ. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα, ἐοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί.

ρις΄. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλωον Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ· καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπε-

---

curi cecidit: nec non alii Athenienses multi et clari.

115. Ac septem quidem naves obtinuerunt Athenienses hoc modo: navibus ceteris barbari inhibuerunt, receptaque præda Eretriensi ex insula ubi reliquerant, circumvecti sunt Sunium, animo prævertendi Athenienses, ut in ipsam urbem venirent; quod consilium eos excogitavisse apud Athenienses in crimen conjecit Alcmæonidas ex eo, quod ex composito Persis jam in naves redactis scutum ostenderint.

116. Dum illi Sunium circumvehuntur, Athenienses e vestigio abeuntes celerrime ad ferendam urbi opem properarunt, barbarosque eodem tendentes præverterunt: progressi-

δεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακληΐου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακληΐῳ τῷ ἐν Κυνοσάργεϊ. οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου, τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλωον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην.

ριζ'. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας· Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐννενήκοντα καὶ δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶϋμα τοιόνδε γενέσθαι. Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε, καὶ ἄνδρα γινόμενον ἀγαθὸν, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πληγέντα οὐδὲν τοῦ σώμα-

---

que ex Herculis templo, quod est in Marathone, in aliud Herculis fanum, quod est in Cynosargi, castra posuerunt. Barbari, quum classe Phalerum superassent, hic enim Atheniensium navale tunc erat, super eum locum ad ancoras suspensis navibus morati, rursus in Asiam abierunt.

117. Quorum in hac pugna apud Marathonem pugnata occubuere circiter sex millia et quadringenti: Atheniensium vero, centum nonaginta duo: tot ex utrisque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, ut Atheniensis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum stans in acie pugnat strenue, luminibus caperetur, neque saucius ulla parte corporis, neque eminus ictus;

τος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ἤκουσα περὶ τοῦ πάθεος τοιόνδέ τινα λόγον· ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωϋτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑωϋτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

ριή. Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ· καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηῒ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη· πυ-

---

atque ita cæcus in reliquum vitæ tempus permanserit. Quem audivi dicere solitum de sua clade, visum sibi esse obsistere virum armatum, procero corpore, cujus barba omnem clypeum inumbraret: et hoc spectrum præter ipsum quidem ivisse, sed illum qui sibi assisteret occidisse. Hæc Epizelum solitum commemorare audivi.

118. Porro Datis in Asiam cum classe rediens, ubi Myconum tenuit, vidit in somnis visum: id tamen quod fuerit, non traditur: sed ubi primum dies illuxit, naves rimatus est; compertoque in navi Phœnissa simulacro Apollinis inaurato, sciscitatus est, unde sublatum esset: et ubi audivit ex quo templo foret, navigans sua navi

θόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἔπλεε τῇ ἑωϋτοῦ νηῒ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκατο γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεταί τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων· τὸ δ' ἐστι ἐπὶ θαλάσσῃ, Χαλκίδος καταντίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλά μιν δὶ ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο ἐπὶ Δήλιον.

ριθ'. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προ-

---

Delum, jam enim Delii in insulam redierant, ibi simulacrum in templo deposuit, præcepitque Deliis, ut illud in Delium Thebanorum referrent, quod est ad mare e regione Chalcidis. Hoc ubi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc statuam non reportaverunt, sed vicesimo post anno eam Thebani ex oraculo in Delium tulerunt.

119. Datis autem et Artaphernes, posteaquam in Asiam navigavere, captivos Eretrienses Susa perduxere: quos Darius rex, etsi in eos ante captivitatem bilem contraxerat acerbam, quod priores cœpissent injuste agere, tamen ut in conspectum

τέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε δὲ εἶδέ σφεας ἀπαχθέντας παρ᾽ ἑωϋτὸν, καὶ ὑποχειρίους ἑωϋτῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδὲν, ἀλλά σφεας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωϋτοῦ, τῷ οὔνομά ἐστι Ἀρδέρικκα· ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, τὸ παρέχεται τριφασίας ἰδέας· καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρύσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε. ἀντλέεται μὲν κηλωνηΐῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ οἱ προσδέδεται· ὑποτύψας δὲ τούτῳ, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγχέει ἐς δεξαμενήν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος, καὶ οἱ ἅλες πήγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην·

---

suum abductos vidit ac sibi subjectos, nullo alio malo affecit, sed in suo Cissiæ regionis stathmo collocavit, cui nomen est Ardericca: ducentis ac decem stadiis procul a Susis quadraginta a puteo qui exhibet triplices rerum species: nam ex eo bitumen et sales et oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem tollenone; pro situla autem, dimidiatus uter ei est alligatus: quo in puteum decusso hauritur, et mox in cisternam diffunditur, atque hinc alio effusum, triplici varietate concrescit: bitumen quidem et sales protinus; oleum autem, quod Persæ rhadinacen appellant, in vasa colligunt: est autem atrum

ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας ἔσχε οὕτω.

ρκ΄. Λακεδαιμονίων δὲ ἧκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω, ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους· ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

ρκα΄. Θῶυμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας ἄν κοτε ἀναδέξαι

---

ac graviter olens. Hoc loco rex Darius locavit Eretrienses quem ad meam usque memoriam tenuere, servantes pristinam linguam. Quod ad Eretrienses attinet, ita habet.

120. Ceterum post plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta festinatione adipiscendi hostem, ut triduo quam ex Sparta discessere, in Atticam pervenerint: et licet serius post pugnam venissent, tamen intuendi Medos cupidi ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Deinde laudatis Atheniensibus et eorum facinore, rursus redierunt.

121. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire possum, Alcmæonidas unquam Persis ex composito ostentasse clypeum,

Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἱππίῃ· οἵτινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἁπάντων ἐτόλμα, ὅκως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τἄλλα τὰ ἔχθιστα ἐς αὐτὸν πάντα ἐμηχανᾶτο.

ρκβ'. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας· τεθρίππῳ δὲ, δεύτερος γενόμενος. Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος,

---

quod vellent Athenienses barbaris atque Hippiæ subesse: quippe quos constat vehementiore aut simili odio in tyrannos fuisse, quam fuit Callias Phænippi, pater Hipponici: nam Callias cum alia omnia in Pisistratum inimicissime commentus est, tum vero solus Atheniensium omnium, illius Athenis ejecti quum publice sub præcone venderentur bona, emere ausus est.

122. Cujus Calliæ mentionem crebro plerique omnes habere debent cum ob ea quæ dicta sunt, ut viri summopere patriam liberantis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit: nam et in equorum cursu palmam obtinuit et in quadrigario fuit secundus: et in ludis Pythiis

ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστησι δαπάνῃσι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἑωϋτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένοντο γάμου ὡραῖαι, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνῃσί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἑκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωϋτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί.

ρκγ΄. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως, ἢ οὐδὲν ἧσσον τούτου ἔσαν μισοτύραννοι. θῶϋμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἤπερ Ἁρ-

---

quum primas obtinuisset, in universos Græcos sumptuosissimus extitit: tum ob id quod talem se in filias suas quæ tres fuerunt, exhibuit: nam posteaquam nubiles extitere, eis magnificentissimum munus dedit et gratificatus est, ut quem sibi unaquæque vellet ex omnibus Atheniensibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit.

123. At Alcmæonidæ aut perinde aut nihil minus quam Callias, perosi tyrannos fuere. Quo major me admiratio subit, minusque admitto criminationem, eos clypeum Persis ostentasse, qui per omne tempus tyrannidis in exilio vixerunt, et quorum astutia Pisistratidæ tyrannidem dereliquerunt: atque ita multo magis Athenarum libera-

μόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς λοιποὺς Πεισιστρατιδέων ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι πρότερον δεδήλωται.

ρκδ'. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι τῶν Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδοσαν τὴν πατρίδα; οὐ μὲν ὦν ἦσάν σφεων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἔν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἳ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἱρέει ἀναδεχθῆναι ἔκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ. ὃς μὲν

---

tores extiterunt illi meo judicio, quam Harmodius et Aristogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam ceteros Pisistratidas ab affectanda tyrannide represserunt, quam asperaverunt: Alcmæonidæ autem ex aperto Athenas liberaverunt, si modo ipsi fuere qui Pythiæ persuasere, ut imperaret Lacedæmoniis Athenas liberare, quemadmodum superius a me commemoratum est.

124. At enim propter aliquam causam forsitan succensentes Atheniensi populo patriam prodiderunt? Imo nulli erant viri illustriores eis inter Athenienses, neque qui magis essent honorati. Ita neque ratio probat clypeum ab his esse ostensum ob talem causam. Nam

τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τουτέων.

ρκε΄. Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος καὶ αὖτις Μεγακλέος ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγίνετο καὶ συνελάμβανε προθύμως. καί μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἑωϋτὸν εὖ ποιέειν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις· ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ, τὸν ἂν δύνηται τῷ ἑωϋτοῦ σώματι ἐξενείκασθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεὴν ἐοῦσαν τοιαύτην τοιάδε ἐπιτηδεύ-

---

certe ostensus fuit clypeus, idque non licet aliter dicere: factum est enim: sed quis tamen ostenderit, nequeo ulterius dicere, quam dixi.

125. Quamquam Alcmæonidæ jampridem extiterant Athenis clari sane: sed ab Alcmæone atque etiam Megacle extiterunt omnino splendidissimi. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis, qui Sardibus a Crœso Delphos ad oraculum ierant, administrum se præbuit, eosque comiter accepit. Cujus erga se beneficentiam Crœsus a Lydis ad oracula euntibus quum audisset, hominem Sardes arcessivit, et ubi advenit, eum donavit tanto auro quantum semel corpore suo efferre posset. Ad istam doni conditionem Alc-

σας, προσέφερε. ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν, καὶ κόλπον πολὺν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρνους τοὺς εὕρισκε εὐρυτάτους ἐόντας ὑποδησάμενος, ἤϊε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τόν οἱ κατηγέοντο. ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψύγματος, πρῶτον μεν παρέσαξε παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι· μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξήϊε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δὲ τεῳ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό, τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ πάντα ἐξώγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καί οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρέεται, οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη με-

---

mæon hanc astutiam attulit: pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisque quos latissimos reperit calceatus, ad thesaurum perrexit, ad quem illi ducebant. Ibi in acervum ramentorum procumbens, primum quidem præter tibias, quantum auri capiebant cothurni, infersit: deinde omnem sinum implens atque etiam crines ramentis perspargens, et parte in os desumpta, e thesauro processit, ægre trahens cothurnos, cuivis alteri rei quam homini similior: cujus et os turgidum erat, et omnia exporrecta. Id cernens Crœsus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donavit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata est, et

γάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφήσας, Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται.

ρκς΄. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυώνιος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένεϊ γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωϋτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλεισθένεος τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἑξηκοστῆς ἀρ-

---

sic Alcmæon iste quadrijugos equos alens, vicit Olympia.

126. Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonius tyrannus extulit, ut multo magis quam prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptum dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, et eis Clisthenes curriculo quadrigæ victor extitisset, exclamari jussit voce præconis, ut quisquis sese dignum putaret, qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diem aut prius, Sicyone præsto foret, quod Clisthenes intra annum a sexagesimo die incipiens, exequi nuptias destinasset. Ita-

ξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσαν καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε.

ρκζ'. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἷς ἀνὴρ ἀπίκετο· ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα· καὶ Σιρίτης Δάμασος Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παΐς· οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἕλληνας ἰσχύϊ, καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς

---

que Græcorum illi, qui et sua ipsorum et patriæ claritate arrogantes erant, eo proci contenderunt: Quos Clisthenes et spatio currendi et palæstra ad certandum præparata detinebat.

127. Ex Italia illuc se contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, qui unus vir in delicias plurimum processerat; florebat autem maxime Sybaris ea tempestate: et Damis Samyris filius, ejus qui sapiens appellabatur Sirites: et hi quidem ab Italia venerunt. Ab Jonio autem sinu Amphimnestus Epistrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, frater Titormi illius, qui Græcos robore fuerat supergressus, et in extrema Ætoliæ homines fugerat. E Peloponneso autem Leocedes Phi-

Αἰτωλίδος χώρης, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκήδης· Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἁπάντων· ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἐλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀζὴν ἐς Παίου πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους, καὶ Ἠλεῖος Ὀνομαστὸς Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος, τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἱππο-

---

donis Argivorum tyranni filius, ejus inquam Phidonis, qui mensuras Peloponnensibus statuit, longe omnium Græcorum insolentissimus; qui summotis Eliensium agonothetis ipse agonotheta extitit in Olympia: necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: et Laphanes Azenus, ex urbe Pæo, filius Euphorionis ejus, qui ut in Arcadia fertur fama, in domum suam excepit Castorem et Pollucem, et ab eo in omnes homines hospitalis: et Onomastus Agæi filius Eleus. Isti quidem ex ipsa Peloponneso venerunt. Ex Atheniensibus autem, Megacles, Alcmæonis ejus filius, qui ad Crœsum se contulerat: alter, Hippoclides, Tisandri filius, divitiis ac forma inter A-

κλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρόνον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μοῦνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος. ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες.

ρκη'. Ἀπικομένων δὲ τουτέων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἑκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου, καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην, καὶ συνάπασι· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἔσαν αὐτέων νεώτεροι, καὶ τό γε μέγιστον ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα

---

thenienses præcipuus. Ex Eretria autem, quæ per id tempus florebat, Lysanias: solus hic ab Eubœa. E Thessalia vero a Scopadis Diactorides Cranonius. Ex Molossis autem Alcon. Tot proci fuere.

128. Qui quum ad diem præstitutam adfuissent, Clisthenes ante omnia patrias singulorum familiamque percontatur, deinde eos annum apud se detinens, exploravit unjuscujusque et virilitatem, et mentem, et eruditionem, et mores; nunc cum singulis, nunc cum universis congrediens, et juniores in gymnasia educens: præcipue tamen in convivio experiebatur: quandiu enim eos apud se tenu-

ἐποίεε, καὶ ἅμα ἐξείνιζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δή κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τουτέων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων.

ρκθ'. Ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐγένετο τῶν ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθένεος, τὸν κρίνοι ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχεε αὐτούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱπποκλείδης, ἐκέλευσε τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν· πειθομένου

---

uit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienses: et illorum magis Hippoclides Tisandri filius, et strenuus esse judicabatur, et quod ejus majores Cypselidarum fuissent in urbe Corintho propinqui.

129. Quum autem illuxit dies destinatus et accubitui nuptiali, et pronunciationi ipsius Clisthenis, quem ex omnibus legeret, mactatis centum bubus, in convivium tum ipsos procos, tum omnes Sicyonios accepit. Postea vero quam cœnatum est, proci certamen de musica habebant, et de sermone, qui proferebatur in medium: procedente autem potatione, Hippoclides, quum longe alios detineret, jussit tibicinem sibi canere ἐμμέλει-

δὲ τοῦ αὐλήτεω, ὠρχήσατο. καί κως ἑωϋτῷ μὲν ἀρεστῶς ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα, ὑπόπτευε. μετὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἱπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευσέ οἱ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι· ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ τὴν τράπεζαν, τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων γαμβρὸν ἄν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἱπποκλείδεα διά τήν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑωϋτὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, "Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπωρ-

αν, id est, concinnum quoddam saltationis genus. Tibicine obsequente saltavit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernens dissimulabat. Post hæc aliquantulum interquiescens Hippoclides, jussit aliquam inferri sibi mensam: qua illata, primum super eam Laconicos saltavit modulos, mox alios Atticos: tertio super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cujus primum ac secundam saltationem, etsi aversabatur Clisthenes, Hippocliden adhuc generum sibi esse propter saltationem et impudentiam, tamen sese continebat, nolens in eum erumpere: at ubi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, jam se ultra continere non

" χήσαο γε μὴν τὸν γάμον." ὁ δὲ Ἱπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε, " Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ." ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται.

ρλ΄. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, " Ἄνδρες παιδὸς τῆς " ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας " ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη, " χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον " ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκι- " μάζων· ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τέ ἐστι, μιῆς " πέρι παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι κατὰ " νόον ποιέειν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομέ- " νοισι τοῦδε τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου " ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα " τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀπο-

---

sustinens, inquit, Fili Tisandri, exsaltasti sane matrimonium. Cui excipiens ille ait, Nulla curæ Hippoclidæ. Inde proverbium factum est.

130. Tunc Clisthenes silentio imposito, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque unum e vobis præcipuum probans, neque ceteros improbans: verum fieri non potest, ut de unica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrum, qui compotes hujus matrimonii non estis, quod ita dignati fuistis uxorem petere ex me genitam, quodque domo peregre abfuistis, singula argenti talenta dono: Megacli autem Alcmæonis filio

" δημίης· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέϊ " ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι " τοῖσι Ἀθηναίων." φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένεϊ.

ρλα΄. Ἀμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. τουτέων δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλεϊ καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὔνομα. ἣ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ

meam filiam Agaristam despondeo ritu Atheniensium. Annuente conditioni Megacle, nuptiæ Clistheni confirmatæ sunt.

131. De judicio inter procos hæc evenerunt atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt. Porro ex horum conjugio, cum Clisthenes avo materno Sicyonii cognominis, procreatur, qui Atheniensium tribus popolarium statum instituit, tum Hippocrates: ex Hippocrate autem alius Megacles et alia Agarista, ab Agarista Clisthenes nomen habens: quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio, quum prægnans esset, visa est sibi in somnis parere leonem, paucosque

μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

ρλβ'. Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γενόμενον, Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώρην, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν ἤν οἱ ἕπωνται· ἐπὶ γὰρ χώρην τοιαύτην δή τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἄφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες παρέδοσαν.

ρλγ'. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι

---

post dies peperit Xanthippo Periclem.

132. Miltiades autem cum antea probatus apud Athenienses, tum vero post vulnus in Marathone hostibus inflictum magis tunc increvit, et quum petivisset septuaginta naves cum militum copia et pecunia, ab Atheniensibus, non promens eis cui regioni bellum esset illaturus, sed tantummodo illos locupletes futuros, si se sequerentur : ad eam enim regionem se ducturum, unde affatim auri nullo negotio deportarent. His Athenienses recti tradiderunt.

133. Itaque militibus acceptis Miltiades in Parum navigat, per speciem ulciscendi, quod Parii triremibus in Marathonem una cum Persa venientes bel-

τριήρεσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν, ἀτάρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκα, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἤν μή οἱ δῶσι, οὐκ ἀπονοστήσειν τὴν στρατιὴν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ὅκως μέν τι δώσωσι Μιλτιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διενοεῦντο· οἱ δέ ὅκως διαφυλάξωσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλά τε ἐπιφραζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου.

---

lium priores intulissent. Hoc quidem colore orationis utebatnr, sed odium quoddam gerebat adversus Parios ob Lysagoram Tisiæ filium, genere Parium, qui ipsum apud Hydarnem Persam accusaverat. Eo postquam pervenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obsedit, missoque caduceatore poposcit centum talenta, dicens, si ea sibi non darent, se non prius illinc abducturum copias, quam eos evertisset. At Parii ut quiequam pecuniæ Miltiadi darent, non consultabant; sed ut custodirent urbem, id excogitabant, cum alia loca obsepientes, tum maxime unde ea oppugnari poterat; quæ pars noctu in duplum quam fuerat vetus, excitata erat.

ρλδ'. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὔνομα δέ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἑλεῖν, τὰ ἂν αὐτὴ ὑποθῆται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ, τὴν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἐόντα, τὸ ἕρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερθορόντα δὲ ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὅτιδὴ ποιήσοντα ἐντὸς, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁτιδήποτε πρήξοντα· πρὸς τῇσι θύρῃσί τε

---

134. Hactenus Græci omnes in hac re commemoranda consentiunt ; deinceps gesta ipsi Parii referunt hoc modo : Miltiadem, quum inops consilii esset, adisse atque alloquutam fuisse mulierem captivam, genere Pariam, nomine Timoun, quæ esset inferarum dearum subministra : hanc, quum in conspectum Miltiadi venisset, consilium ei dedisse, ut si magni faceret Parum capere, exequeretur quæ a se præciperentur. Ejus deinde præceptis auditis Miltiadem, quum accessisset ad collem qui est ante urbem, maceriam Cereris legiferæ transsiluisse, quum nequiret fores aperire ; et quum tamen transsiluisset, ivisse in ipsum delubrum ad aliquid intus faciendum,

γενέσθαι, καὶ πρόκα τε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι. καταθρώσκοντα δὲ τὴν αἱμασίην, τὸν μηρὸν σπασθῆναι· οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι.

ρλε'. Μιλτιάδης μέν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηϊώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ, πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τουτέων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφοὺς, ὡς σφέας ἡσυχίη τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι

---

sive ad movendum aliquid quod moveri nefas esset, sive ad aliquid quodcunque agendum. Et quum ad fores esset, repente horrore objecto, eadem via revertisse, deque maceria desilientem femur convulsisse: alii illum impegisse genu aiunt.

135. Ita Miltiades male habens, retro navigavit, neque pecuniam Atheniensibus portans, neque Paro acquisita; urbe tantum per sex et viginti dies obsessa, et insula vastata. Parii, cognito subministram dearum Timoun Miltiadem edocuisse, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt, sciscitatum nunquid subministram dearum occiderent, ut quæ rationem capiendæ patriæ hosti-

ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἅλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄῤῥητα ἱρὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τουτέων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾷν μὴ εὖ, φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε.

ρλϛ΄. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόματι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ἀγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο, ἦν γὰρ ἀδύνατος, ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ, προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν

---

bus detexisset, quæque Miltiadi exposuisset sacra, quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri non permisit, negans Timoun earum rerum esse causam: sed quia Miltiadi misera morte pereundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse: Hæc Pariis Pythia respondit.

136. Miltiadem autem e Paro reversum cum alii Athenienses in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum crimine capitali accusavit, quod Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respondit, neque enim poterat, qui putrescente femore jaceret in lecto, sed acriter eum defenderunt amici, sæ-

Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Λήμνου αἵρεσιν· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα τάλαντα, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντός τε τοῦ μηροῦ, καὶ σαπέντος, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

ρλζʹ. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε. Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκτὸς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξελάθησαν, εἴτε ὦν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως. ἐπεί τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν

pe memorantes pugnam in Marathone gestam, et Lemnum expugnatam, quam ultus Pelasgos, Atheniensibus tradidisset. Interventu tamen populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hæc Miltiades dissoluto atque putrefacto femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exsolvit.

137. Porro Lemnum Miltiades Cimonis filius hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab Atheniensibus exacti sunt, sive jure, sive injuria: nam de hoc nihil habeo præter relata, quia Hecatæus Hegesandri filius in historiis ait abrupte injuria. Athenienses enim, quum viderent regionem, quæ ipsorum propria

χώρην, τὴν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν ἐοῦσαν ἔδοσαν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολίν κοτε ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακήν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ ἵμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίην ἄλλην πρόφασιν προϊσχομένους τοὺς Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῷ, ἐνθεῦτεν ὁρμεομένους, ἀδικέειν τάδε· φοιτᾷν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας. ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὗται, τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίης βιᾶσθαί σφεας. καὶ

---

erat sub Hymetto, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuisset et nullius pretii, livore captos fuisse et amore terræ habendæ; et ita exegisse illos, nullam aliam speciem prætexentes Athenienses. Ut autem ipsi Athenienses aiunt jure ejecisse; quippe Pelasgos sub Hymetto habitantes, illinc prodire solitos hanc injuriam intulisse: filias enim ac filios Atheniensium assidue ad Novem fontes ire et aquam petere solitos, nulladum enim aut eis aut illis Græcis per id tempus servitia erant, quum ergo illæ irent, Pelasgos eis per libidinem et contemp-

ταῦτα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾷν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανῆναι. ἑωϋτοὺς δὲ γενέσθαι τοσοῦτο ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσῳ παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεί σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλά σφι προσειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι.

ρλή. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς, πεντηκοντέρους κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ

tum vim attulisse, neque hoc fecisse contentos, quippe ad extremum manifesto deprehensos, de invadendis Atheniensibus consilia agitasse: se vero adeo meliores, quam illi fuerant, viros fuisse, ut quum haberent facultatem interimendi Pelasgos, ut quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint; sed eis præceperint ut e regione excederent: atque ita illos solum vertentes, tum alia loca, tum vero Lemnum obtinuisse.

138. Illa Hectatæus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi Lemnum tunc incolentes, hanc Atheniensium injuriam ulciscendi avidi, bene gnari quando dies festi Atheniensium celebrarentur, navibus qninquagin-

ἁρπάσαντες τουτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καί σφεας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον· εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινὸς, ἐβοήθεόν τε πάντες, καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἑωϋτοῖσι λόγους ἐδίδοσαν· καί σφίσι βουλευομένοισι, δεινόν τι ἐσέδυνε· εἰ δὲ δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν πειρῴατο,

---

ta remorum instructis, insidias collocarunt uxoribus Atheniensium, diem festum Dianæ apud Brauronem agentibus: permultisque illarum inde raptis abierunt, et in Lemnum delatas pro concubinis habuerunt. Hæ feminæ posteaquam liberis abundavere, lingua Attica ac moribus Atheniensium pueros imbuerunt. At illi consuetudinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: et siquis e suis ab illorum ullo vapularet, cuncti auxilio aderant, et mutuo sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atque adeo longe prævalebant. Qua re animadversa Pelasgi inter se colloquuti sunt, considerantesque indignatio quædam intravit; Si autem isti pueri dignoscunt etiam sibi opitulari adversus pueros uxo-

τί δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ σφέων καὶ τὰς μητέρας. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τούτων τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέεσθαι.

ρλθ΄. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ προτοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι

---

rum istarum, quas virgines duxerant, et eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque placitum est, ut eos filios e mulieribus Atticis susceptos necarent: his necatis, addunt et cædes matrum. Ex hoc facinore, et illo superiore feminarum, quæ viros suos una cum Thoante interemerunt, usu receptum est per Græciam, ut teterrima quæque facinora Lemnia appellentur.

139. Pelasgi, quum eis post necem liberis suis atque mulieribus illatam neque tellus fructum redderet, neque uxores neque pecudes ut prius gignerent, pariter fame et liberorum sterilitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentum

δίκας διδόναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθον τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηΐῳ κλίνην στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες, εἶπαν, " Ἐπεὰν βορέῃ ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηῦς " ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, " τότε παραδώσομεν." τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν τῆς Λήμνου. τότε μὲν τοσαῦτα.

ρμ'. Ἔτεσι δὲ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον

---

præsentium malorum. Jussi autem a Pythia pœnas Atheniensibus quas illi vellent pendere, Athenas iere; pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis injuriæ. Athenienses, stratis in prytaneo toris quam poterant splendidissime, appositaque mensa omnium bonorum refertissima, jusserunt Pelasgos ita comparatam regionem sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si vento aquilone navis peraget uno die cursum e vestra regione in nostram, ita trademus. Hoc dixere quod scirent fieri hoc non posse, nam Attica multo magis ad austrum vergit quam Lemnus. Hæc hactenus.

140. Tunc compluribus deinde interjectis annis, ubi Cher-

τουτέων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησιέων ἀνέμων κατεστηκότων, νηῒ κατανύσας ἐξ Ἐλαιοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν Λῆμνον, προηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἤλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπείθοντο· Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ οὗτοι παρέστησαν. οὕτω δὴ τὴν Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

---

sonesus, quæ est ad Hellespontum, Atheniensium ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis etesiis perflantibus, ex Elæunte quæ est in Chersoneso, solvens, in Lemnum delatus est, præcepitque Pelasgis ut ex insula excederent: redigens eos in memoriam oraculi, quod nunquam illi expletum iri sperassent. Quorum Hephæstienses quidem obtemperaverunt: Myrinæi autem, non agnoscentes Chersonesum esse Atticam, tamdiu obsessi sunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti sunt Athenienses atque Miltiades.

ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ʽΕΒΔΟΜΗ,
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ
ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

Επει δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
LIBER SEPTIMUS,
QUI INSCRIBITUR
POLYMNIA.

Posteaquam nuncius pugnæ in Marathone peractæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est, quum antea etiam vehementer infensus esset Atheniensibus, quod Sardes invasissent, longe tunc infensior factus est, ac propensior ad bellum

δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιὴν, πολλῷ πλέω ἐπιτάσσων ἑκάστοισι ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τουτέων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτεα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τετάρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι.

β'. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ

Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad civitates, edixit ut colligerent turbam militum, et singulæ multo quam antea plures naves longas, equos, rem frumentariam et onerarias compararent. Dum autem hæc circumquaque denunciantur, Asia triennium agitata est. Ubi dum delectus agitur optimi cujusque, utpote adversus Græciam militaturi, et apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant a Cambyse subacti, defecere a Persis: quo magis etiam adversus utrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses.

2. Dum autem huc tendit, interea ingens inter ejus filios de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire

μιν ἀποδέξαντα βασιλῆα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι· ἔσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικὸς Γωβρύεω θυγατρὸς· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέρον ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων, Ξέρξης· ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ μὲν γὰρ Ἀρταβαζάνης, κατότι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κῦρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην.

γ΄. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω

---

in expeditionem, quum regem declarasset. Erant autem Dario jam antequam regnaret, filii tres e priore uxore Gobryæ filia suscepti, et post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes: qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: nam Artabazanes quidem, quod omnis paternæ subolis ipse maximus natu foret, et quod apud universos homines sit institutum, ut maximus natu obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri, et quod Cyrus foret, qui Persis libertatem acquisisset.

3. Dario autem nondum ferente sententiam, aderat forte

γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τὠϋτὸ τούτοισι καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληΐης, καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἑωϋτῷ ἐκ Λακεδαίμονος· οὗτος ὡνὴρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευσε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρταβαζάνης δὲ, ἔτι ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ· οὔκων οὔτ' εἰκὸς εἴη οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωϋτοῦ· ἐπεί γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἢν οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ, βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγε-

---

Demaratus Aristonis filius, qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat: hic vir audita liberorum Darii controversia, adiit, ut fama fertur, Xerxem, admonuitque ut ad cetera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum Dario jam regi et Persarum imperium obtinenti; Artabazanem vero, Dario etiamdum privato: proinde neque æquum neque justum esse, alium quempiam potius quam se illud decus adipisci; quoniam Spartæ, quod subjecerat Demaratus, quoque sic usurparetur, ut si cui antequam regnet filii nati fuerint, deinde regnanti alius nascatur, hujus postea nati successio regni sit. Hac a De-

νομένου τὴν ἔκδεξιν τῆς βασιληΐης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. Δοκέει δέ μοι καὶ ἄνευ ταύτης ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἄτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.

δ΄. Ἀποδέξας δὲ βασιλῆα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὥρμητο στρατεύεσθαι· ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν, τῷ ὑστέρῳ ἔτεϊ παρασκευαζόμενον συνήνεικε αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἔτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα ἀποθανεῖν· οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι.

ε΄. Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληΐη ἀνεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδα-

---

marato suggesta ratione utentem Xerxem, tanquam justa dicentem, Darius regem declaravit. Quamquam etiam citra præceptum Demarati Xerxes, ut mea fert opinio, regnavisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset.

4. Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremum diem obiit, sex et triginta annis regni expletis, haud compos voti ut rebellantes Ægyptios et Athenienses ulcisceretur.

5. Ejus morte regnum ad Xerxem filium devenit, qui ab initio nequaquam animatus erat

μῶς πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατιῆς ἄγερσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς πάϊς, τοιούτου λόγου εἴχετο, λέγων, "Δέσ-
"ποτα, οὐκ εἰκός ἐστι Ἀθηναίους ἐργασα-
"μένους πολλὰ ἤδη κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ
"δοῦναι δίκην τῶν ἐποίησαν. ἀλλὰ τὸ μὲν
"νῦν ταῦτα πρήσσοις τάπερ ἐν χερσὶ ἔχεις·
"ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν,
"στρατηλάτεε ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος
"τε σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθὸς, καί τις
"ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρα-
"τεύεσθαι" οὗτος μέν οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός· τοῦδε δὲ τοῦ λόγου παρενθήκην ποιέεσκετο

---

ad bellum Græciæ inferendum, sed Ægypto. Ceterum Mardonius consobrinus ejus, Gobryæ et sororis Darii filius, tum præsens et plurimum apud eum valens, his verbis est alloquutus, Domine, haud decorum est Athenienses tam male jam de Persis meritos non dare pœnas eorum, quæ perpetraverunt: tu vero quod in manibus habes nunc perficias: ubi vero Ægyptum illam contumeliosam domueris, sume adversus Athenas expeditionem; ut et bene de te loquantur homines, et posthac abstineat quisque belli causa in terras tuas veniendo. Et hæc quidem erat ratio ultionis exigendæ: illa autem rationis accessio, Europam esse regionem admodum speciosam, omniaque

τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη περικαλλὴς χώρη, καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἥμερα, ἀρετήν τε ἄκρη, βασιλέϊ τε μούνῳ θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι.

ϛʹ. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς ἐὼν, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὕπαρχος εἶναι· χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γενόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεα. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης παρὰ τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἀπεκαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι ἔσαν Θεσσαλίης βασιλῆες· τοῦτο δὲ, Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτέων λόγων ἐχόμε-

---

genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, et dignam quæ a solo inter mortales rege possideatur.

6. Hæc Mardonius dicebat ut novorum operum cupidus, et ambiens Græciæ præfectus esse. Tempore tandem intercedente etiam confecit, ac Xerxi persuasit, ut talia aggrederetur. Contigit enim quoque, ut alia ad hoc persuadendum adjumenta fuerint: primum e Thessalia nuncii ab Aleuadis ad regem invocandum, se enim adversus Græciam omne obsequium præstituros: Aleuadæ autem isti erant Thessaliæ reges, deinde ii Pisistratidæ qui Susa ascenderant: qui cum eisdem sermonibus inniterentur, quibus et Aleuadæ, tum vero aliquid super

νοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι· καὶ δή τι πρὸς τούτοισι ἔτι πλέον προσωρέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πεισιστρατίδεω ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ ἁλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἵππαρχος, πρότερον χρεόμενος ταμάλιστα· τότε δὲ συναναβὰς, ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλῆος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μέν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν

---

hæc amplius adporrigebant, Onomacritum virum Atheniensem habentes sortilegum, et Musæi sortium venditorem Ascenderant autem ante cum eo reversi in gratiam: nam Onomacritus ab Hipparcho Pisistrati filio Athenis fuerat ejectus, quod a Laso Hermionensi manifesto deprehensus fuisset, versibus Musæi etiam inseruisse oraculum, fore ut insulæ, Lemno adjacentes, mari submergerentur. Ob id Hipparchus hominem ejecerat, familiarissime illo antea usus. Et tunc cum simul ascendisset, quoties in conspectum regis veniret, honorifice de eo Pisistratidis loquentibus, ordine recensebat quædam oracula. Si igitur alicui inesset aliquid cladem barbaro nun-

μὲν ἔλεγε οὐδὲν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆναι χρεὼν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμῳδέων προσεφέρετο, καὶ οἵ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι.

ζ'. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, πρῶτα στρατηΐην ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μέν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωϋτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μέν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς.

---

cians; ex illis nullum recitavit; sed quibus felicissima significabantur, ea excerpens dicebat, et Hellespontum jungi in fatis esse ab viro Persa, et expeditionem enarrans. Hic igitur oracula promens conversabatur, et Pisistratidæ sententias dicentes.

7. Ubi autem Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus est, altero a morte Darii anno, primam expeditionem fecit adversus eos qui rebellaverant: quos subactos, et Ægyptum omnem magis servam reddens quam sub Dario fuerat, tradidit gubernandam Achæmeni fratri suo, Darii filio: quem præsidem Ægypti interjecto deinde tempore interemit Inarus Psammitichi filius, vir Afer.

η΄. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἅλωσιν, ὡς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπίκλητον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ θέλει. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε. "Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' αὐτὸς κατηγήσομαι "νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεὶς, παραδεξάμενός "τε, αὐτῷ χρήσομαι· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνο-"μαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ κω ἠτρεμή-"σαμεν, ἐπεί τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην "τήνδε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος "Ἀστυάγεα· ἀλλὰ θεός τε οὕτω ἄγει, καὶ "αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσι συμφέρεται "ἐπὶ τὸ ἄμεινον. τὰ μέν νυν Κῦρος τε καὶ "Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατερ-

---

8. Xerxes recepta Ægypto, ducturus manus consertum adversus Athenas exercitum, præstantissimos quosque Persarum in concilium vocavit, ut et illorum sententias audiret et ipse coram omnibus diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus est, Viri Persæ, equidem ego non ero hujus instituti autor, sed ab aliis traditi imitator: nam quemadmodum a majoribus natu accepi, ex quo imperium hoc Medis eripuimus, Astyage per Cyrum amoto, nunquam conquievimus, sed ita deus ducit, et ipsis nobis multa adsequentibus in melius conferuntur. Atque ea quidem, quæ Cyrus Cambysesque ac pater meus Darius fecere, quasque gentes imperio addidere, non

" γάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ἐπιστα-
" μένοισι εὖ οὐκ ἄν τις λέγοι. ἐγὼ δὲ ἐπεί
" τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον,
" ὅκως μὴ λείψωμαι τῶν πρότερον γενομένων
" ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσωμαι
" δύναμιν Πέρσῃσι· φροντίζων δὲ εὑρίσκω,
" ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώ-
" ρην τε τῆς νῦν ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ
" φλαυροτέρην, παμφορωτέρην δέ· ἅμα δὲ
" τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην. διὸ ὑμέας
" νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν,
" ὑπερθέωμαι ὑμῖν. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλ-
" λήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης
" ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρή-
" σωμαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ
" πατέρα τὸν ἐμόν. ὡρᾶτε μὲν νυν καὶ Δα-

---

attinet referre apud probe scientes: ego autem posteaquam hanc sedem, accepi, dedi operam ne ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Persis acquirerem. Quod animo versans, invenio nobis accedentem gloriam pariter, et regionem ea quam nunc possedimus, neque minorem neque deteriorem, sed feraciorem, una cum ultione injuriæ atque vindicta. Ideoque ego vos contraxi, ut id quod agere constitui vobis exponerem. Constitui, juncto Hellesponto, copias per Europam ducere in Græciam, ut Atheniensium ulciscar injurias, quas cum Persis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem et Darium adversus hos viros bellum movere destinasse:

" ρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας
" τούτους. ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ
" ἐξεγένετο οἱ τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπέρ τε
" ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περσέων οὐ πρότε-
" ρον παύσομαι, πρὶν ἢ ἕλω τε καὶ πυρώσω
" τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν
" ἐμὸν ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν,
" ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ
" Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι
" ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά· δεύ-
" τερα δὲ, ὑμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην
" ἀποβάντας, ὅτε Δᾶτις τε καὶ Ἀρταφέρ-
" νης ἐστρατήγεον, τὰ ἐπίστασθέ κου πάντες·
" τουτέων μέντοι εἵνεκα ἀνάρτημαι ἐπ' αὐ-
" τέους στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι
" τοσάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος, εἰ τούτους
" τε καὶ τοὺς τούτοισι πλησιοχώρους κατα-

verum ei morte prævento non contigit, ut illos ulcisceretur. Ego vero ejus vicem aliorumque Persarum ulcisci non prius desinam, quam expugnavero incenderoque Athenas; cujus cives et me et patrem meum priores injuria affecerunt: primum quum Sardes una cum Aristagora Milesio servo nostro venientes cremaverunt lucosque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terram suam ingressos, quum Datis et Artaphernes duces fuere, omnes scitis. Harum rerum gratia allevor ad inferendum eis bellum: in quibus tot bona ratiocinando comperio, si hos atque ipsorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis inco-

" στρεψόμεθα, οἱ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέ-
" μονται χώρην· γῆν τὴν Περσίδα ἀπο-
" δέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσαν· οὐ
" γὰρ δὴ χώρην γε οὐδεμίην κατόψεται ὁ
" ἥλιος ὁμουρέουσαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλά σφε-
" ας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώρην θήσω,
" διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης· πυνθά-
" νομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀν-
" δρῶν οὐδεμίην, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων
" ὑπολείπεσθαι, τὸ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν
" ἐς μάχην, τουτέων τῶν κατέλεξα, ὑπεξα-
" ραιρημένων. οὕτω οἵ τε ἡμῖν αἴτιοι ἕξουσι
" δούλιον ζυγὸν, οἵ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν
" μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε. ἐπεὰν ὑμῖν
" σημήνω τὸν χρόνον, ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προ-
" θύμως πάντα τινα ὑμέων χρήσει παρεῖναι·
" ὃς ἂν δὲ ἔχων ἥκῃ παρεσκευασμένον στρα-

---

lentes, in potestatem redegerimus; terram Persidem ætheri Jovis conterminam reddemus, nullam enim regionem spectabit sol finitimam nostræ, sed ego omnem permensus Europam, una vobiscum cunctas illas in unam redigam. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam esse neque virorum civitatem neque gentem aliquam hominum, quæ nobiscum dimicare possit, exstirpatis his quos dixi. Ita et qui nos lacessierunt, et qui sunt sine culpa, jugum servile sustinebunt. In quo vos mihi hæc faciendo gratificemini: ubi tempus vobis indicavero quo præsto esse oportet, tunc unusquisque debebit impigre

" τὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτα-
" τα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα
" μέν νυν ταῦτά ἐστι οὕτω· ἵνα δὲ μὴ ἰδιο-
" βουλεύειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς
" μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλό-
" μενον ἀποφαίνεσθαι·" ταῦτα εἴπας ἐπαύε-
το.

θ'. Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε, "Ὦ
" δέσποτα, οὐ μόνον εἷς τῶν γενομένων Περ-
" σέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων· ὃς
" τά τε ἄλλα λέγων ἐπίκεο ἄριστα καὶ
" ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώ-
" πῃ κατοικημένους οὐκ ἐάσεις καταγελά-
" σαι ἡμῖν, ἐόντας ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν
" ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς
" καὶ Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλά τε

---

adesse. Quorum qui ornatissimis cum copiis aderit, eum donabo iis, quæ in nostra domo pretiosissima habentur. Et hæc quidem ita agenda sunt. Sed ne meo videar arbitrio privatim consulere, rem pono in medio, jubens unumquemque quam libet sententiam dicere. His dictis loquendi finem fecit.

9. Post quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo natis Persis, sed etiam venturis es præstantior: qui cum alia et optima et verissima commemoras, tum vero Iones, qui Europam incolunt, non sines insultare nobis, sane illos indignos. Etenim res miseranda fuerit, si Sacas et Indos et Æthiopes et Assyrios, aliasque multas ac

" ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα
" Πέρσας οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι
" βουλόμενοι, καταστρεψάμενοι δούλους
" ἔχομεν· Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαντας ἀδικίης,
" οὐ τιμωρησόμεθα. τί δείσαντες; κοίην
" πλήθεος συστροφήν; κοίην δὲ χρημάτων
" δύναμιν; τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην,
" ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύναμιν ἐοῦσαν ἀσθενέα·
" ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας καταστρεψάμε-
" νοι, τούτους οἳ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικήμενοι,
" Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες καλέον-
" ται. ἐπειρήθην δὲ καί αὐτὸς ἤδη ἐπελαύνων
" ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τοῦ
" σοῦ κελευσθείς· καί μοι μέχρι Μακεδονίης
" ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς
" Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἠντιώθη ἐς μά-

---

grandes nationes, quæ nihil Persas læsere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in servitutem redegimus; Græcos, qui nos lacessere injuria inceperunt, non ulciscemur, quidnam metuentes? quam multitudinis colluviem? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam novimus vires, quæ sunt imbecilles, eorum, postquam subegimus, liberos habemus, hos qui in regione nostra habitantes, Iones et Æolenses et Dorienses appellantur. Quos ipse quoque expertus jam sum, quum eis jussu patris tui intuli bellum: ac mihi quum Macedoniam usque processissem, et pene usque ad ipsas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam consuevere Græci (ut audio) inconsultissime inire

" χρῆν. καί τοι γε ἐώθασι Ἕλληνες, ὡς πυν-
" θάνομαι, ἀβουλότατα πολέμους ἵστασθαι,
" ὑπό τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὰν
" γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπωσι, ἐξευ-
" ρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον,
" ἐς τοῦτο κατιόντες μάχονται· ὥστε σὺν κα-
" κῷ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται·
" περὶ δὲ τῶν ἑσσωμένων οὐδὲ λέγω ἀρχήν,
" ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν, ἐόν-
" τας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεομέ-
" νους καὶ ἀγγέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς
" διαφορὰς καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι· εἰ
" δὲ πάντως ἔδεε πολεμέειν πρὸς ἀλλήλους,
" ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἑκάτεροί εἰσι δυσχει-
" ρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τοί-
" νυν οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεόμενοι, ἐμέο
" ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς, οὐκ ἦλ-

---

bella, propter imperitiam ac sinisteritatem: nam quum bellum inter eos indictum est, in locum quem pulcherrimum planissimumque invenere descendentes, ibi prœlia faciunt, ita ut magno cum suo malo victores inde discedant: de victis prorsus nihil dico, nam ad internecionem deveniunt: quos oportebat, quum sint ejusdem linguæ, interpositis caduceatoribus ac nunciis dirimere controversias, et omnia alia potius agere quam pugnare: aut, si necesse habent inter se omnino pugnare, invenire qua parte utrique sint expugnatu difficillimi, et ibi fortunam belli tentare. Hoc itaque ritu haud probo utentes Græci, nunquam

" θον ἐς τούτου λόγον ὥστε μάχεσθαι. σοὶ δὲ " δὴ μέλλει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πό- " λεμον προφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ " τῆς Ἀσίης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς " μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀνή- " κει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα " ἐγώ γε ψευσθείην γνώμῃ, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρ- " θέντες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μά- " θοιεν ἂν ὡς εἰμὲν ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πο- " λέμήϊα. ἔστω δ' ὦν μηδὲν ἀπείρητον· αὐτό- " ματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα " ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι." Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλεήνας τὴν Ξέρξεω γνώμην, ἐπέπαυτο.

ι΄. Σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων καὶ οὐ τολμώντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην

---

ad eam venerunt rationem, ut dimicarent quum Macedonia terra tenus promovissem. Tibi autem, rex, quis obviam venturus est bellandi caussa, copias Asiæ atque omnem classem agenti? non eo audaciæ procedunt, ut reor, Græcorum res. Quod si me fallit opinio, et illi vecordia elati ad pugnandum nobiscum venient, discant nos esse in in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non experiamur; nam sua sponte nihil fit, sed omnia ab experimento hominibus fieri consuerunt. His Mardonius sententiæ Xerxis assentatus, loqui cessavit.

10. Tum silentibus aliis Persis, nec diversam eis quæ dicta essent sententiam dicere auden-

τῇ προκειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε, "Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθει-"σέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλῃσι, "οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἱρεόμενον ἑλέσθαι, "ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρέεσθαι· λεχθει-"σέων δὲ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκή-"ρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωϋτοῦ οὐ διαγινώσ-"κομεν, ἐπεὰν δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυ-"σῷ, διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ καὶ "πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, "ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄν-"δρας οὐδαμόθι γῆς ἄστυ νέμοντας· ὁ δὲ, "ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέ-"ψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατευσά-"μενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς τῆς "στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ, ὦ βα-

---

tibus, Artabanus Hystaspis filius, Xerxis patruus, eoque fretus, ita inquit, Rex, nisi diversæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est uti; at quum plures dictæ sunt, licet; sicut aurum purum ipsum in se non discernimus, sed quum affricuerimus alteri, melius discernimus. Ego autem etiam patri tuo Dario eidemque fratri meo suadebam, ne sumeret adversus Scythas expeditionem, viros nulla usquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus, et sumpta expeditione, multis et egregiis viris de exercitu amissis

" σιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι
" πολλὸν ἔτι ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἳ κατὰ
" θάλασσάν τε ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν λέγον-
" ται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινὸν, ἐμὲ
" σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. ζεύξας φῂς τὸν
" Ἑλλήσποντον, ἐλᾷν στρατὸν διὰ τῆς Εὐ-
" ρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα· καὶ δὴ καὶ συνή-
" νεικε ἤ τοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασ-
" σαν ἑσσωθῆναι ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα· οἱ
" γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι· πά-
" ρεστι δὲ καὶ σταθμώσασθαι, εἰ στρατιήν
" γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρταφέρνεϊ
" ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην μοῦνοι
" Ἀθηναῖοι διέφθειραν, οὔκων ἀμφοτέρῃ σφι
" ἐχώρησε· ἀλλ' ἢν τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι,
" καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέωσι ἐς τὸν

---

abscessit. Tu vero, rex, bellum inferre destinas viris multo, quam Scythæ sunt, præstantioribus, quique et mari et terra optimi esse dicuntur: in quibus quid formidandum sit, hoc me tibi justum est promere. Quum ponte junxeris Hellespontum, ais te copias per Europam in Græciam ducturum: atque contigerit aut in terra aut in mari aut utrobique te superari; siquidem feruntur viri esse fortes. Cujus rei licet hinc argumentum capere: Si tot copias ductu Datis et Artaphernis Atticam regionem ingressas soli Athenienses profligaverunt, ergo non utraque in parte illis successit. Quod si iidem conscensis navibus pugna navali victores ad Hellespontum navigent, ac

“ Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέ-
“ φυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν.
“ ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκηΐῃ αὐτὸς συμ-
“ βάλλομαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας
“ ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πα-
“ τὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηΐκιον, γε-
“ φυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ
“ Σκύθας. τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι,
“ δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπε-
“ τέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ
“ Ἴστρου καὶ τότε γε Ἱστιαῖος ὁ Μιλήτου
“ τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων
“ τῇ γνώμῃ, μηδὲ ἠναντιώθη, διέργαστο ἂν
“ τὰ Περσέων πρήγματα. καί τοι καὶ λόγῳ
“ ἀκοῦσαι δεινὸν, ἐπ' ἀνδρί γε ἑνὶ πάντα τὰ
“ βασιλέος πρήγματα γεγενῆσθαι. σὺ ὦν μὴ

deinde pontem solvant, hoc formidabile, rex, fuerit. Neque vero hoc ex mea unius privata prudentia conjecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit, quin opprimeremur, quum pater tuus juncto Bosporo Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, trajecit ad Scythas: eum trajectum Scythæ omnibus modis institere precari Iones, quibus custodia pontium Istri delegata erat, ut interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu et auditu quoque horribilis, omnem regis statum in uno viro positum fuisse. Quare ne delibera tu ullum tale adire discrimen, nulla exi-

" βουλεύεο ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπι-
" κέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης· ἀλλ'
" ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε
" διάλυσον· αὖτίς τε ὅταν τοι δοκέῃ, προσ-
" κεψάμενος ἐπὶ σεωϋτοῦ, προαγόρευε τά
" τοι δοκέει εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ εὖ βου-
" λεύεσθαι, κέρδος μέγιστον εὑρίσκω ἐόν· εἰ
" γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι θέλει, βεβουλευ-
" ται μὲν οὐδὲν ἧσσον εὖ, ἕσσωται δὲ ὑπὸ τῆς
" τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος
" αἰσχρῶς, εἴ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὕρημα
" εὕρηκε, ἧσσον δὲ οὐδέν οἱ κακῶς βεβούλευ-
" ται. ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς κεραυνοῖ
" ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ
" οὐδέν μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα
" τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτ'

---

gente necessitate, sed mihi obtempera: hunc cœtum in præsens missum facito, iterumque quum tibi videbitur, re apud te ipsum ante considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis: bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum, nam etiamsi quid e contrario evenire volet, nihilo tamen minus bene consultum est, sed superavi fortuna consilium: at qui turpiter consultavit, si ei fortuna obsecundet, ille est quidem voti compos, nihilo tamen minus male consilium cepit. Vides ut prægrandia animalia fulmine deus ferit nec sinit insolescere: parva vero nec leviter eum angunt? Vides ut maximas semper domos et arbores talia tela percutiunt? Gaudet enim deus

“ ἀποσκήπτει βέλεα ; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ
“ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. οὕτω δὴ καὶ
“ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται
“ κατὰ τοιόνδε· ἐπεάν σφι ὁ θεὸς φθονήσας
“ φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντὴν, δι᾽ ὧν ἐφθάρησαν
“ ἀναξίως ἑωϋτῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ἄλλον
“ μέγα ὁ θεὸς ἢ ἑωϋτόν· ἐπειχθῆναι μέν νυν
“ πᾶν πρῆγμα, τίκτει σφάλματα, ἐκ τῶν
“ ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ
“ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυ-
“ τίκα δοκέοντα εἶναι, ἀλλ᾽ ἀνὰ χρόνον ἐξεύ-
“ ροι τις ἄν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ,
“ συμβουλεύω. σὺ δὲ, ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρ-
“ δόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους περὶ
“ Ἑλλήνων, οὐκ ἐόντων ἀξίων φλαύρως ἀκού-
“ ειν. Ἕλληνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαίρεις
“ αὐτὸν βασιλῆα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ

---

eminentissima quæque mutilare Unde et ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis invidens, aut metum incutit aut tonitru, indignis utique priore fortuna modis labuntur. Deus enim neminem alium quam se ipsum sinit magnum sapere. Quodcunque igitur quidem negotium properando parit errores, unde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim appareant esse, certe suo tempore quis comperiat. Et hoc quidem tibi, rex, suadeo. Tu vero, Gobryæ fili Mardonie desine loqui stulta de Græcis, haud dignis, qui male audiant, nam Græcos calumniando, ip-

" τούτου εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυ-
" μίην ἐκτείνειν. μή νυν οὕτω γένηται. διαβο-
" λὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μέν εἰσι
" οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος· ὁ μὲν
" γὰρ διαβάλλων ἀδικέει, οὐ παρεόντος κα-
" τηγορέων· ὁ δὲ ἀδικέει ἀναπειθόμενος πρὶν
" ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ
" λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικέεται, διαβλη-
" θείς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς
" τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ᾽ εἰ δὴ δεῖ γε
" πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρατεύ-
" εσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἤθεσι
" τοῖσι Περσέων μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων
" παραβαλλομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεε
" αὐτὸς σὺ ἐπιλεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέ-
" λεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην τινὰ βού-
" λεαι. καὶ ἢν μὲν τῇ σὺ λέγεις, ἀναβαίνῃ

---

sum regem excitas ad bellandum; ad id tu omni aviditate contendere videris: Ne quæso ita sit. Calumnia namque importunissima res est: in qua duo sunt qui injuriam faciunt, unus cui injuria fit. Qui enim calumniatur, injurius est, quod non præsentem accusat: item injurius est, qui sibi patitur ab hoc persuaderi, prius quam rem vere compertam habeat, et illi qui ab sermone abest, ob id fit injuria quod ab altero per calumniam traducitur, ab altero malus putatur. Quod si omnino bellum his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permaneat domi apud Persas, nobis ambobus liberos offeren-

" βασιλέϊ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ
" παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι, καὶ ἐγώ· ἢν δὲ τῇ
" ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων,
" σὺν δέ σφι καὶ σὺ, ἢν ἀπονοστήσῃς. εἰ δὲ
" ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθελήσῃς, σὺ δὲ
" πάντως στράτευμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλ-
" λάδα, ἀκούσεσθαί τινα φημὶ τῶν αὐτοῦ
" τῇδε ὑπολειπομένων, Μαρδόνιον μέγα τι κα-
" κὸν ἐξεργασμένον Πέρσας ὑπὸ κυνῶν τε καὶ
" ὀρνίθων διαφορεύμενον, ἤ κου ἐν γῇ τῇ Ἀ-
" θηναίων, ἤ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων· εἰ
" μὴ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ'
" οἵους ἄνδρας ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι
" βασιλῆα."

ια'. Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρ-
ξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε, " Ἀρ-

---

tibus ipse tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunque velis copiis: et, siquidem qua tu dicis, res succedent regi, interimantur liberi mei, et insuper ego: sin cedent ut ego prædico, talia patiantur tui, et insuper tu, sei redieris. Quod si hanc subire conditionem recusas, et omnino in Græciam deduces exercitum, affirmo fore, ut aliquis eorum qui hic relinquentur, audiat Mardonium post allatam Persis magnam aliquam calamitatem, a canibus volucribusque discerpi aut in Atheniensium solo aut certe te in Lacedæmoniorum, nisi forte et antea inter viam; sciens adversus quales viros suadeas regi ut moveat bellum.

11. Hæc Artabano loquuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane, quod patris

“ τάβανε, πατρὸς εἷς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός·
“ τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λα-
“ βεῖν ἐπέων ματαίων. καί τοι ταύτην τὴν
“ ἀτιμίην προστίθημι, ἐόντι κακῷ τε καὶ
“ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ἐπὶ
“ τὴν Ἑλλάδα, αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι
“ γυναιξί· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσαπερ
“ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω· μὴ γὰρ εἴη ἐκ
“ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος,
“ τοῦ Ἄρμνεω, τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Κύρου,
“ τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Ἀχαι-
“ μένεος γεγονὼς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθη-
“ ναίους· εὖ ἐπιστάμενος ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυ-
“ χίην ἄξομεν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ
“ μάλα στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέρην, εἰ
“ χρὴ σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαργμένοισι ἐξ
“ ἐκείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἤλα-

---

mei frater es, hoc te sublevat, ne dignam stulta oratione mercedem recipias, hac tamen te notabo ignominia, quia instrenuus es et ignavus, ne comes sis meæ in Græciam expeditionis, sed hic una cum feminis maneas. Ego etiam sine te quæ dixi conficiam, neque enim fuerim Darii filius, qui fuit Hystaspis, qui fuit Arsamis, qui fuit Armnis, qui fuit Teispei, qui Cyri, qui fuit Cambysis, qui fuit Teispei, qui fuit Achæmenis filius, nisi Atheniensss ultus fuero: probe intelligens, si nos qui iverimus, non quieturos illos, sed nostram terram cum exercitu invasuros: prout colligere licet ex iis, quæ illi facere cœpe-

" σαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὔκων ἐξαναχωρέειν οὐ-
" δετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ πα-
" θέειν προκέεται ἀγών· ἵνα ἢ τάδε πάντα
" ὑπὸ Ἕλλησι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι
" γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔχθρης
" ἐστί. καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας τιμω-
" ρέειν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν, τὸ
" πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας
" τούτους, τούς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρὺξ, ἐὼν
" πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κατεστρέψατο
" οὕτω, ὡς καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε ὤνθρωποι
" καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμοι τοῦ καταστρε-
" ψαμένου καλέονται. ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦ-
" το ἐλέγετο."

ιϐ'. Μετὰ δὲ, εὐφρόνη τε ἐγίνετο, καὶ Ξέρξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη· νυκτὶ

---

runt, qui et Sardes incenderunt, et Asiam incursarunt. Itaque neutri possunt exire et recedere, sed propositum est certamen aut agendi, aut patiendi, ut aut hæc omnia sub Græcis, aut illa omnia sub Persis sint, medium enim inimicitiarum nullum est. Quare honestum erit nos lacessitos jam exigere ultionem, ut formidolosum istud quod passurus sum intelligam, profectus adversus eos viros, quos etiam Pelops Phryx meorum majorum servus ita subegit, ut ad hoc usque tempus et ipsi homines et eorum regio ab illus, qui subegit cognomine appellentur. Hæc hactenus loquutus est.

12. Post ista advenit nox, et Xerxem momordit Artabani

δὲ βουλὴν διδοὺς, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δέ οἱ αὖτις τουτέων, κατύπνωσε· καὶ δή κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων. ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν,
" Μετὰ δὴ βουλεύεαι, ὦ Πέρσα, στράτευ-
" μα μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας
" ἁλίζειν Πέρσας στρατόν; οὔτε ὦν μετα-
" βουλευόμενος ποιέεις εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσό-
" μενός τοι πάρα· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης
" ἐβουλεύσαο ποιέειν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν."
τὸν μὲν, ταῦτα εἴπαντα, ἐδόκεε ὁ ~~Ηέρξης~~ Ξ ἀποπτάσθαι.

ιγ'. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συ-

---

sententia; unde per noctem apud se consultans, comperit prorsus non esse suum opus inferre Græciæ bellum. Itaque postquam hæc rursus sederunt, obdormiit, et in ista tunc nocte vidit, ut fertur a Persis, hoc visum; somniabat virum corpore ingenti atque specioso repente apparentem sibi dicere. Resilisne ab decreto et statuis, o Persa, exercitum non ducere in Græciam, quum imperaveris, ut Persæ comparent exercitum? Neque igitur mutans animum bene facis, neque qui tibi assentiatur adest. quare perge ire eam viam, quam interdiu ire destinaveras. Hæc loquutus ille visus est Xerxi avolare.

13. Ubi dies illuxit, Xerxes hujus insomnii nullam ra-

ναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε· "Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι " ἔχετε ὅτι ἀγχίστροφα βουλεύομαι· φρε- " νῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωϋτοῦ πρῶτα οὔκω " ἀνήκω, καὶ οἱ παρηγορεύμενοι κεῖνα ποιέειν, " οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκούσαντι " μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, πα- " ραυτίκα μὲν ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε ἀεικέ- " στερα ἀποῤῥίψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτε- " ρον ἢ χρεών· νῦν μέντοι συγγνοὺς, χρήσο- " μαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν μεταδεδογ- " μένῳ μοι μὲ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλά- " δα, ἥσυχοί ἐστε." Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνεον.

ιδ΄. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὖτις τὠυτὸ ὄνειρον ἔλεξε τῷ Ξέρξῃ, κατυπνωμένῳ ἐπιστὰν

---

tionem habuit; imo ille coactis Persis quos et antea coegerat, ita verba fecit: Viri Persæ, veniam mihi date dicenti contrariam superiori sententiam, nam et ipse nondum ad summum quo perveniendum est mihi prudentiæ perveni; et qui ut illud faciam suadent, nullo unquam a me tempore abscedunt. Equidem mihi Artabani sententiam audienti, confestim juventus efferbuit, ut verba in virum grandiorem natu effunderem petulantiora quam debui, nunc itaque agnoscens erratum meum, utar illius sententia: et quoniam revocavi expeditionis contra Græciam sumendæ sententiam, vos quieti estote. Hæc ubi audiere Persæ, lætitia affecti adoravere.

14. Insequenti nocte idem rursus insomnium quiescenti

"Ὦ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι ἐν
"Πέρσῃσί τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλα-
"σίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιεύμε-
"νος λόγῳ, ὡς παρ' οὐδενὸς ἀκούσας. εὖ νῦν
"τόδ' ἴσθι, ἤνπερ μὴ αὐτίκα στρατηλατέῃς,
"τάδε τοι ἐξ αὐτέων ἀνασχήσει· ὡς καὶ μέ-
"γας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ,
"οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσε-
"αι."

ιέ. Ξέρξης μὲν περιδεὴς γενόμενος τῇ ὄψει, ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα· ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Ξέρξης τάδε· "Ἀρτάβανε, ἐγὼ "τοπαραυτίκα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον, εἴπας "ἐς σε μάταια ἔπεα χρηστῆς εἵνεκα συμ-"βουλίης· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον με-

---

Xerxi apparens, inquit: Fili Darii, videris expeditionem apud Persas revocasse, verbis meis pro nihilo habitis, quasi illa a nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellige; nisi extemplo inis expeditionem, id tibi ex ea re continget: quemadmodum brevi magnus et amplius effectus es, ita brevi rursus humilis eris.

15. Hoc viso perterrefactus, e cubili exiluit pariter et nuncium misit ad arcessendum Artabanum, qui ubi advenit, ita ad eum inquit, Artabane, ego statim quum in te bene consulentem mihi stultis verbis invectus sum, non fui compos mentis: sed non multo post pœnitens, cognovi id mihi esse faciendum quod tu præcipiebas. Tamen

“ τέγνων· ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα
“ τὰ σὺ ὑπεθήκαο. οὔκων δυνατός τοι εἰμὶ
“ ταῦτα ποιέειν βουλόμενος· τετραμμένῳ γὰρ
“ δὴ καὶ μετεγνωκότι ἐπιφοιτῶν ὄνειρον φαν-
“ τάζεταί μοι, οὐδαμῶς συνεπαινέον ποιέειν
“ με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται.
“ εἰ ὦν θεός ἐστι ὁ ἐπιπέμπων, καί οἱ πάντως
“ ἐν ἡδονῇ ἐστι γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ
“ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται καί σοι τὠϋτὸ
“ ὄνειρον, ὁμοίως ὡς καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμενον·
“ εὑρίσκω δὲ ὧδ' ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λά-
“ βοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς,
“ μετὰ τοῦτο ἵζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ
“ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώσειας.”

ιϛ΄. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασιλήϊον

---

id volens exequi non possum, nam mihi jam animo immutato, et prioris sententiæ pœnitenti, apparet in somnis visio, dissuadens omnino hoc quod posterius facere constitueram: quinetiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si Deus est, qui insomnium misit, eique prorsus est cordi expeditionem sumi adversus Græciam, advolabit hoc tibi quoque insomnium, itidem ut mihi præcipiens. Quod ita fore conjecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus in solio meo consideas, et deinde in cubili meo capias somnum.

16. Hæc loquuto Xerxi, Artabanus initio nolle obsequi, atque negare se dignum qui regio

θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὡς ἠναγκάζετο, εἴπας τάδε, ἐποίεε τὸ κελευόμενον, "Ἶσον ἐκεῖνο, "ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε "εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσ-"θαι· τά σε καὶ ἀμφότερα περιήκοντα, ἀν-"θρώπων κακῶν ὁμιλίαι σφάλλουσι· κατά-"περ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι "θάλασσαν, πνεύματα φασὶ ἀνέμων ἐμπίπ-"τοντα, οὐ περιορᾷν φύσει τῇ ἑωϋτῆς χρέε-"σθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, "οὐ τοσοῦτον ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο "προκειμενέων Πέρσῃσι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐ-"ξανούσης, τῆς δὲ, καταπαυούσης, καὶ λε-"γούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν τὴν ψυχὴν "πλέον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος· "τουτέων προκειμενέων τῶν γνωμέων, ὅτι τὴν

---

in solio sederet: tandem quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus. Apud me, rex, tantundem valet bene sentire per se, et alteri bonam dicenti sententiam accedere velle: quæ ambo tibi quum adsint, malorum tamen hominum colloquia depravant: quemadmodum mare, quod est hominibus omnium utilissimum, ferunt ingruentes ventorum flatus non sinere, ut natura sua utatur. Me vero ex te mala verbo audientem non tam dolor momordit, quam illud, quod quum propositæ essent duæ sententiæ Persis, una quæ contumeliam augeret, altera quæ tolleret, ac diceret perniciosum esse imbui animum plus aliquid semper expetendi quam præsens est; his propositis sententiis, tu elegisti eam quæ et tibi ipsi et Persis est

" σφαλερωτέρην σεωϋτῷ τε καὶ Πέρσῃσι
" ἀναίρεο· νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν
" ἀμείνω, φῂς τοί μετιέντι τὸν ἐπ' Ἕλληνας
" στόλον, ἐπιφοιτᾷν ὄνειρον θεοῦ τινὸς πομπῇ,
" οὐκ ἐῶντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ'
" οὐδὲ ταῦτά ἐστι θεῖα, ὦ παῖ· ἐνύπνια γὰρ
" τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα, τοιαῦτά
" ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖ-
" σι πρεσβύτερος ἐών· πεπλανῆσθαι αὗται
" μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψιες τῶν ὀνειράτων,
" τά τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρό-
" του ἡμέρας ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ
" τὸ κάρτα εἴχομεν μετὰ χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα
" μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ διαιρέω,
" ἀλλά τι τοῦ θεοῦ μετέχοι, σὺ πᾶν αὐτὸ
" συλλαβὼν εἴρηκας· φανήσεται γὰρ δὴ καὶ
" ἐμοὶ ὡς καὶ σοὶ διακελευόμενον. φανῆναι

---

periculosior. Nunc igitur quum mutato in melius consilio, tamen ais tibi remittenti adversus Græcos expeditionem accedere insomnium, alicujus dei nutu, quod te vetat dimittere exercitum, hoc non res divina est, fili: insomnia enim ista, quæ adeuntia homines frustrantur, talia sunt, qualia ego te docebo, multis quam tu annis natu grandior. Consuerunt ipsa somniorum visa plerumque frustrari ob ea quæ quis per diem mente agitat, nos autem nudiustertius expeditionem hanc et quidem vehementer agitavimus. Quod si hoc non est cujusmodi ego discutio, sed aliquid divini particeps, tu ipse omnia in verbis tuis com-

" δὲ οὐδὲν μᾶλλόν μοι ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν
" ἐσθῆτα, ἢ οὐκὶ τὴν ἐμήν· οὐδέ τι μᾶλλον
" ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν
" τῇ ἐμῇ· εἴπερ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆ-
" ναι· οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνή-
" κει τοῦτο ὅ, τι δὴ κοτὲ ἐστι τὸ ἐπιφαινόμενόν
" τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει, ἐμὲ ὁρῶν, σὲ
" εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ
" ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ
" ἀξιώσει ἐπιφανῆναι, οὔτε ἢν τὴν ἐμὴν ἐσθῆ-
" τα ἔχω, οὔτε ἢν τὴν σήν, σὲ δὲ ἐπιφοιτήσει·
" τοῦτο μαθητέον ἤδη ἔσται. εἰ γὰρ δὴ ἐπι-
" φοιτήσειέ γε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐ-
" τὸς θεῖον εἶναι· εἰ δέ τοι οὕτω δεδόκηται
" γίνεσθαι, καὶ οὐκ οἷά τε αὐτὸ παρατρέ-
" ψαι, ἀλλ' ἤδη ἵημι ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπ-

---

prehendisti, apparebit enim et mihi ita, ut tibi, jubens. Verum nihilo magis apparere mihi debet tuum amictum gerenti, quam etiam non meum: neque magis quiescenti in tuo toro quam non et in meo: si etiam alias vult se exhibere. Neque enim eo vesaniæ pervenit illud quicquid est, quod sese obtulit tibi in somnis, ut me cernens putet esse te, ducto e vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, profecto nec aspectu suo dignabitur, sive mea geram vestimenta, sive tua, sed te adibit; quod jam animadvertendum erit. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque faterer divinum esse. Ceterum si ita tibi agendum videtur, neque id revocari potest, en

" νῶσαι, φέρε, τουτέων ἐξ ἐμεῦ ἐπιτελευμένων,
" φανήτω καὶ ἐμοί· μέχρι δὲ τούτου τῇ πα-
" ρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι."

ιζ′, Τοσαῦτα εἴπας Ἀρτάβανος, ἐλπίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδὲν, ἐποίεε τὸ κελευόμενον· ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλήϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον ἐποιέετο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τὠϋτὸ ὄνειρον τὸ καὶ παρὰ Ξέρξεα ἐφοίτα· ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε, "Ἆρα σὺ δὴ κεῖνος
" εἷς ὁ ἀποσπεύδων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ
" τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ'
" οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔτε ἐς τοπαραυτίκα
" νῦν καταπροΐξεαι. ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γε-
" νέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα
" παθέειν αὐτῷ ἐκείνῳ δεδήλωται."

---

ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum ista fecero, appareat; hac tantum conditione tuæ sententiæ acquiescam.

17. Hæc loquutus Artabanus, qui speraret probaturum se Xerxem dicere nihil, jussa exequutus est. Et quum induta sibi Xerxis veste, regali solio resedisset, moxque cubitum ivisset, idem insomnium dormienti adfuit, quod Xerxem adierat, eique superadstans, ita inquit, Tune ille es qui festinantem bellare contra Græciam Xerxem detines, tanquam ejus curam gerens? Tu neque in futurum neque in præsens impune feres, qui dissuades id quod debet contingere. Quid vero Xerxem pati necesse sit, dicto non audientem, ei ipsi demonstratum est.

ιη'. Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸν ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρίοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα ἀναθρώσκει, καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε· "Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν "ἤδη πολλά τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα "τῇ ἡλικίῃ εἴκειν· ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἴη "τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν· μεμνημένος μὲν τὸν "ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπρηξε, "μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τοῦ "Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας· ἐπιστάμενος ὢν ταῦτα, "γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν

---

18. His verbis Artabano visa est illa visio in somnis minitari, candentibusque ferramentis conari oculos ipsius exurere. Quare vehementer exclamans Artabanus exiluit, et sedens prope Xerxem, ubi obversatam sibi in somnis visionem exposuit, secundo loco hæc inquit: Equidem, rex, ego, utpote homo, qui multa jam videram et magna negotia cecidisse sub inferioribus, non sinebam te omnia ætati indulgere, gnarus rem esse malam multa concupiscere, memoria tenens expeditionem Cyri contra Massagetas quemadmodum cecidisset; etiam reminiscens, quomodo actum fuerit cum exercitu Cambysis contra Æthiopes: qui etiam cum Dario militavi adversus Scythas.

" εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαι-
" μονίη τις γίνεται ὁρμὴ, καὶ Ἕλληνας, ὡς
" ἔοικε, φθορή τις καταλαμβάνει θεήλατος,
" ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι, καὶ τὴν
" γνώμην μετατίθεμαι· σὺ δὲ σήμηνον μὲν
" Πέρσησι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρέε-
" σθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προει-
" ρημένοισι ἐς τὴν παρασκευήν· ποίεε δὲ οὕτω
" ὅκως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐν-
" δεήσει μηδέν." Τουτέων λεχθέντων, ἐνθαῦ-
τα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τά-
χιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα Πέρσησι·
καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
μοῦνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερὸς ἦν.

ιθ΄. Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ, στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτη ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο,

---

Hæc sciens ego, sentiebam te, si quiesceres, ab omnibus hominibus pro beato celebratum iri. Sed quoniam divinus quidam instinctus est, et Græcos clades quædam, ut videtur, missa divinitus manet, ego quoque et ipse mutor, ac sentio aliter. Tu vero quæ divinitus missa sunt, indicato Persis, jubetoque, ut iis quæ ad apparatum pertinentia prima præceperas, operam dent. Ita autem agito, ut nihil tuorum, deo tribuente, desit. His dictis, et elatis ex ea visione animis, simulatque dies extitit, ibi confestim et Xerxes hæc Persis exponit, et Artabanus, quem constabat prius solum omnium fuisse dehortatum, tunc palam exhortabatur.

19. Post hæc ineunti expeditionem Xerxi tertium in somno visum oblatum est: quod magi

τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. κρινάντων δὲ ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων, αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑωϋτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν.

κ'. Καὶ Ξέρξης τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγερσιν ποιέεται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν τῆς ἠπείρου· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἁλώσιος, ἐπὶ μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεα παραρτέετο στρατιήν τε καὶ

---

auditum, conjectarunt, ad universam terram pertinere, portendereque omnes homines Xerxi servituros: visum autem tale erat: Videbatur sibi Xerxes surculo oleagino coronatus esse, cujus oleæ ramis universa tellus occuparetur, et mox coronam capiti circumdatam evanescere. Hæc magis interpretando illuc trahentibus, et Persis congregatis, sine mora quilibet eorum ad suam præfecturam digressus, omni studio incubuit ad exequanda jussa, certantes dona quæ proposita fuerant obtinere.

20. Xerxes autem ita copias militares suscitavit, ut omnem continentis locum scrutaretur, siquidem a debellata Ægypto per totum quadriennium comparaverat exercitum, atque ejus

τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μήτε τον Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικὸν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης καταστρεψάμενοι, ἐνέμοντο· τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο· μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τῶν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον· οἳ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τούς τε Θρήϊκας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰόνιον πόντον κατέβησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς μεσαμβρίης ἤλασαν.

---

apparatum, quinto autem anno ineunte movit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quas novimus expeditionum hæc multo maxima extitit, adeo ut ad eam nihil fuisse videatur aut illa Darii adversus Scythas sumpta, aut illa Scythica, quæ Cimmerios insequens Medicam regionem invasit, ac pene omnia superiora Asiæ subegit ac tenuit; quo nomine Darius postea Scythas ivit ultum: neque ad illa quæ jactantur Atridarum adversus Ilium, aut illa ante Troica Mysorum Teucrorumque, qui per Bosporum in Europam transgressi, omnes Thraces in ditionem suam redegerunt, ad Ioniumque pontum descendentes, ad Peneum usque amnem, qui ad meridiem vergit, processerunt.

κά. Αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδ' ἕτεραι πρὸς ταύτῃσι γενόμεναι στρατηλασίαι, μιῆς τῆσδε οὐκ ἄξιαι· τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δ' ἐς σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων περιπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων κου μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων· ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὅρμεον τριήρεες· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεόμενοι, ὤρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδα-

21. Neque illæ omnes expeditiones, neque aliæ præter has, cum una hac comparari merentur. Quam enim ex Asia gentem non duxit contra Græciam Xerxes? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii namque naves præstabant; aliis ut peditatum, aliis ut equitatum, aliis ut navigia ad vectandos equos una militantibus, aliis ut naves longas in usum pontium præberent, injunctum erat: aliis ut frumentum et naves. Etenim propter Athon, ut in quo superior classis dum circumvehitur, afflictata fuerat, ex tribus ferme annis præparatio erat. Ad Elæuntem enim Chersonesi triremes habebant stationem illincque omnes copiæ sub flagellis cœpe-

ποὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτων· ὤρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου.

κβ'. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστι ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστὸν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων· τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδές τε ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων, ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται· αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο

---

runt Athon effodere, quum per vices alii aliis succederent, adjuvantibus etiam in effodiendo accolis montis præpositis operi, Bubare Megabazi, et Artachæa Artæi filio, viris Persis.

22. Est autem Athos mons ingens ac nobilis, in mare pertinens, ab hominibus cultus; qua ad continentem desinit, habet speciem peninsulæ, et est isthmus duodecim fere stadiorum. Hæc planities, atque tumuli, e mari Acanthiorum ad mare quod est contra Toronen, non sunt magni. In hoc isthmo ubi Athos finitur, sita est urbs Græca nomine Sana. Quæ autem intra Sanam et intus in Atho sitæ sunt urbes, et quas tunc Persa ex continentibus insulanas facere aggressus est, sunt hæ,

ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθωον, Θύσσος, Κλεωναί. πόλις μὲν αὗται αἳ τὸν Ἄθων νέμονται.

κγ΄. Ὤρυσσον δὲ ὧδε· δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγίνετο βαθεῖα ἡ διῶρυξ, οἱ μὲν, κατώτατα ἑστεῶτες, ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μέν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων, καταῤῥηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον παρεῖχον· ἅτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλέ

Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thyssus, Cleonæ. Istæ quidem sunt urbes, quæ Athon obtinent.

23. Hoc autem modo fodi placuit: barbari locum nationatim divisum circa Sanam urbem fune porrecto metientes posteaquam depressa alte erat fossa, illi quidem in imo versantes pergebant fodere, alii humum effossam assidue tradebant aliis super scalas stantibus: et isti excipientes deinceps aliis, dum ad summos perveniebatur, qui illam efferebant atque eijciebant. Qua in re aliis quidem deruptæ et præcipites ripæ operis, præterquam Phœnicibus, duplum laborem præbebant: nam quum eandem facerent mensuram oris superioris et ejus, quod erat in-

σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ· ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον· τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεί· κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὴ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον· σῖτος δέ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀληλεσμένος.

κδ΄. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλεόμενον εὑρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι· παρεὸν γὰρ, μηδένα πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας

ferius in fundo, id necesse fuit illis contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum vero in illa prudentiam suam declaraverunt: quippe partem quanta ipsis sorte ducta erat, ita excavaverunt, ut superius os fossæ duplum facerent, quam ipsam fossam esse oportebat, procedenteque opere assidue illam coarctabant: ut et ad imum deveniret ac fossa ceterorum partibus adæquaretur. Est autem hoc loco pratum quoddam ubi illorum erat et forum et mercatus, quo multum etiam ex Asia frumenti moliti comportabatur.

24. Hanc fossam Xerxes, ut ego conjectura colligo, jactantiæ gratia deprimi jussit, potentiæ ostentandæ cupidus, ac monumenta relinquendi; nam quum liceret nullo negotio naves per isthmum transportare, jussit

διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι.

κέ. Ταῦτα μέν νυν οὕτω ἐποίεε. παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου· ἐπιτάξας Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνειε ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηΐοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηΐκης ἀγί-

---

isthmum intercidi, ad mare recipiendum in fossam tantæ latitudinis, ut duæ triremes pariter illac agitari possent. Eisdem autem quibus fuerat imperatum, ut fossam facerent, etiam imperatum fuit, ut flumen Strymonem pontibus jungerent. Ista Xerxes hunc in modum fecit.

25. Comparabantur item ad pontes armamenta ex byblo et ex albo lino, data hoc Phœnicibus atque Ægyptiis negotio, ut commeatum quoque exercitui comportarent: ne fame vexaretur exercitus, neve jumenta quæ ducebantur in Græciam. Sed admonitus jussit illum deponere in loca, quæ ubique opportunissima essent, alium alia via comportantes undique ex Asia navibus onerariis et vectoriis. Verum plurimum collectum portarunt in oram Thraciæ, quæ di-

νεον, οἱ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ, ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ, ἐς Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνοι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

κϛʹ. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ᾽ ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν· ὅς μέν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀναγὼν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ, ἐπεί τε διαβάντες τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι᾽ αὐτῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινὰς,

---

citur Album litus: alii in Tyrodizam Perinthiorum, alii in Doriscum, alii in Eionem, quæ est ad Strymonem: alii in Macedoniam ex jussu.

26. Dum isti in imposito opere occupantur, interea Xerxes coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardes versus, movens ex Critalis Cappadociæ. Illuc enim edictum erat, ut cunctæ copiæ cogerentur, quæ per continentem erant cum Xerxe ituræ. In quibus quisnam præfectorum agmen pulcherrime instructum ducens, ab rege donatus fuerit propositis donis, affirmare non possum; neque omnino venisse aliquos de ea re in judicium novi. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, iti-

ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταῤῥήκτης· ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται· τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι.

κζ΄. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος,

---

nere per eam facto, pervenerunt Celænas, ubi fontes Mæandri existunt, et alterius amnis non minoris Mæandro, nomine Catarractæ, qui ex eo ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua, urbe et in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in utrem formata: quam a Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspendisse.

27. In hac urbe residens Pythius Atyis filius, vir Lydus, omnem regis exercitum atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: spopónditque se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos, qui aderant Persas, interrogavit, quisnam esset Pythius, et quantum possidens, qui hoc pollice-

ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν, "Ὦ βα-
"σιλεῦ, οὗτός ἐστι, ὅς τοι τὸν πατέρα Δα-
"ρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυ-
"σέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶ-
"τος ἀνθρώπων πλούτῳ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,
"μετά σε."

κη΄. Θωϋμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα αἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δὲ εἶπε, "Ὦ βασι-
"λεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι
"τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωϋτοῦ οὐσίην, ἀλλ'
"ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω· ἐπεί
"τε γὰρ τάχιστά σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασ-
"σαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλό-
"μενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα,
"ἐξέμαθον, καὶ εὗρον λογιζόμενος, ἀργυρίου
"μὲν δύο χιλιάδας ἐούσας μοι ταλάντων,

retur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrem tuum aurea platano ac vite donavit: quique nunc omnium hominum divitiis princeps est secundum te.

28. Hæc ultima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythium quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, neque te, inquit, celabo rex, neque prætexum me nescire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exacte recensebo. Etenim simulatque accepi te ad mare Græcum descendere, volens tibi ad bellum pecuniam dare, subducta ratione comperi, mihi esse argenti quidem duo millia talentorum, auri vero quadra-

" χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας στατή-
" ρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιαδέων.
" καὶ τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ δ' ἐμοὶ
" ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπέδων ἀρκέων
" ἐστὶ βίος·" ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε.

κθ΄. Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε, " Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ἐξῆλθον " τὴν Περσίδα χώρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα " ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια προθεῖναι " στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν " ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν " πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρή- " ματα, ἔξω σεῦ· σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγά- " λως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα με- " γάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐ- " τέων γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεῖνόν τέ σε ποι- " εῦμαι ἐμὸν, καὶ τὰς τετρακοσίας μυριά-

gies centena millia staterum Daricorum, septem millibus minus: quæ tibi dono do: nam mihi ipsi victus e mancipiis atque ex fundis suppetit. Hæc Pythius.

29. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidem regionem egressus sum, neminem adhuc nactus sum, qui in exercitum meum hospitalia officia exercere voluerit, aut qui in conspectum meum veniens, sua sponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præter te; qui et exercitum meum magnifice hospitali comitate prosequutus es, et ingentem pecuniam polliceris. Pro his vicissim ego tibi ea de-

" δας τοι τῶν στατήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμε-
" ωϋτοῦ, δοὺς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μήτοι
" ἐπιδεέες ἔωσι αἱ τετρακόσιαι μυριάδες ἑπ-
" τὰ χιλιαδέων, ἀλλ' ἤ τοι ἀπαρτιλογίη
" ὑπ' ἐμέο πεπληρωμένη· κέκτησό τε αὐτὸς
" τάπερ αὐτὸς ἐκτήσαο, ἐπίστασό τε εἶναι
" αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦντι,
" οὔτε ἐς τὸ παρεὸν, οὔτε ἐς χρόνον μεταμε-
" λήσει."

λ'. Ταῦτα δὲ εἴπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεί τοπρόσω· Ἄναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παραμειβόμενος, καὶ λίμνην, ἐκ τῆς ἅλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσὰς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται· ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς μάλιστά κη πέν-

---

cora confero. Hospitem meum te facio: et ista quadragies centena millia staterum de meo ipsius explebo, datis septem millibus: ne quadringentæ myriades destituantur septem chiliadibus, sed sit tibi e me suppleta summa solida, quæque tibi parasti, ipse possideto, ac scito semper talem agere, nam ita agentem te, neque in præsens neque in posterum pœnitebit.

30. Hæc loquutus, et quæ dixerat exequutus, perrexit assidue progredi: prætergressusque urbem Phrygiam nomine Anaua, et stagnum ex quo conficitur sal, pervenit Colossas, Phrygiæ majus oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terræ su-

τε ἀναφαινόμενος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὁρμεόμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὔρους τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύδραρα πόλιν· ἔνθα στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, καταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὔρους.

λα΄. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίης φερούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὴν, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἰέναι παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημιοεργοὶ ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ μέλι ποιεῦσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα, δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῷ ἀθα-

---

biens occulitur, deinde fere quinque post stadia emergens, elabitur et ipse in Mæandrum. Movens autem e Colossis exercitus, venit ad confinia Phrygum ac Lydorum in oppidum Cydrara: ubi cippus defixus atque erectus a Crœso est, indicans litteris eos fines.

31. Ubi autem e Phrygia in Lydiam ventum est, ad divortia viarum, quarum sinistra in Cariam fert, dextra Sardes: quam tenenti necesse est prorsus Mæandrum transire urbemque Callatebum præterire, in qua sunt opifices mellis e myrica et tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum. quam ob pulchritudinem aureo monili donavit, eamque tuendam viro immortali de-

νάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ.

λϐ΄. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλέϊ παρασκευάζειν· πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοδεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἐδόκεε τότε δείσαντας δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριϐῶς, ἔπεμπε.

λγ΄. Μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄϐυδον. οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν

---

legavit, et ad urbem Lydorum altero die pervenit.

32. Postquam Sardes advenit, principio caduceatores dimisit in Græciam petitum terram et aquam; edictumque ut cœnas regi instruerent. Sed neque Athenas neque Lacedæmonem dimisit ad petitionem terræ, sed prorsus in ceteras. Ea vero caussa dimittebat secunda vice ad terram et aquam; quia quotquot hæc ante Dario mittenti non miserant, hos tunc perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens accurate explorare, misit.

33. Secundum hæc sese apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea alii Hellespontum ex Asia in Europam jungerent. Est autem Cher-

Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταΰκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα διεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν τὰ ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας, ἀθέμιστα ἔρδεσκε.

λδʹ. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεόμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέετο· τὴν μὲν λευκολίνου, Φοίνικες· τὴν δ᾽ ἑτέρην τὴν βυβλίνην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδια ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χειμὼν

---

sonesi in Hellesponto, Sestum inter et Madytum urbes, ora salebrosa, quæ in mare procurrit e regione Abydi: ubi non longo post tempore sub Xanthippo Ariphronis filio, Atheniensium duce, Artayctem virum Persam Sesti præfectum cepere, vivumque stipiti suffixerunt; qui in templum etiam Protesilai, quod est in Elæunte, adductis feminis nefanda perpetrabat.

34. Ad hanc oram ex Abydo progressi jungebant pontem ii, quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii byblo. Est autem ex Abydo ad oppositam continentem septem stadiorum trajectus: quem pontibus junc-

μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε.

λε΄. Ὡς δ᾽ ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζεῦγος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίξοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὴ ὦν ῥαπίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα, "Ὦ πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην "ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐ"δὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασι"λεὺς μὲν Ξέρξης διαβήσεταί σε, ἤν τε σύ "γε βούλῃ, ἤν τε μή· σοὶ δὲ κατὰ δίκην "ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἐόντι καὶ δο"λερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ." τήν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ

---

tum ingens adorta tempestas ea omnia contudit atque dissolvit.

35. Quod quum audisset Xerxes, indigne ferens, jussit trecenta Hellesponto verbera flagello infligi, et in pelagus par compedum dimitti. Jam vero audivi, misisse quoque cum his tortores, stigmata Hellesponto inusturos. Certe mandavit ut flagellantes eum dicerent barbara ac vesana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quod eum læsisti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis nolisve, transmittet: meritoque nemo hominum tibi sacrificat, ut doloso et ingratæ salsuginis flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti jussit, atque

τῶν ἐπεστεώτων τῇ ζεύξι τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς.

λϛ΄. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσεκέετο αὕτη ἡ ἄχαρις τιμή. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν· ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε. πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας· ὑπὸ δὲ τὴν ἑτέρην τεσσερεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας· τοῦ μὲν Πόντου, ἐπικαρσίας, τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὅπλων· συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκαν περιμήκεας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἑτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκα τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων· τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὔρου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ

---

eis qui præpositi jungendo Hellesponto erant, capita præcidi.

36. Et quidem ista fecerunt ii, quibus hic ingratus honor propositus erat. At alii architecti illos junxerunt. Junxerunt autem hoc modo: quinquaginta remorum naves triremesque trecentas sexaginta Euxinum versus Pontum composuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem transversas, Hellesponto autem secundum fluxum, ut laxa esset fluitatio intentionis armamentorum. Quibus compositis, prægrandes ancoras demiserunt, partim ab latere contra Pontum, ventorum caussa qui intrinsecus exspirant: partim ab altero contra occasum et Ægæum, euri et austri caussa: relicto

ὑπόφαυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων, καὶ τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν ἡ αὐτὴ, καὶ καλλονή· κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἷλκε. ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὔρεϊ, κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ

inter naves L. remorum patente transitu tribus in locis: ut qui vellet in Pontum minutis navigiis et ex Ponto navigare posset. His actis, intenderunt armamenta a terra torquentes asinis ligneis, non jam separatim utraque ordinantes, sed bina ex albo lino partientes in utramque, quaterna e byblo: eadem quidem erat crassitudo et species: sed prout ratio dictat linea erant robustiora, quorum cubitus talentum pendebat. Porro trajectu pontibus juncto, truncos lignorum serra discissos et ad latitudinem pontis adæquatos apte imposuerunt super armamenta intenta. Hos ubi gradatim posuerunt, tum ibi rursus superjunxerunt. Quod posteaquam fecere, materiam intulerunt con-

τὴν ὕλην, γῆν ἐπεφόρησαν· καταναξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

λζ΄. Ὡς δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἵ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἳ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὡρμᾶτο ἐλῶν ἐς Ἄβυδον. ὡρμημένῳ δέ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὔτ' ἐπινεφέλων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε, νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο

---

cinneque imposuerunt, deinde terram importarunt: qua complanata sepem hinc atque hinc ne maris aspectu jumenta et equi terrentur, prætenderunt.

37. Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, quum et opera circa Athon, item aggeres ad ora fossæ jacti propter æstum maris, ne ipsa ora alvei implerentur, atque etiam ipsa fossa penitus perfecta nunciaretur: Sardibus, ubi hybernaverat, ineunte vere instructus exercitus profectus est Abydum versus: cui moventi sol suam in cœlo sedem relinquens apparere desiit, quum nullæ nubes, verum serenissimus aër esset: et pro die nox extitit. Id animadvertenti Xerxi quum cura incessisset percontandi magos, quid ostentum

τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους τὸ θέλει προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἐὼν, ἐποιέετο τὴν ἔλασιν.

λή. Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιὴν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταῤῥωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπαρθείς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, "Ὦ δέσποτα, "χρήσαις ἄν τι τεῦ βουλοίμην τυχεῖν, τὸ "σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ὑπουργῆσαι, "ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον;" Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ὑπουργήσειν, καὶ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτευ δέοιτο· ὁ δὲ, ἐπεί τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρ-

id vellet portendere, illi responderunt, deum præsignificare Græcis civitatum defectum: quod dicerent, solem, Græcorum esse præmonstratorem, lunam ipsorum. Ea re audita, Xerxes majorem in modum lætatus, ire pergebat.

38. Quem procedentem adiens Pythius Lydus cœlesti ostento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus est; Domine, indulgeas quid quod impetrare cupio, tibi leve concessu, sed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius, quam petebat, illum petiturum ratus, se indulturum respondit, et ut peteret proloqui jussit. Pythius ubi hoc audivit,

σήσας τάδε, "Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι "παῖδες ἐόντες πέντε, καί σφεας καταλαμ-"βάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ "τὴν Ἑλλάδα· σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς "τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκτείρας, τῶν μοι "παίδων ἕνα παράλυσον τῆς στρατηΐης τὸν "πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν "χρημάτων ᾖ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας "ἄγε ἅμα σεωϋτῷ· καὶ πρήξας τὰ νοέεις, "νοστήσειας ὀπίσω."

λθ'. Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβεται τοῖσδε, "Ὦ κακὲ ἄνθρωπε, "σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρατευομένου αὐτοῦ "ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας "ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηΐους καὶ φί-"λους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδὸς, ἐὼν ἐμὸς "δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ

---

sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi filii sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire adversus Græciam: horum unum tu quæso, rex, misertus mei qui huc processi ætatis, dimitte ab militia eum, qui natu est maximus: ut et mei ipsius et census curam gerat; quatuor tecum ducas: ita confectis quæ in animo habes, rursus revertaris!

39. Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, tune, quum ego ipse in expeditionem eam adversus Græciam, filiosque meos et fratres et domesticos et amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es ser-

" συνέπεσθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξεπίστασο, ὡς ἐν " τοῖσι ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός· ὃς " χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλέει " τὸ σῶμα· ὑπεναντία δὲ τουτέοισι ἀκούσας, " ἀνοιδέει. ὅτε μέν νυν χρηστὰ ποιήσας, " ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίῃσι " βασιλῆα οὐ καυχήσεαι ὑπερβαλέσθαι· " ἐπεί τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπεο, " τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψεαι, ἐλάσσω δὲ " τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας " τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἑνὸς, " τοῦ περιέχεαι μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζη-" μιώσεαι." ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας

---

vus, quem oportebat cum omni familia et ipsa uxore me comitari? Probe nunc discito hoc, animum in hominum habitare auribus: qui bona quum audivit, corpus voluptate implet: his contraria audiens exacerbatur. Tu itaque quum bene fecisti, et alia ejusdem generis promisisti, non gloriaberis te supergressum esse regem munificentia: quum vero ad impudentiora conversus es, non tu quidem pro merito, sed minora quam pro merito accipies: nam te et quatuor filios liberant hospitalia munera: unius autem, quem præcipue complecteris, vita mulctabere. Hæc quum respondisset, subito imperavit, iis quibus delegatum erat ista exequi, ut maximum natu filiorum Pythii inventum discinderent medium: ejusque discissi

δὲ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν, ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ, ἐπ' ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν.

μ'. Ποιησάντων δὲ τουτέων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξήϊε ὁ στρατός. ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, στρατὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμὶξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσεες ἔσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλέϊ. προηγεῦντο μὲν δὴ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλεύμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ

---

dimidium ad dexteram viæ, et dimidium ad sinistram disponerent, et illac transiret exercitus.

40. Hoc illi ubi exequuti sunt, illac exercitus pertransivit. In quo præcedebant ii qui sarcinas portabant et impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distinctæ sed promiscuæ copiæ, numero ultra dimidium exercitus. Post has intercedebat intervallum : neque enim isti cum rege miscebantur. Præcedebant mille equites e Persis omnibus delecti : secundum hos totidem hastati, et ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos sacri equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisæi dicuntur, ideo sic dicti, quod est ingens Medi-

τοῦδε· ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὔνομά ἐστι Νίσαιον. τοὺς ὦν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο· ὄπισθεν δὲ τουτέων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἷλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὄπισθε δὲ τῶν ἵππων εἵπετο πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δέ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὔνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω.

μα'. Ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅκως μιν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἁρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὄπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄρι-

cæ regionis campus nomine Nisæus, qui grandes fert equos. Hos decem equos sequebatur sacer Jovis currus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat, hanc enim sellam nemo mortalium inscendit. Post quem ipse Xerxes in curru equorum Nisæorum, ad latus incedente auriga, cui nomen erat Patiramphes, Otanis filius, viri Persæ.

41. Hunc quidem in modum Sardibus excessit Xerxes: sed e curru, quoties ratio exigebat, in essedum transcendebat. Eum sequebantur hastati Persarum optimi ac nobilissimi mille, e more spicula gestantes. Post hos alius delectus equitatus mil-

στοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ τουτέων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ συνέκληϊον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τουτέων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ ἐς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διέλειπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἤϊε ἀναμίξ.

μϐ΄. Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς ἐπί τε ποταμὸν Κάϊκον καὶ τὴν

---

le Persarum. Dehinc e ceteris Persis decem millia peditum delecta, quorum mille in hastis pro imis cuspidibus gestabant mala punica aurea, et reliquos undique includebant; at novem millia sic ab eis circumdata habebant argentea mala punica; sed et aurea mala punica habebant illi, quorum terram versus spectabant spicula: etiam mala, ii qui Xerxem proxime sequebantur. Hæc decem millia ordine subsequebatur equitatus e decem millibus Persarum. Relicta post hos duorum stadiorum intercapedine, mox ibat cetera multitudo promiscue.

42. Ita exercitus e Lydia perrexit ad flumen Caicum et regionem Mysiam: a Caico autem a læva habens montem Ca-

γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεόμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρίνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἄντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἴδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χέρα, ἤϊε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν· καὶ πρῶτα μέν οἱ ὑπὸ τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπεισπίπτουσι, καί τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος.

μγ'. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέ-

næ, per Atarnem ad urbem Carinam. Ab hac per campum Thebæ, urbem Atramyttium et Antandrum Pelasgidem prætergrediens, et Idam ad sinistram manum stringens, ad terram Iliensem pervenit: cui primum sub Ida noctem agenti, tonitrua et fulgura ingruerunt, et complures ibidem ex eo exercitu ociderunt. Deinde ad Scamandrum est ventum, quem fluviorum primum, ex quo iter e Sardibus fieri cœptum est, aqua destituit, nec exercitui jumentisque potantibus suffecit.

43. Ad istum amnem Xerxes postquam pervenit, Priami Pergamum ascendit, loci visendi cupidus. Quod ubi contemplatus

βη, ἵμερον ἔχων θεήσασθαι· θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· χοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον ἥπερ δὴ Ἀβύδῳ ὅμουρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.

μδ΄. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατόν, καὶ, προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλῆος· ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο κατορῶν, ἐπὶ τῆς ἠϊόνος ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηεύ-

---

est, et singula quæque eorum audivit, Minervæ Iliadi mille boves immolavit: sed et libamina Magi heroibus dederunt. His actis terror per noctem exercitum invasit. Simul atque illuxit, illinc movit, a læva stringens Rhœtion urbem, et Ophryneon, et Dardanon, quæ Abydo contermina est: a dextra, Gergithas Teucros.

44. Ubi in Abydon venerunt, Xerxi incessit cupido omnem exercitum oculis subjiciendi: itaque in exedra prominente, quam ei Abydeni prius ab illo jussi e candido lapide in tumulo industrie extruxerant, residebat prospiciens et in litore spectabat pedestres copias atque classem. Quam dum intuetur, subiit eum cupiditas spectandi

μενος δὲ, ἱμέρθη τῶν νεῶν ἅμιλλαν γενομένην ἰδέσθαι· ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥσθη τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ.

με'. Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑωϋτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε.

μς'. Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τοπρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὡνὴρ φρασθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, "Ὦ βασιλεῦ, ὡς "πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν "τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον· μακαρίσας γὰρ

---

navale certamen. Id certamen postquam commissum est, in quo Phœnices Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cum certaminis, tum copiarum spectaculo.

45. Et quum intueretur omnem Hellespontum navibus obductum, omnia vero litora atque Abydenorum campos hominibus refertos, ibi se beatum esse jactavit, et post hæc lacrymas fudit.

46. Sed animadvertens Artabanus eum patruus, qui primo libere sententiam protulerat dissuadens bellum Græciæ inferendum, hic vir considerans Xerxem lacrymantem, his verbis alloquebatur, Quam valde diversa, rex, inter se nunc facis et paulo ante: nam qui te beatum

" σεωϋτὸν, δακρύεις." ὁ δὲ εἶπε, " Ἐσῆλθε " γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βρα- " χὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων " γε ἐόντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν " ἔτος περιέσται." ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, " Ἕτερα τούτου παρὰ τὴν ζόην πεπόνθαμεν " οἰκτρότερα· ἐν γὰρ οὕτω βραχέϊ βίῳ οὐ- " δεὶς οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, " οὔτε τουτέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ πα- " ραστήσεται πολλάκις, καὶ οὐκὶ ἅπαξ, τε- " θνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζώειν· αἵ τε " γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦ- " σοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἐόντα, " μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτω " ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, " καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγο-

---

esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quam brevis sit omnis humana vita, subiit horum miseratio; quorum, quum tot sint, nemo ad centesimum annum supererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam istud est, vivendo miserabiliora patimur. Nam in tam brevi vita nullus hominum adeo felix extitit, neque horum neque aliorum, cui non crebro, nedum semel, subitura sit animo moriendi voluntas potius quam vivendi. Incidunt enim calamitates et morbi perturbant: efficiuntque, ut quum vita brevis sit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatissimum est perfugium ærumnosæ vitæ: sed deus, dulci gustu sæculum adspergens,

“ νει· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα,
“ φθονερὸς ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐών.”

μζ'. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, “ Ἀρ-
“ τάβανε, βιοτῆς μέν νυν ἀνθρωπηΐης πέρι,
“ ἐούσης τοιαύτης οἵηνπερ σὺ διαιρέεαι εἶναι,
“ παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, χρη-
“ στὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί· φράσον
“ δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ
“ ἐναργὴς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν τὴν ἀρχαίην
“ γνώμην, οὐκ ἐῶν με στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν
“ Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἄν; φέρε, μοι τοῦτο
“ ἀτρεκέως εἰπέ.” ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, “ Ὦ
“ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ἐπιφανεῖσα τοῦ ὀνεί-
“ ρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι τελευτήσειε·
“ ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματός εἰμι ὑπό-
“ πλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμεωϋτοῦ· ἄλλα τε πολ-

---

in eo invidus esse deprehenditur.

47. Cui Xerxes, Artabane, inquit, de humana quidem vita, cujus conditio talis est, qualem tu exponis, commemorare supersedeamus: neque tristium meminerimus, quum jucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius edissere: nisi tibi ita evidens insomnii visio fuisset oblata, perstaresne adhuc in priore sententia, dissuadens mihi adversus Græciam bellum? an eam desereres? agedum aperte hoc mihi dicito. Ei respondens Artabanus, Visio, inquit, rex, quæ in somnis objecta est, ad votum succedat amborum! ego autem adhuc adeo metu perculsus sum, ut non sim apud me; etiam mecum reputans alia multa, tum

" λὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὁρέων τοι δύο " τὰ μέγιστα πάντων ἐόντα πολεμιώτατα."

μη'. Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο τοῖςδε, " Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοια ταῦτα λέγεις " μοι εἶναι δύο πολεμιώτατα; κότερά τοι " ὁ πεζὸς μεμπτὸς κατὰ τὸ πλῆθός ἐστι, " καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα φαίνεται " πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου; ἢ " τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ " ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφότερα ταῦτα; εἰ " γάρ τοι ταύτῃ ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι " τὰ ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἂν ἄλ- " λου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποιοῖτο."

μθ'. Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων, " Ὦ βασι- " λεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν " ἔχει, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος· " ἢν δὲ πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι τὰ

---

quoque duo, omnium maxima, videns tibi summopere hostilia.

48. Ad hæc Xerxes, Divine vir, inquit, quænam ista ais duo mihi summopere hostilia esse? utrum terrestris exercitus tibi improbandus est, tanquam non satis copiosus? et multo numerosior illi Græcus futurus esse nostro videtur? an classis, tanquam illorum classe inferior? an hæc ambo? Nam si ob hoc inbecilliores tibi videntur nostræ res, celerrime alterum quis exercitum comparet.

49. Respondit Artabanus, Neque hunc, rex, exercitum improbaverit quisquam, qui sit mentis compos, neque hanc na-

" λέγω, πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ
" δὲ δύο ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα.
" οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι λιμὴν τοσοῦ-
" τος οὐδαμόθι, ὡς ἐγὼ εἰκάζω, ὅστις ἐγει-
" ρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σευ τοῦτο τὸ
" ναυτικὸν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς
" νέας. καί τοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν
" λιμένα, ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἤπειρον,
" παρ' ἣν δὴ κομίζεαι. οὔκων δὴ ἐόντων τοι
" λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
" τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐκὶ ὥνθρωποι
" τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ
" ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων.
" γῆ δὲ πολεμίη τῆδέ τοι κατίσταται. εἰ
" ἐθέλει τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, το-
" σούτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν

vium multitudinem. Si vero plures coëgeris, quæ duo, dico, erunt tibi multo magis hostilia. Ea vero duo sunt, terra et mare: neque enim usquam maris portus est ejusmodi, ut ego conjecto, qui surgente tempestate sit capax hujus tuæ classis, idoneusque ad eam tutandam: neque vero unum illum portum esse oportet, sed per universam continentem, quam prætervehatis. Itaque quum portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominum esse. Et sic e duobus uno exposito, pergo dicere alterum: Terra tibi hostilis est; si nihil illic adversarium tibi vult constituere, eo hostilior tibi est, quo longius processeris, assidue ulterius sur-

" προβαίνοις ἑκαστέρω, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπ-
" τόμενος· εὐπρηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποι-
" σι οὐδεμίη πληθώρη. καὶ δή τοι ὡς οὐδενὸς
" ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώρην πλεῦνα ἐν
" πλεῦνι χρόνῳ γινομένην, λιμὸν τέξεσθαι.
" ἀνὴρ δὴ οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευό-
" μενος μὲν, ἀῤῥωδέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πεί-
" σεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς
" εἴη."

ν'. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, " Ἀρτά-
" βανε, εἰκότως μὲν σύ γε τουτέων ἕκαστα
" διαιρέεαι· ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε
" πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεο· εἰ γὰρ δὴ βούλοιο
" ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ πρήγματι τὸ
" πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσειας ἂν οὐ-
" δαμᾶ οὐδέν· κρέσσον δὲ, πάντα θαρσέοντα,
" ἥμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν

---

ripiens. Nulla enim est hominibus rei feliciter cedentis satietas. Unde etiam, ut nemo tibi occurrat, dico majorem majori in tempore regionem, famem esse allaturam. At vir ita demum fuerit optimus, si in deliberando quidem, omnem rem se passurum reputans, extimescat, in re autem agenda sit audax.

50. Cui Xerxes, Artabane, inquit, probabiliter tu quidem horum singula discrevisti: tamen non est ut omnia reformides, omniaque peræque consideres. Nam si velis in negotii cujuscunque supervenientis consultatione semper omnia perinde considerare, nunquam aliquid efficias. Satius autem omnia

" χρῆμα προδειμαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν πα-
" θεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον,
" μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλλεσθαι ὀφεί-
" λεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία
" τούτοισι λέξας. τοῦτο μέν νυν ἐπίσης ἔχει·
" εἰδέναι δὲ ἄνθρωπον ἐόντα κῶς χρὴ τὸ βέ-
" βαιον, δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν
" βουλομένοισι ποιέειν, ὡς τοεπίπαν φιλέει
" γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγομένοισί
" τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει.
" ὁρᾷς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος
" προκεχώρηκε; εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ
" γενόμενοι βασιλῆες γνώμῃσι ἐχρέοντο ὁμοί-
" ῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώμῃσι τοι-
" αύτῃσι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιού-
" τους, οὐκ ἄν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προ-

---

alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quam omni in re præsumpto metu nihil omnino pati. Quod si repugnando omnibus quæ dicuntur, neque quod firmum est, demonstraveris, labi debes in illis, perinde atque is qui contraria istis dicat. Hoc sane perinde se habet. Scire vero aliquem, quum sit homo, qua ratione quid firmum esse oporteat, nequaquam arbitror. At eos qui facere quid volunt, consueverunt plerumque sequi lucra: raro autem illos qui perpensant omnia, et qui agere cunctantur. Cernis quo res Persica potentiæ processit! quo nunquam progressam videres, si ii, qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis, quibus tu, usi fuissent; aut non utentes is-

" ἐλθόντα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναῤῥιπτέοντες ἐς
" τοῦτό σφεα προηγάγοντο· μεγάλα γὰρ
" πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει
" καταιρέεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιεύμενοι
" κείνοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην
" πορευόμεθα, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶ-
" σαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε
" λιμῷ ἐντυχόντες οὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο
" ἄχαρι οὐδὲν παθόντες· τοῦτο μὲν γὰρ,
" αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερόμεθα πορευόμε-
" νοι· τοῦτο δὲ, τῶν ἄν κου ἐπιβέωμεν γῆν
" καὶ ἔθνος τούτων τὸν σῖτον ἕξομεν· ἐπ' ἀρο-
" τῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατευόμεθα
" ἄνδρας."

να'. Λέγει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα,
" Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε ἀῤῥωδέειν οὐδὲν ἐᾷς

---

tis, alios suasores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere illam provexerunt. Magna enim negotia magnis cum periculis suscipi volunt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus revertemur, nullam usquam neque famem neque rem tristem passi: nam et commeatus affatim ipsi nobiscum portamus: et ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, ejus rei frumentaria potiemur: nam aratoribus viris, non pastoribus inferimus bellum.

51. Posthæc Artabanus, Quandoquidem, inquit, non sinis ullam rem formidari, tu tamen meum admitte consilium:

" πρῆγμα, σὺ δέ μευ συμβουλίην ἔνδεξαι·
" ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρηγ-
" μάτων πλεῦνα λόγον ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ
" Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων
" κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι.
" τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι
" μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας·
" καὶ γὰρ ἄνευ τουτέων οἷοί τε εἰμὲν τῶν
" ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφέ-
" ας, ἢν ἕπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι,
" καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δι-
" καιοτάτους, συνελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι
" μέν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν
" προσβάλλουσι· δικαιότατοι δὲ γινόμενοι,
" οἷοί τε δηλήσασθαι μεγάλως τὴν σὴν στρα-
" τιὴν γίνονται. ἐς θυμὸν ὦν βαλεῦ καὶ τὸ

---

necesse est enim de multis negotiis in longius extrahi orationem: Cyrus, Cambyse genitus, omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit: quare suadeo ne quo pacto hos viros adversus parentes suos ducas: nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut injustissimos esse, si metropolim suam in servitutem redigant; aut justissimos, si illius libertatem adjuvent. Si injustissimi erunt, nullo modo certe nobis magnum lucrum adferunt· sin justissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum in mente habe,

" παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα
" ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι."

νϐʹ. Ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης,
" Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφήναο γνωμέων, σφάλ-
" λεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὃς Ἴωνας
" φοβέεαι μὴ μεταβάλλωσι· τῶν ἔχομεν γνῶ-
" μα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι,
" καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι
" ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ τούτοισι ἡ πᾶσα Περ-
" σικὴ στρατιὴ ἐγένετο διαφθεῖραι καὶ περι-
" ποιῆσαι· οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότητα
" ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου,
" ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ
" γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσ-
" θαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσειν. οὕτω μηδὲ
" τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν,

---

non statim cum initio exitum omnem esse manifestum.

52. Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris, qui Iones metuis ne immutentur; quorum maximum habemus documentum; quorum et tu testis es, et qui alii cum Dario adversus Scythas militaverunt; quia in eorum potestate situm fuit universas Persarum copias et perdere et servare: illi vero fidem justitiamque præstiterunt, nihil ingratum committentes. Præterea quum liberos suos atque uxores et opes in nostra terra reliquerint, ne cogitare quidem oportet eos aliquid rerum novarum molituros. Quare neque hoc extimescas, sed bonum habens animum,

" σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν
" ἐμήν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων σκῆπ-
" τρα τὰ ἐμὰ ἐπιτράπω."

νγ΄. Ταῦτα εἴπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους· ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε, " Ὦ Πέρσαι,
" τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χρηΐζων, συνέλεξα, ἄν-
" δρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ κα-
" ταισχύνειν τὰ πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι,
" ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια· ἀλλ'
" εἷς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην
" ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν
" σπεύδεται. τῶνδε εἵνεκα προαγορεύω ἀν-
" τέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὡς
" γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατευ-
" όμεθα ἀγαθούς· τῶν ἢν κρατήσωμεν, οὐ

---

tutare meam domum atque tyrannidem: tibi enim soli ex omnibus ego sceptra mea permitto.

53. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Susa dimissit, iterumque illustrissimos quosque Persarum arcessivit. Qui posteaquam præsto fuere, his eos verbis alloquutus est, o Persæ, ego hæc a vobis contendens, vos contraxi, ut viri præstantes existatis, neve res antehac gestas a Persis magnas præclarasque dedecoretis: sed cum singuli, tum universi exhibeamus alacritatem, commune enim hoc omnibus bonum procuratur. Eaque de re vobis impero bellum gnaviter excipere: nam, ut ego au-

"μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε "ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι "τοῖσι θεοῖσι, τοὶ Περσίδα γῆν λελόγ- "χασι."

νδ΄. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς τὴν διάβασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμιήματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνῦντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἥ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον κρητῆρα,

dio, adversus viros egregios tendimus; quos si superaverimus, nullus unquam nobis alius hominum exercitus obstabit. Nunc igitur deos præsides terræ Persidis precati, transeamus.

54. Ac eo quidem die sese ad transeundum paraverunt. Postero autem tansisper morati sunt, volentes solem exorientem cernere, omnis generis odores in pontibus adolentes, ac myrto itur consternentes. Ubi sol exortus est, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, ad solem vota concepit, nequid sibi adversi contingeret, quo prius desisteret Europam subigere, quam ad illius terminos pervenisset. Hæc precatus, phialam in Hellespontum abjecit, aureumque craterem, ac gladium Persicum,

καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι, οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ τουτέων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο.

νέ. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζός τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεραπηΐη. ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων· ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἵ τε ἱππόται, καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες· ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι· μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱροὶ, καὶ τὸ ἅρμα τὸ

---

quem acinacem vocant. Hoc pro comperto dijudicare non possum, utrum soli dedicans gladium demiserit in pelagus; an Hellespontum, quod eum flagellasse pœniteret, in compensationem gladio donaverit.

55. His actis, per alterum pontium, qui vergebat in Pontum, peditatus omnis equitatusque transivit: per alterum qui vergebat in Ægæum jumenta atque servitia, præcedentibus decem millibus Persarum, coronatis omnibus, quos promiscuus omnium nationum sequebatur exercitus, et hi quidem eo die. Insequenti autem die primi transiere equites, quique spicula deorsum versa gestabant, et hi etiam coronati, dehinc equi sacri, ac sacer currus, tum ipse Xer-

ἱρόν· ἐπὶ δὲ, αὐτός τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι· ἐπὶ δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατὸς· καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλῆα πάντων.

νϛʹ. Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνῃσι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον, "Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὔνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τουτέων ἐξῆν τοι ποιέειν ταῦτα."

---

xes, post hastati, et mille equites; post hos alius exercitus, et naves pariter ad ulterius litus agebantur: quanquam audivi quoque postremum omnium transisse regem.

56. Xerxes, posteaquam in Europam trajecit, conspicabatur exercitum sub flagellis transeuntem. Transivit autem ejus exercitus septem per dies totidemque noctes, nullo tempore intermisso. Ibi jam transgresso Hellespontum Xerxe, fertur quidam vir Hellespontius dixisse, O Jupiter, quidnam tu sub specie viri Persæ, et accepto Xerxis pro Jovis nomine, Græciam e sedibus suis exturbare vis, omnes homines ducens, quum etiam sine his tibi id facere liceret?

νζ΄. Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὡρμημένοισι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο, καίπερ εὐσύμβλητον ἐόν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν· εὐσύμβλητον ὦν τῇδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἐλᾷν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωϋτοῦ τρέχων ἥξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος.

νη΄. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τοπρόσω ἐπορεύετο· σὺν δέ οἱ ὁ πεζὸς στρατός· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων, παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν

57. Transgressis omnibus et iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum est: quod Xerxes nihili fecit, etsi ad conjecturam patens; siquidem equa leporem enixa est: quod facile erat inde ad conjectandum; quod Xerxes quidem exercitum adversus Græciam cum maximo strepitu et ambitiosissime ducturus foret, rursusque pro seipso sollicitus, ad eundem locum fuga recursurus. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum est: mula enim mulam edidit ancipitia genitalia habentem, maris et feminæ; sed maris erant superiora.

58. Quorum prodigiorum utrumque pro nihilo habens, ire pergebat, comitante eum pedestri copia, quum navalis exercitus extra Hellespontum navigans

πρήσσων τοῦ πεζοῦ· ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδονίης ἄκρης τὴν ἄπιξιν ποιεύμενος, ἐς τὴν αὐτῷ προείρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἤπειρον στρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἕλλης τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν· διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορή, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων, τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα· τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβὰς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἤϊε πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιὼν, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον.

---

terram legeret, diverso pedestribus cursu: nam iste quidem vesperam versus ad promontorium Sarpedonium navigabat; quo quum pervenisset, jussus erat permanere: at terrestris exercitus ad auroram et solis exortum iter faciebat per Chersonesum, dextrorsum habens sepulcrum Helles filiæ Athamantis, sinistrorsum Cardiam urbem; tum progressus per medium oppidi, cui nomen est Agora, illinc deflectens ad sinum nomine Melana, et fluvium, cui idem est nomen, fluxu non sufficientem exercitui, sed deficientem, hunc dico fluvium, unde etiam sinus iste accepit appellationem, transgressus vesperam versus contendit, et Ænon urbem Æolidem et paludem Stentoridem præteriens, donec ad Doriscon pervenit.

νθʹ. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηΐκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἕβρος· ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδέδμητο βασιλήϊον, τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεί τε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐναριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηϊκίη πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη· τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέῤῥειον, ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος τοπαλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κατασχόντες τὰς νέας

59. Est autem Doriscus Thraciæ litus et campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit: ubi extructum est castellum regium quod Doriscus appellabatur, in quo Persarum erat præsidium a Dario jam inde impositum, quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recensendisque copiis idoneus videretur, Xerxes ita sibi faciendum putavit. Ejus jussu navarchi, quum eo appulissent, omnes naves ad litus Dorisco contiguum receperunt, ubi Sala urbs Samothracica et Zona sitæ sunt: cujus litoris ultima Serrium, celebre promontorium, qui locus quondam erat Ciconum. In hoc litus ap-

ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο.

ξ'. Ὅσον μέν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλῆθος ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφάνη ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηρίθμησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συνηγάγοντες ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάξαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλον· περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἱμασιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ

pulsa ac subducta classe, respiravere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriscon colligebat numerum militantium.

60. Equidem quantam singuli turbam ad numerum præbuerint, pro certo affirmare non possum; quoniam a nullis prorsus hominibus id refertur: pedestris autem exercitus multitudo comperta fuit centum septuaginta myriades, vel *decies septies centena millia.* Numerum hoc modo inierunt: Conduxerunt unum in locum myriadem, vel *decem millia* hominum: quo coarctata quammaxime poterant, extinsecus circulum circumscripserunt; quo facto emissaque illinc myriade, septem ex circuli modo circumdederunt, in altum excitantes umbilico viri tenus. Eam ubi fecere, aliam subinde intra illud circumstructum my-

τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν· ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διέτασσον.

ξα΄. Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἔσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πίλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέῤῥα· ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, ὀϊστοὺς δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεύμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα τὸν Ἀμήστριος πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέν τοι σφέων αὐτέων

---

riadem introduxerunt: donec omnes isto pacto enumeraverunt; numeratos autem nationatim digesserunt.

61. Ex quibus qui militabant, hi erant. Persæ, hunc in modum ornati: Circa capita gestabant pilea, quas vocant tiaras, non densata; circa corpus tunicas, manicis, auctas, varii coloris, squama a ferro conserta in similitudinem piscium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, pharetris subter pendentibus: hastas breves, arcus grandes, sagittas arundineas: insuper ad dextrum femur pugiones e zona suspensos. Hi ducem habebant Otanem patrem Amestris, quæ erat uxor Xerxis. Vocabantur autem quondam Persæ a Græcis Cephenes; a se vero ipsis at-

καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται αὐτῷ πάϊς τῷ οὔνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἄπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου· ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.

ξϐʹ. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευή ἐστι, καὶ οὐ Περσική. οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμενίδην. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι· ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς τοὺς Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὔνομα. αὐτοὶ δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Πέρσαι ἐσκευά-

que ab accolis, Artæi: verum posteaquam Perseus Danaës et Jovis filius ad Cepheum Beli filium commeavit, et Andromedam ejus filiam duxit uxorem, sustulit ex ea filium, quem Persem appellavit, eumque illic reliquit: a quo, nam Cepheus carebat virili prole, cognomen sortiti sunt Persæ.

62. Medi eodem ornatu instructi militabant; nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem, virum Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arii: sed ubi ad istos Arios concessit Athenis Medea Colchis, immutaverunt et ipsi nomen. Ita de se ipsi Medi-

δατο· ἀντὶ δὲ τῶν πίλων, μιτρηφόροι ἔσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀναφης ὁ Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δὲ, κατάπερ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τουτέων ἐπιτροπεύσαντα.

ξγ΄. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τῆσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τουτέων δὲ μεταξὺ Χαλδαῖοι. ἦρχε δέ σφεων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου.

---

commemorant. Cissii in militia cetero ornatu ut Persæ erant armati, sed pro pileis mitras ferebant. Eis dux erat Anaphes Otanis filius. Hycrani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit.

63. Assyrii autem qui militabant, hunc habebant ornatum: æreas galeas in capitibus, barbarico quodam modo consertas nec facili ad enarrandum: clypeos autem, hastas, pugiones Ægyptiacis adsimiles: et præterea ligneas clavas ferro quasi callo horridas, ac lineos thoraces. Isti a Græcis Syrii vocabantur, sed a barbaris Assyrii sunt vocati, inter quos Chaldæi sunt, iis præerat Otaspes Artachæi filius.

ξδ'. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχότατα τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα ἐπιχώρια, καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπιγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνεδεδύκεσαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ, καὶ ἀξίνας σαγάρεις εἶχον· τούτους δὲ ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου.

ξε'. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ ὀϊστοὺς καλαμίνους· ἐπὶ δὲ, σίδηρον ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν οὕτω Ἰνδοί. προσετε-

---

64. Bactrii ornatu capitis persimili illius Medici militabant, sed more gentis, arundineis arcubus et hastis brevibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, in capitibus gestabant pilea, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc secures sagares. Hos, quum sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant; quod cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactriis et Sacis præerat Hystaspes, Darii filius et Atossæ Cyri filiæ.

65. Indi vestiti erant amictu e xylo confecto: arcus arundineos gestabant, itemque arundineas sagittas ferro præfixas:

τάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα, κατάπερ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος.

ξϛʹ. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο· τουτέων δὲ ἦρχον οἵδε· Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ, καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου.

ξζʹ. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαράγγαι δὲ,

---

ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant, cetera Bactriorum similes. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius.

66. Parthi et Chorasmii et Sogdi et Gandarii et Dadicæ eandem quam Bactrii armaturam gestantes militabant, quorum Parthis et Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis et Dadicis Artyphius Artabani filius.

67. Caspii, sisyrnis, *genus est rude vestis*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant et acinaces, ducem sui agminis habentes Ariomardum Artyphii

εἵματα μὲν βεβαμμένα ἔχοντες, ἐνέπρεπον· πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρτύντην τὸν Ἰθαμάτρεω.

ξη΄. Οὔτιοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατάπερ Πάκτυες. τουτέων δὲ ἦρχον οἵδε· Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτρης ὁ Οἰοβάζου.

ξθ΄. Ἀράβιοι δὲ, ζειρὰς ὑπεζωσμένοι ἔσαν· τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης

---

germanum. Sarangæ indumenta gestantes versicolaria decori erant, caligasque genuum tenus allevatas; sed arcus lanceasque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, et ipsi sisyrnas ferebant, et vernaculos arcus atque pugiones: quorum dux erat Artyntes Ithamatris filius.

68. Utii et Myci et Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erant sub his ducibus: Utii quidem et Myci, sub Arsamene Darii filio: Paricanii vero sub Siromitre OEobazi filio.

69. Arabes succincti erant ziras, *amiculi genus*, arcusque recurvos, ad dextrum latus et longos gestabant. Æthiopes pardorum pellibus leonumque amicti, arcus e palmarum spathis

πεποιημένα μακρὰ, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ, καλαμίνους ὀϊστοὺς μικρούς· ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λίθος ὀξὺς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγῖδας γλύφουσι· πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον. ἐπὶ δὲ, κέρας δορκάδος ἐπῆν ὀξὺ, πεποιημένον τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρός· τὴν μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκοῦ χρυσέην σφυρήλατον ἐποιήσατο· τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης.

ό. Οἱ δὲ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες,

---

factos gerebant, longos, quatuor non minus cubitis; item breves ex arundine sagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato, quo sigilla sculpunt: præterea hastas et in eis capreæ cornu erat acuminatum et instar spiculi factum; sed et clavas callo clavorum duratas habebant. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypso, alterum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque, qui super Ægyptum incolunt, dux erat Arsanes, Darii filius et Artystonæ Cyri filiæ: quam Darius ex uxoribus maxime adamans, statuam auream malleo ductam fecit. Arsanes quidem Æthiopibus, qui sunt super Ægyptum, atque Arabibus præerat.

70. Ii autem Æthiopes qui

διξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο, προσετετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ᾽ ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτριχές εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων· οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατάπερ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι, σύν τε τοῖσι ὠσὶ ἐκδεδαρμένα, καὶ τῇ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοφιὴ κατέχρα· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα δὲ ἀντ᾽ ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς.

οα΄. Λίβυες δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἔσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπικαύτοισι χρεόμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσάγην τὸν Ὀαρίζου.

---

sunt ab ortu solis, nam duplices militabant, accensebantur Indis, forma nihil admodum a ceteris differentes, sed voce duntaxat atque capillicio. Nam Æthiopes qui ab sole sunt, promissos crines; qui ex Africa, crispos maxime inter omnes homines habent, Æthiopes autem hi ex Asia pleraque arma eadem Indis gestabant, sed antefrontes equinas cum auribus excoriatas atque juba in capitibus, ut ipsa juba pro crista esset, et hirtæ aures equinæ rigerent: in locum clypeorum pelles gruum prætendebant.

71. Libyes autem corio armati iere, ac jaculis adustis, duce Massage Oarizi filio.

οβ'. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δέ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ, καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης.

ογ'. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι,

---

72. Paphlagones autem capitibus gerebant consertas plectendo cassides, scuta exigua, hastas haud magnas; præterea jacula, pugionesque; pedibus inductas caligas populares ad mediam tibiam ascendentes. Eandem Paphlagonibus armaturam gestabant Ligyes et Matieni et Mariandyni et Syri. Isti autem Syri a Persis Cappadoces vocantur. Paphlagonum et Matienorum dux erat Dotus Megasidræ filius: Mariandynorum et Ligyum et Syrorum, Gobryas Darii filius et Artystonæ.

73. Phryges autem proximam Paphlagonicæ armaturam gerebant paullum differentes: qui, ut Macedones aiunt, tamdiu vocati sunt Briges, quamdiu Eu-

ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπήϊοι ἐόντες σύνοικοι ἦσαν Μακεδόσι· μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὔνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατάπερ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τουτέων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα.

οδʹ. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ, Μηΐονες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὔνομα. Μυσοὶ δὲ, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέοντο ἐπικαύτοισι· οὗτοι δέ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Οὐλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε

---

ropæi fuerunt, Macedonum accolæ; transgressi autem in Asiam, una cum loco nomen immutavere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, utique illorum coloni. His utrisque præerat Artochmes, qui Darii filiam in matrimonio habebat.

74. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati: pristinoque nomine mutato, a Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Mysi super capita gentiles galeas ferebant, scutula quoque ac adusta jacula. Sunt autem Lydorum coloni, a monte Olympo Olympieni nominati. Horum utrisque præerat Artaphernes

Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι.

οέ. Θρήϊκες δὲ, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειρὰς περιβεβλημένοι ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξαναστῆναι δέ φασι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν.

οϛ'. Θρηΐκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας εἶχον σμικρὰς, καὶ προβόλους δύο λυκιοεργέας ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι

Artaphernis filius, qui collega Datis Marathonem invasit.

75. Thraces vulpinas pelles capitibus gestabant, corpus tunicis, et insuper circumdati variis ziris; ad pedes ac tibias caligæ hinnulorum: ferentes præterea jacula et peltas et pugiunculos. Isti transgressi in Asiam, vocati sunt Bithyni, prius appellati, ut ipsi aiunt, Strymonii, quod Strymonem accolerent: a suisque sedibus exactos se dicunt a Teucris et Mysis.

76. Thracibus autem qui Asiam incolunt præerat Bassaces Artabani filius, gestantibus brevia e crudo corio scuta, et bina singulis venabula ad lupos urgendos, in capititibus Areas cas-

κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα προσῆν βοὸς χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἀρεός ἐστι χρηστήριον.

οζ΄ Καβηλέες δὲ οἱ Μηΐονες, Λασόνιοι δὲ καλεύμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν κατὰ τὴν Κιλίκων τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα ἐνεπεπορπέατο· εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκια· περὶ δὲ τῆσι κεφαλῆσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τουτέων πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι.

---

sides ex ære factas aures bovis et cornua, impositis etiam cristis; tibias autem fasciis purpureis involutas. Martis oraculum apud hos viros est.

77. Cabelees Meones, qui Lasonii vocantur, eundem cultum gerebant Cilicibus: quem ego, quum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem hastas breves gerebant, et vestes fibulis substrictas, et eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas e pellibus factas. Horum omnium præfectus erat Badres Hystanis filius. Moschi ligneas circa capita galeas gerebant, scutaque ac hastilia brevia, sed longa in hastilibus spicula.

οζ΄. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο· τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἵδε. Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμυος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους, Ἀρταΰκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστὸν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε.

οθ΄. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας σμικρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας μικρὰς, αἰχμάς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες, κατάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατεύον-

---

78. Eodem quo Moschi ornatu militabant Tibareni, et Macrones, et Mosynœci, quos hi regebant: Moschos et Tibarenos Ariomardus, Darii filius et Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri. Macrones et Mosynœcos Artayctes, Cherasmis filius, qui Sesti in Hellesponto præses erat.

78. Mares in capitibus gentiles cassides plexas gerebant, scutaque coriacea parva et jacula. Colchi capita tegebant galeis ligneis; aderant scuta ex crudo bovis tergore parva et hastæ breves, præterea machæræ. Præerat autem Maribus et Colchis Pharandates Teaspis filius. Alarodii et Saspires eodem quo

το· τουτέων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε.

π'. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἑπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῆσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τουτέων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτεϊ τουτέων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ.

πα'. Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἤπειρον στρατευόμενά τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες, οὗτοι ἔσαν· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ

Colchi ornatu militabant, duce Masistio Siromitræ filio.

80. Insulanæ gentes, quæ rubro e mari sequutæ sunt ex iis insulis, ad quas transportare rex solet, quos e suis locis summovet, gerebant proxima Medis et vestimenta et arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius qui apud Mycalen dux secundo post hæc anno in pugna oppetiit.

81. Hæ erant nationes quæ per continentem ibant, ex quibus constabat pedester exercitus: quibus ii præerant qui commemorati sunt, quique ordinarant milites enumeraverantque et præfectos mille militum, et præfectos decem millium dele-

δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημάντορες. ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέαται, ἄρχοντες.

πβ΄. Ἐστρατήγεον δὲ τουτέων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου.

πγ΄. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τουτέων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκα-

---

gerant: nam hi creaverant centuriones decurionesque. Erant et alii agminum et gentium prætores: verum ii qui nominati sunt, erant duces.

82. Horum tamen et totius exercitus pedestris imperatores erant Mardonius Gobryæ filius, et Tritantæchmes filius Artabani, qui dissuaserat bellum Græciæ inferendum, et Smerdomenes Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: et Masistes Dario et Atossa genitus, et Gergis Arizi et Megabyzus Zopyri filius.

83. Hi erant imperatores omnium pedestrium copiarum, præter illa delecta Persarum decem millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui Persæ vocabantur immortales, ob hoc,

λέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε. εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ βιηθεὶς, ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμᾶ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται· χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἁρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ, παλλακὰς καὶ θεραπηΐην, πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην· σῖτα δέ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

πδʹ. Ἱππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα. Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον

---

quod siquis eorum aut nece aut morbo numerum imminueret, alius sufficiebatur: nec unquam plures erant paucioresve decem millibus. Præcipuo inter omnes cultu erant Persæ decori, et iidem præstantissimi. Armaturam quidem habebant talem, quæ dicta est: et præterea multo et immenso auro conspicui, ducentes una carrucas cum pallacis ac familia permulta eaque belle ornata: necnon camelos ac jumenta, præter ceteros milites, quæ commeatum portabant.

84. Equitant autem hæ nationes: sed non omnes habebant equos, verum hæ solæ: Persæ, qui eadem erant qua peditatus armatura ornati, nisi quod quidam illorum gestabant in capi-

μετεξέτεροι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα.

π΄. Εἰσὶ δέ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἳ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων· χρέονται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων. ταύτῃσι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον· ἡ δὲ μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἥδε. ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτευ δ' ἂν τύχῃ, ἤν τε ἵππου, ἤν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑωϋτὸν ἕλκει· οἱ δὲ ἐν ἕρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τουτέων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας.

---

tibus opera ex ære ferroque ductilia.

85. Sunt autem quidam pastorii homines, qui Sagartii appellantur, gens quidem etiam sermone Persica, sed cultu inter Persicum et Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neque aheneam neque ferream assueti ferre, præter pugiones, utentes reste e loris conserta, qua ferti in bellum eunt. Est autem pugna eorum virorum hujusmodi: Cum hoste congredientes injiciunt eas restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi septis illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna est, iidemque inter Persas erant collocati.

πς'. Μῆδοι δὲ, τήνπερ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευῇ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βακτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἅρματα. ὡς δ' αὕτως Κάσπειροι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν, καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτα οὐ λειπομένας ἵππων.

πζ'. Ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἱππεύεν. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πά-

---

86. Medi eandem equites quam pedites armaturam gerunt: et item Cissi. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam: ceterum equos singulares agebant et currus: quibus curribus suberant et equi et asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, et item Caspii. Libyes et ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erant agitatores. Caspii quoque et Paricanii itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu; sed cuncti agitabant camelos nihilo inferiores equis pernicitate.

87. Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitque numerus e-

ρεξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μέν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐπετετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀράβιοι δὲ ἔσχατοι ἐπετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὔτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἱππικόν.

πη'. Ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέοντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν περιέπεσε ἀνεθέλητον· ἐλαύνοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος οὐ προϊδὼν ἐφοβήθη τε, καὶ στὰς ὀρθὸς ἀπεσείσατο τὸν Φαρνούχεα. πεσὼν δὲ, αἷμά τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον

---

quinum, octoginta millia, praeter camelos et currus. Et alii quidem equites per ordines fuerant appositi: Arabes autem in ultimo locati, ob id postremi ne equitatus consternaretur, equis camelos non tolerantibus.

88. Equitatui autem praefecti erant, Harmamithres et Tithaeus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus aegrotus. Nam quum Sardibus proficiscerentur, in calamitatem incidit invitam: equitanti enim ei canis sub pedes equi incurrerat: quo equus improviso territus atque erectum sese attollens, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinem vomuit, et morbus transiit in tabem. Equo autem, a casu statim domini, fecerunt famuli

ἐν τῷπερ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

πθʹ. Τῶν δὲ τριήρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἵδε. Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκοσίας, ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια· οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τοπαλαιὸν οἴκεον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες τῆς Συρίης οἰκέουσι τὰ παρὰ θάλασσαν. τῆς δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο

---

ut ille jusserat: abducto namque in eum locum ubi dominum straverat, crura in genibus absciderunt. Itaque Pharnuches ita a præfectura summotus est.

89. Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ et septem; quas hi præbuere: Phœnices, cum Syriis qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati; Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis umbone carentibus, cumque jaculis. Hi Phœnices, ut ipsi memorant, quondam mare rubrum accolebant: illinc transgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, et quicquid Ægypto te-

διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνεα χηλευτὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα, καὶ τύχους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσταλάδατο.

ϟ'. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων. οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες. τουτέων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνέων· οἱ δὲ, ἀπ' Ἀρκαδίης· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι.

---

nus est, Palæstina vocitatur. Ægyptii ducentas præbebant naves. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, concava autem scuta magnis umbonibus prædita, ac hastas nauticas, et grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modum isti armati erant.

90. Cyprii autem centum quinquaginta naves præbebant, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimita capita habebant; reliqui tunicas gestabant, cetera ut Græci. Quorum illæ gentes sunt partim a Salamine et Athenis, partim ab Arcadia, partim a Cythno, partim a Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, ut ipsi Cyprii aiunt.

ϞΑʹ. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήϊά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοΐης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινεοὺς ἐνδεδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. οὗτοι μὲν τοπαλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι.

ϞΒʹ. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι· εἶχον δὲ τόξα κρανέϊνα, καὶ ὀϊστοὺς καλαμί-

---

91. Cilices, centum naves: hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas e crudo bovis corio factas, laneis tunicis induti: bina singuli jacula gestantes, et ensem machæris Ægyptiacis persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed a Cilice Agenoris filio, viro Phœnice, illud nomen acceperunt. Pamphyli, triginta naves, Græcanicis armis ornati: qui ab illis originem ducunt, qui cum Amphilocho et Calchante et Troiia disjecti fuerunt.

92. Lycii præbuerunt naves quinquaginta, thoracibus ocreisque instructi; arcubus quoque e corno factis, et arundineis sagittis sine pennis, atque jaculis:

νους ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην.

ϟγ΄. Δωριέες δὲ, οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντα νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἴρηται.

ϟδ΄. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον

---

gerentes ex humeris suspensas capræ pelles, et in capitibus pilea pennis circum coronata, quin etiam pugiones et falces. Hi e Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, sed a Lyco Pandionis filio, viro Atheniensi, Lycii fuerunt cognominati.

93. Dorienses, qui sunt ex Asia, naves triginta: hi Græca gerebant arma, e Peloponneso propagati. Cares, septuaginta naves, cetera Græco more ornati, sed et falces et pugiones gerebant, qui quales prius appellati fuerint in prioribus libris dictum est.

94. Iones, centum naves, armati Græco ritu: qui quandiu in Peloponneso regionem, quæ

μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαιΐην, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες.

Ϟε΄. Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ αἱ δυώδεκα πόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολέες δὲ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τοπάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλῆος κατὰ χώρην μένουσι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκα-

vocatur nunc Achaia, incoluerunt, et ante adventum Danai et Xuthi in Peloponnesum, ut Græci aiunt, vocabantur Pelasgi Ægialees, *litorales*, sed ab Ione Xuthi filio, Iones sunt appellati.

95. Insulani, naves decem et septem, armati ut Græci: et ipsi Pelasgica gens, sed mox Ionica ob eandem caussam, et duodecim oppida Ionica ab Athenis. Æolenses, sexaginta naves, more Græco armati, et olim Pelasgi, ut apud Græcos fertur, vocati. Hellespontii, præter Abydenos, quibus mandatum erat ab rege ut loco manerent ad pontes custodiendos, ceterique e Ponto dabant cen-

τὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι.

ϟϛʹ. Ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τουτέων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτέων ἐπῆσαν ἑκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι ἐς ἱστορίης λόγον, οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἐπάξιοι ἔσαν οἱ ἡγεμόνες, ἔν τ' ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαιπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἵποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοὶ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεί στρατηγοὶ, οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἰρέαταί μοι.

---

tum naves, Græce ornati, Ionum ac Doriensium coloni.

96. In omnibus autem navibus epibatæ erant Persæ et Midi et Sacæ: quarum optime navigantes præbuere Phœnices, et inter Phœnices, Sidonii. His omnibus, et item pedestribus eorum copiis præfecti erant populares duces: quorum ego, quia ratio historiæ non exigit necessario, non faciam mentionem. Neque enim singularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot urbes, tot duces extitere: sequebantur enim non ut ductores, verum ut alii bellantes servi: quoniam duces, penes quos summa imperii erat, et singularum gentium principes, quinam eorum Persæ fuerint, a me commemoratum est.

ϞΖ'. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεὸς· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια.

ϞΗ'. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετά γε τοὺς στρατηγοὺς, οἵδε ἔσαν ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος,

97, Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, et Prexaspes Aspathinis, et Megabazus Megabatis, et Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem classi et Caricæ Ariabignes, ex Dario et filia Gobryæ genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes, Xerxes ex utroque parente germanus: reliquæ autem classi reliqui duo. Porro triginta aut quinquaginta remorum navigia, et cercuri, cum hippagogis, longa, contracta constat ad tria millia pervenisse.

98. Eorum autem qui in classe erant, secundum duces, illustrissimi fuere, Sidonius Tetramnestus Anysi filius, et Tyrius Mapen Siromi, et Aradius

καὶ Λύκιος Κυϐερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος τε Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν, Ἱστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω.

Ϟθ΄. Τῶν μέν νυν ἄλλων οὐ παραμέμνημαι ταξιαρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θώϋμα ποιεῦμαι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς· ἥτις, ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρηΐης ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, τὰ πρὸς πατρος, τὰ μητρόθεν δὲ, Κρῆσσα. ἡγεμόνευε δὲ

Merbalus Agbali, et Cilix Syennesis Oromedontis, et Lycius Cyberniscus Sicæ filius. Cyprii autem, Gorgus Chersis, et Timonox Timagoræ filius. Carum vero Histiæus Tymnis, et Pigres Seldomi, et Damasithymus Candaulis filius.

99. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere supersedeo, tanquam non necesse habens. Verum Artemisiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem adversus Græciam sequutæ: quæ defuncto viro, et ipsa tyrannidem obtinens, quum et filius ei esset adolescens, præstantia animi atque virilitate in militiam concessit nulla adacta necessitate. Nomen ei erat Artemisiæ, Lygdamis filiæ, paternum genus ex

Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετά γε τὰς Σιδωνίων, νέας ἐνδοξοτάτας παρείχετο· πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλέϊ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὸν Δωρικόν· Ἁλικαρνησσῆας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται.

ρ΄. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἠριθμήθη τε, καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπ' ἅρματος παρ' ἔθνος ἓν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο· καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα

Halicarnasso, maternum e Creta. Imperans hæc Halicarnassensibus, et Cois, et Nisyriis, et Calydniis, quinque cum navibus venit, et universæ classis post Sidonias, naves præbuit celebratissimas. Eadem apud regem optimas inter omnes socios sententias dixit. Quas civitates recensui sub illius imperio fuisse earum universam gentem annuo Doricam esse; Halicarnassenses quidem Trœzenios, ceteros autem Epidaurios. Hactenus de nautico exercitu.

100. Xerxes, inito copiarum numero, militibus compositis, concupivit illos lustrando oculis obire: quemadmodum et fecit. Itaque inscenso curru unamquamque nationem lustrans, percontabantur; quam professio-

ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἑκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπογραφόμενος· τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχευον, τὰς πρώρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετωπηδὸν καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρωρέων πλέων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

ρα΄. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος συστρατευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν

nem scribæ excipiebant, donec ab extremis ad extremos equitum peditumque perventum est. Hoc perfecto, et navibus in mare deductis, ibi Xerxes e curru in navem Sidoniam transcendit: residensque sub aureo tabernaculo, prætervehensque navium proras sciscitabatur de singulis itidem ut de terrestri exercitu fecerat, describique jubebat. Enimvero navarchi productas a litore quatuor fere plethrorum spatio naves stabilierant, conversis ed terram proris, omnes versus frontem, propugnatoribus quoque tanquam ad prœlium armatis; quos Xerxes inter proras et litus navigans conspicabatur.

101. Ubi autem et classem lustravit, egressus navi arcessivit Demaratum Aristonis filium, comitem hujus adversus Græ-

Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν, εἴρετο τάδε, "Ὦ Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ "ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἶς Ἕλλην τε, καὶ, "ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων "Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικομένων, "πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης, οὔτ' ἀσθενεστάτης. "νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπο-"μενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ "γὰρ, ὡς ἐγω δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλλη-"νες, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες "ἄνθρωποι συλλεχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί "εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι, μὴ ἐόντες ἄρθ-"μιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν "τι λέγεις περὶ αὐτέων, πυθέσθαι." ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἔφη, "Ὦ "βασιλεῦ, κότερα ἀληθηΐῃ χρήσομαι πρὸς

---

ciam expeditionis, eique arcessito ita inquit, Demarate, juvat nunc me quæ cupio abs te interrogare, qui et Græcus es, et non ex minima neque maxime invalida civitate; ut audio tam ex te quam ex aliis Græcis, qui in sermones mecum veniunt: nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci sustinebunt manus contra me levare: nam, ut ego opinor, nec si omnes Græci ac ceteri ad occasum incolentes homines congregarentur, pares essent ad me invadentem sustinendum, siquidem non sint concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis ille interrogavit. Demaratus autem excipiens, Utra, inquit, apud te rex utar, veritate an jucunditate? Ille ut veri-

" σε, ἡ ἡδονῇ;" ὁ δέ μιν ἀληθηΐῃ χρήσασθαι ἐκέλευε, φὰς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.

ρβ'. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε τάδε, " Βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθηΐῃ δια-" χρήσασθαι πάντως με κελεύεις ταῦτα λέ-" γοντα, τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ" σεῦ ἁλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεί" κοτε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἔπακτός" ἐστι, ἀπό τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νό-" μου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεομένη ἡ Ἑλλὰς" τήν τε πενίην ἀπαμύνεται, καὶ τὴν δεσπο-" σύνην. αἰνέω μέν νυν πάντας Ἕλληνας τοὺς" περὶ κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκη-" μένους· ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων" τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαι-" μονίων μούνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι

tate uteretur jubere: neque enim sibi ob id eum minus jucundum fore, quam antea fuisset.

102. Hoc ubi Demaratus audivit, Quoniam, inquit, me jubes, rex, omnino veritatem proloqui, ea dicentem ob quæ nemo mendacii postea a te convincetur; Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, virtus autem adventitia, sapientia et legibus culta severis, quam usurpans Græcia, et paupertatem abigit et dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos, qui circa Dorica illa loca incolunt: sed non de cunctis eis hæc verba faciam, verum de Lacedæmoniis solis. Jam primum fieri non

" ὅκως κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην
" φέροντας τῇ Ἑλλάδι· αὖτις δὲ, ὡς ἀντιώ-
" σονταί τοι ἐς μάχην, καὶ ἢν οἱ ἄλλοι Ἕλ-
" ληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ
" πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα
" ποιέειν οἷοί τε εἰσι· ἤν τε γὰρ τύχωσι
" ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗτοι μαχέσονταί
" τοι, ἤν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἤν τε καὶ
" πλεῦνες."

ργ'. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη, " Δημάρητε, οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἄν-
" δρας χιλίους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσασθαι;
" ἄγε, εἰπέ μοι, οὐ φῂς τουτέων τῶν ἀνδρῶν
" αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν ἐθελή-
" σεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μά-
" χεσθαι; καί τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν

---

poterit, ut tuas voces admittant, afferentes Græciæ servitutem: deinde venient tibi obviam ad pugnandum, etiam si ceteri Græci omnes sentiant tecum. Neque vero de numero eorum quæras, quot illi sint, qui hoc facere possint: nam si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur; et item sive pauciores sive etiam plures.

103. Hæc quum audisset Xerxes, cachinnans inquit, Demarate, quodnam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedum, dic mihi, nonne teipsum ais istorum virorum fuisse regem? visne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quod si vestri populares omnes tales sunt, quales tu prædicas, profec-

" ἐστι τοιοῦτον οἷον σὺ διαιρέεις, σέ γε τὸν
" κείνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον
" ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέ-
" ρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν
" τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σὲ
" δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ
" οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ
" εἰρημένος. εἰ δὲ τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ με-
" γάθεα τοσοῦτοι οἷος σύ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ
" φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, αὐχέετε το-
" σοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗ-
" τος ὁ εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ φέρε ἴδω παντὶ
" τῷ εἰκότι, κῶς ἂν δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ
" μύριοι, ἢ καὶ πεντακισμύριοι, ἐόντες γε
" ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, καὶ μὴ ὑπ' ἑνὸς
" ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε ἀντιστῆναι;
" ἐπεί τοι πλεῦνες περὶ ἕνα ἕκαστον γινόμε-

---

eorum, si fuerint quinque millia. to secundum vestra instituta decet te, qui illorum es rex, ad duplum comparari: nam si denis e meo exercitu singuli eorum pares sint, jure abs te posco, ut viginti sis par; ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac proceritate tanti, qualis tu, ac Græci qui in colloquium meum venerunt, tantopere gloriamini, vide ne frustra id insolenterque faciatis: nam age intelligam quacunque probabilitate, unde fieri queat ut millia aut decem millia vel etiam quinquaginta millia hominum, qui pariter omnes liberi, nec unius imperio subjecti, tanto exercitui obsisterent: quum simus nos plures quam milleni ad singulos

" θα, ἢ χίλιοι, ἐόντων κείνων πέντε χιλιαδέων.
" ὑπὸ μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον
" τὸν ἡμέτερον, γενοίατ' ἂν δειμαίνοντες τοῦ-
" τον, καὶ παρὰ τὴν ἑωϋτῶν φύσιν ἀμείνονες·
" καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῦ-
" νας ἐλάσσονες ἐόντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ
" ἐλευθέριον οὐκ ἂν ποιέοιεν τουτέων οὐδέτε-
" ρα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας πλή-
" θεϊ, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μού-
" νοισι μάχεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό
" ἐστι τὸ σὺ λέγεις. ἔστι γε μέντοι οὐ πολ-
" λὸν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περσέων τῶν
" ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἳ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων
" ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν
" ἄπειρος, πολλὰ φλυηρέεις."

ρδ'. Πρὸς ταῦτα Δημάρητος λέγει, "Ὦ
" βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην ὅτι ἀληθηΐῃ

Nam sub uno, quemadmodum apud nos fit, imperatore milites, illius metu etiam contra suam ipsorum naturam meliores efficiuntur, adactique flagello, vel pauciores adversus plures eunt: iidem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Persis, ægre cum eis solis certaturos, quinimo istud apud nos est id quod ais: verum non ita multum, sed rarum: sunt enim e Persis meis satellitibus, qui velint cum ternis viris Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras.

104. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex, ab initio

" χρεόμενος, οὐ φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ
" ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθε-
" στάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιή-
" τῃσι. καίτοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε
" ἐστοργὼς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπί-
" στεαι, οἵ με τιμήν τε καὶ γέρεα ἀπελό-
" μενοι πατρώϊα, ἄπολίν τε καὶ φυγάδα πε-
" ποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος, βίον
" τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὔκων οἰκός ἐστι
" ἄνδρα τὸν σώφρονα εὐνοίην φαινομένην διω-
" θέεσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. ἐγὼ δὲ
" οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶ-
" ναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἑκών γε εἶναι
" οὐδ' ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη
" εἴη, ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγὼν, μα-
" χοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἑνὶ τουτέων τῶν

---

me veritate utentem, non jucunda tibi dicturum: sed quia tu dicere me verissima coegisti, dixi quæ erant ex officio Spartanorum. Quanquam ipse optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore et decore paterno exutum, extorrem profugumque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donavit. Quare non est credibile virum prudentem respuere benevolentiam exploratam, sed maxime observare. Ego autem neque cum decem viris promittam me posse dimicare, neque cum duobus: ac ne singulari quidem certamine volens certaverim. At si necesse fuerit, aut vehemens discrimen instituerit, libentissime cum uno quolibet istorum hominum dimicarem, qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ter-

" ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκαστος φησὶ τριῶν
" ἄξιος εἶναι. ὣς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κα-
" τὰ μὲν ἕνα μαχεόμενοι, οὐδαμῶν εἰσὶ κα-
" κίονες ἀνδρῶν· ἁλέες δὲ, ἄριστοι ἀνδρῶν
" ἁπάντων. ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα
" ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεστι γάρ σφι δεσπότης,
" ὁ νόμος, τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῷ ἔτι μᾶλ-
" λον, ἢ οἱ σοὶ, σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκεῖ-
" νος ἀνώγῃ· ἀνώγει δὲ τὠϋτὸ αἰεὶ, οὐκ ἐῶν
" φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μάχης,
" ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατέειν,
" ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ δὲ, εἰ φαίνομαι ταῦτα
" λέγων φλυηρέειν, τἄλλα σιγᾷν ἐθέλω το-
" λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἔλεξα. γένοιτο
" μέν τοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ."

ρε΄. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρ-

---

nis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum singulis, non sunt illi quidem ullis deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum sunt excellentissimi: nam licet sint liberi, non tamen sunt omnia liberi: quippe quibus præest domina lex, quam multo magis metuunt, quam tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit, cogit autem idem semper vetans eos ex acie fugere quantamvis hominum multitudinem; sed ut ordinem non deserentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquens, si tibi blaterare videor, volo posthac in ceteris silentium agere. Hactenus loquutus sum coactus: tibi vero ex sententia contingat rex.

105. Hæc loquuto Demarato,

ξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὕπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστεω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρηΐκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.

ρϛ'. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὕπαρχοι ἐν τῇ Θρηΐκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηΐκης καὶ τοῦ

Xerxes ad risum versus nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, ubi Dorisci illi præfecit prætorem Mascamem Megadostis filium, amoto eo, quem Darius præfecerat, iri cum exercitu per Thraciam adversus Græciam pergit.

106. Huic Mascami, quem illic reliquit Xerxes, uni tanquam omnium prætorum præstantissimo quos ipse aut Darius constituisset, dona quotannis misit; et item ejus posteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionem in Thracia et in Hellesponto ubique prætores fuerant, qui omnes post eandem expeditionem a

Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξῃρέθησαν. τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δέ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι.

ρη'. Τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἠϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς περιεόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος αἴνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς, ἐπειδὴ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὸν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστῆσαι ἐς τὴν Ἀ-

---

Græcis ejecti sunt et e Thracia et ex Hellesponto, præterquam iste in Dorisco, quippe hunc in Dorisco Mascamem nulli unquam, etsi multi conati fuerint, tamen ejicere nequierunt: ob id huic ab eo qui semper in Persis regnat, dona mittuntur.

107. Eorum vero qui a Græcis expulsi sunt, neminem rex Xerxes virum egregium esse dixit, præter unum Bogem ex Eione, quem laudare non desinebat, ejusque qui superfuere liberos maximo inter Persas honore prosequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Atheniensibus et Cimone Miltiades filio obsideretur, liceretque ei accepta fide egredi et in Asiam remeare, tamen abnuit, ne regi

σίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλέϊ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δ' οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς, καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἑωϋτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων.

ρζ'. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδὼν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε· ἐδεδούλωτο γὰρ, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου,

---

præ metu superfuisse videretur, sed ad extremum usque perstitit: atque ubi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, collato ingenti rogo, interemit liberos, conjugem, concubinas, familiam, eosque mox in ignem injecit: dehinc omne aurum urbis atque argentum e muro dispersit in Strymonem: his actis, etiam semetipsum misit in ignem. Ita hic merito a Persis ad hoc usque tempus celebratur.

108. Xerxes e Dorisco in Græciam tendens, ut quosque populos adibat, secum militare cogebat. Erat autem, ut superius a me expositum est, omnis ad Thessaliam usque tractus in ditionem redactus et regi tributarius effectus a Megabazo

καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηΐκια τείχεα, τῶν ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὔνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· διὰ δέ σφεων τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαῤῥέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκὴ, νῦν δὲ Βριαντική. ἔστι μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων.

ρθ΄. Διαβὰς δὲ τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλις Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρώνειαν, Δικαίαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήϊε, καὶ κατὰ ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς τάσδε· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα·

---

et mox a Mardonio. Digressus a Dorisco, præteriit primum Samothracica castella, quorum ultimum oppidum ad vesperam situm est, nomine Mesambria, cui vicinum est oppidum Thasiorum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Lissus, cujus aqua tunc non suffecit copiis Xerxis, sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica; quæ tamen optimo jure Ciconum est.

109. Transmisso alveo fluminis Lissi arefacto, Xerxes has Græcas urbes prætergessus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, et has quæ juxta eas sunt, nominis clarissmi paludes, Ismaridem, quæ Maro-

κατὰ δὲ Δικαίαν, Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίην ἐοῦσαν οὐνομαστὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρήϊε· τῶν ἐν μιῇ λίμνη ἐοῦσα τυγχάνει ὡσεὶ τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἁλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε· τῇ δὲ πόλι ταύτῃ οὔνομά ἐστι Πίστυρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήϊε.

ρί. Ἔθνεα δὲ Θρηΐκων, δι' ὧν τῆς χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κικόνες, Βί-

---

neam Strymamque interjacet: Bistonidem Dicææ contiguam, in quam duo flumina ingrediuntur, Travus et Compsatus. Juxta Abdera autem nullum nobilem lacum præteriit Xerxes, sed fluvium Nestum mare subeuntem. Post has regiones pergens mediterraneas urbes præteriit: in quarum una est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus et admodum salsus: quem sola jumenta quum aquarentur exsiccavere. Huic urbi nomen est Pistyrus. Has urbes et maritimas et Græcas sinistrorsum relinquens præteriit Xerxes.

110. Per quas autem gentes Thraciæ iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cicones, Bistones, Sapæi, Dersæi, Edoni, Satræ. Quarum

στονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοὶ, Σάτραι. τουτέων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζῇ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο.

ρια΄. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διατελεῦσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηΐκων. οἰκεουσί τε γὰρ οὔρεα ὑψηλὰ, ἴδησί τε παντοίησι καὶ νιφάσι συνηρεφέα· καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι· οὗτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊον εἰσὶ ἐκτημένοι. τὸ δὲ μαντήϊον τοῦτο, ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱροῦ. πρόμαντις δὲ ἡ χρέουσα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον.

---

quæ matritimæ erant, navibus sequutæ sunt: quæ vero mediterraneæ, quæ et commemoratæ sunt a me, præter Satras, ceteræ omnes pedestres sequi coactæ sunt.

111. Satræ nulli unquam hominum, quantum nos scimus, fuere subjecti, sed soli e Thracibus ad meam memoriam liberi semper perstitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac nivibus obsitos: suntque viri in re bellica eximii: apud quos oraculum est Liberi, idque in editissimis montibus. Ex Satris qui in illo templo vaticinantur, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, et nihilo magis varie.

ριβ΄. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, δεύτερα τουτέων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων· τῶν δὲ ἑνὶ Φάγρης ἐστὶ οὔνομα, καὶ ἑτέρῳ Πέργαμος. ταύτῃ μὲν δὴ παρ᾽ αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χερὸς τὸ Πάγγαιον οὖρος ἀπέργων, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλὸν, ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα· τὰ νέμονται Πίερές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι.

ριγ΄. Ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου, Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιὼν, ἤϊε πρὸς ἑσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμόν τε Στρύμονα καὶ πόλιν Ἠϊόνα, τῆς ἔτι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τοῦπερ ὀλίγῳ πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλέεται Φυλλὶς, κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην,

112. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit castella Pierum, quorum uni nomen est Phagreti, alteri Pergamo. Et hac quidem iter propter eas arces faciebat, a manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt et argentea metalla, quæ cum Pieres et Odomanti, tum præcipue Satræ exercent.

113. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes et Pæoplæ prætergressus Xerxes, occasum versus contendit, donec ad flumen Strymonem pervenit, et urbem Eionem, cujus prætor Boges, cujus paulo ante feci mentionem, adhuc vivebat. Regio autem hæc Pan-

ἐπὶ ποταμὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς.

ριδ΄. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι, ἐν Ἐννέα Ὁδοῖσι τῇσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὑρόντες ἐξευγμένον. Ἐννέα δὲ Ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἄμηστριν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσασαν δὶς ἑπτὰ ἐόντων ἐπιφανέων Περσέων παῖδας ὑπὲρ ἑωϋτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσουσαν.

---

græo monti circumjecta nominatur Phyllis; hinc occasum versus porrecta ad fluvium Angitem, qui Strymonem intrat: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, in quem magi mactatis equis candidis litaverunt.

114. His et aliis compluribus incantamentis in flumen factis, per Novem vias Edonorum iere ad pontes, Strymonem junctum invenientes. Audientes autem eum locum Novem vias appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum vivos defoderunt. Persicum enim est defodere viventes: nam et Amestrin Xerxis uxorem, jam provectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse, sic gratificantem deo, qui sub terra esse fertur.

ριέ. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἔστι αἰγιαλὸς, ἐν τῷ οἰκημένην Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήϊε. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηΐου ἐξ ἀριστερῆς χερὸς ἔχων, ἤϊε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τουτέων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους, ἐν νηυσὶ στρατευομένους· τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ ἑπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρήϊκες, οὔτ'

---

115. Ubi a Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est litus, in quo sitam urbem Græcam nomine Argilum præteriit: hæc et quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum ad Neptuni templum a læva manu habens, processit trans campum nomine Syleum, præteriens Stagirum Græciam urbem, pervenitque Acanthum, ducens simul unumquemque horum populorum, et item ex accolis montis Pangæi, et ex illis quos superius commemoravi: iis qui maritimi erant, classe, qui procul a mari aberant terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua rex Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt, neque serunt, sed ad mea usque

ἐπισπείρουσι· σέβονταί τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ.

ρις'. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαίνεέ τε, ὁρέων αὐτοὺς προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων.

ριζ'. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, συνήνεικε ὑπὸ νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάθεΐ τε μέγιστον ἐόντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληΐων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους· φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων· ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμβο-

---

tempora magnopere venerantur.

116. Posteaquam autem Acanthum pervenit, Persa Acanthiis hospitii jus obtulit, eosque Medica veste donavit: laudavitque quod alacres cerneret esse ad bellum, quodque audiret de fossa.

117. Xerxe autem apud Acanthum agente contigit, ut Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achæmenides, statura inter Persas procerissima, quippe cui quatuor digiti deerant a longitudine quinque regiorum cubitorum; clamabatque maxime præ aliis. Xerxes magno damno ducens eum fato functum, apparatissime funeravit, inferias illi faciente

χόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ἐκ θεοπροπίου, ὡς ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τὸ οὔνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν.

ριή. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιὴν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα.

ριθ'. Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι

---

toto exercitu: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthii sacrificant, nomine eum nuncupantes. Ex rex quidem Xerxes amisso Artachæe jacturam se fecisse existimabat.

118. At ii Græci qui exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam devenere, adeo quidem ut suis laribus fierent extorres; ubi Thasiis pro suis urbibus, quæ in continente, accipientibus, Xerxis copias et cœnam iis præbentibus, Antipater Orgis filius, electus vir inter cives quam maxime probatus, erogavit in cœnam quadringenta pecuniæ inpensa talenta.

119. Sicuti consimiliter aliis

ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον· τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγένετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον καὶ περὶ πολλοῦ ποιεύμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δὲ, κτήνεα σιτεύεσκον, ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τἄλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθεάται πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τῇ δὲ ἄλ-

---

in urbibus ad eam rem constituti proposuere rationem. Tale enim convivium parabatur, utpote jampridem indictum, et multa cura instructum ; partim quidem simulatque audiverunt præcones passim annunciantes, tunc vero oppidani frumentum quod in urbibus erat, inter se testributum in farinam et puldim omnes redigebant ad complures menses : partim pecora saginabant pretio optima reperientes et altiles aves habebant terrestres palustresque in caveis et in vivariis, ad excipiendum exercitum : partim etiam aurea argenteaque pocula et crateres faciebant, et cetera omnia quæ ad mensam ponuntur. Hæc quidem ipsi regi et iis qui cum illo vescebantur, fiebant ; cete-

λῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα τασσόμενα. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέεσκετο Ξέρξης· ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δείπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, ἐν τῇ ὑστεραίῃ τήν τε σκηνὴν ἀνασπάσαντες, καὶ τὰ ἔπιπλα πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φερόμενοι.

ρκ'. Ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι, πανδημεὶ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱρὰ, ἵζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραιτεομένους καὶ τὸ λοιπόν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ

---

ro autem exercitui, quæ ad esum duntaxat imperata erant : adveniente autem exercitu, tabernaculum stetit fixum paratumque, in quo mansionem caperet rex ; reliqui sub dio agebant. Ubi tempus cœnæ aderat, illi sane, qui excipiebant distinebantur labore : isti vero, quum expleti noctem illic exegerant, postero die revulso tentorio et omni paratu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes.

120. Unde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui suasit Abderitis, ut universi, mares pariter ac feminæ, sua delubra adirent, suppliciterque diis assidentes precarentur, ut posthac dimidium futurorum malorum a se propulsaretur :

ἡμίσεα· τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δὶς ἑκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἱρέεσθαι· παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.

ρκα΄. Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι, ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον. Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ᾽ ἑωϋτοῦ τὰς νέας πορεύεσθαι· Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ, ἀπ᾽ ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ, ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ

---

nam de præteritis magnam se gratiam illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consuesset. Fore enim ut Abderitæ, si juberentur etiam prandium simile cœnæ instruere, aut non præstolarentur Xerxem advenientem, aut præstolati, pessime inter omnes homines affligerentur.

121. Et isti quidem quanquam gravate, tamen quod sibi imponebatur exsequebantur: Xerxes vero ex Acantho duces classis a se dimisit, jussos ad Thermam cum classis se opperiri. Est autem Therma in Thermæo sinu sita, a qua ipse sinus habet cognomen. Hanc enim compendiariam magis viam esse audiebat: nam e Dorisco ad Acanthum usque ita instructus

στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο. τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρη δὲ τεταγμένη ἤϊε τοῦ στρατοῦ τριτημορὶς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριταντταίχμης τε καὶ Γέργις. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἤϊε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ παρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον.

ρκβ'. Ὁ μέν νυν ναυτικὸς στρατὸς, ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσά τε πόλις καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἴκηνται. ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλα-

exercitus iter fecerat, tripartito divisus omnis, jussu Xerxes; ut una pars secundum mare iret pariter cum classe, cui parti præerant Mardonius et Masistes: altera per mediterranea, cui præerant Tritantæchmes et Gergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipsa incedebat, ducibus Smerdomene et Megabyzo.

122. Nauticus porro exercitus ubi a Xerxe discessit, fossam enavigavit in Atho depressam, ac perductam ad sinum, in quo Assa et Pilorus et Singus et Sarta urbes sitæ sunt. Ex quibus sumpto commilitio, perrexit ire ad sinum Thermæum: circumvectusque Ampelon promontorium Toronæum, præter-

βε, ἔπλεε ἀπιέμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλις, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὄλυνθον. ἡ μέν νυν χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέεται.

ρκγ΄. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Καναστραίην ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ

---

navigavit has Græcas urbes, unde et naves et commilitium sumpsit, Toronam, Galepson, Sermylam, Mecybernam, Olynthum: quæ regio nunc Sithonia nominatur.

123. Ab eo promontorio Ampelo corripiens cursum usque ad promontorium Canastræum, quod ex tota Pallene prominet maxime, illinc quoque et naves et commilitium sumpsit, ex Potidæa, ex Aphyti, ex Neapoli, ex Æga, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ sunt urbes sitæ nunc in Pallena, Phlegra prius appellata. Præternavigata hac etiam regione, ad præstitutum locum pervenit, sumptis etiam militibus e vici

τῶν προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Λίπαξος, Κώμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴνεια. ἡ δὲ τουτέων χώρη, Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ πλόος, καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἔς τε τὴν προειρημένην Θέρμην, καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἐπὶ τὸν Ἄξιον ποταμὸν, ὃς οὐρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαΐδα· τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στεινὸν χωρίον πόλις Ἰχναί τε καὶ Πέλλα.

ρκδ΄. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ

---

nis Pallenæ urbibus ac Thermæo sinui conterminis: quibus hæc nomina sunt, Lipaxus, Combrea, Disæ, Gigonus, Compsa, Smila, Ænea: quarum regio adhuc Crossæa nominatur. Ab Ænea autem, in qua finis enumerandarum urbium mihi factus est, jam ad ipsum Thermæum sinum cursus classi extitit, et ad terram Mygdoniam: donec ad Thermam, quo præceptum erat, perventum est, et ad urbem Sindum, et ad Chalestram super Axium sitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit a Bottiæide: cujus terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent urbes Ichnæ et Pella.

124. Hic navales copiæ circa

περὶ Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις τουτέων, περιμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Ἐχείδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐξίει παρὰ τὸ ἕλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ.

ρκέ. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντές οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο οὔτε ὑποζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεράϊζον μούνας. θωϋ-

flumen Axium et urbem Thermam et alias in medio harum urbes stativa habuere, regem opperientes. Huc pervenire volens Xerxes, Acantho profectus cum terrestribus copiis mediterraneam viam sequebatur, peragrans Pæonicum agrum atque Crestonicum, super amnem Echidorum, qui e Crestonæis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, propter paludem quæ est supra Axium evolvitur.

125. Hac iter faciente Xerxe, leones impetum dederunt in camelos, qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis consuetis eo descendebant, nulloque alio neque jumento neque homine tacto in camelos solos grassati sunt. Cu-

μάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ, τί κοτε ἦν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μήτε πρότερον ὀπώπεσαν θηρίον μήτ᾽ ἐπεπειρέατο αὐτοῦ.

ρκϛʹ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεά ἐστι, τὰ ἐς τοὺς Ἕλληνας φοιτέοντα. οὖρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὅ, τε δι᾽ Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ δι᾽ Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἴδοι τὶς ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἠπείρῳ, ἀλλ᾽ ἐν τῇ μεταξὺ τουτέων τῶν ποταμῶν γίνονται.

ρκζʹ. Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ

---

jus caussam admiror, quæcunque illa, erat quod leones compelleret abstinentes ab aliis adoriri camelos: quod animal nunquam antea nec viderant nec experti illic fuerant.

126. Sunt autem per ea loca leones multi, et boves agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniunt. Leonum autem terminus est hinc Nestus flumen per Abdera, inde Achelous per Acarnaniam fluens: nam neque ad auroram trans Nestum viserit quis leonem usquam gentium in Europa, aut trans Acheloum ad occidentem in reliqua continente: sed in horum fluviorum medio leones gignuntur.

127. Postquam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit,

Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδευόμενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώρην τοσήνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεώ τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος, οἳ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαιΐδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὠϋτὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων ποταμῶν, ἐκ Κρηστωναίης ῥέων Ἐχείδωρος, μοῦνος οὐκ ἀντέχρησε τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

ρκη'. Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὔρεα τὰ Θεσσαλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεϊ ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στεινὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε εἶναι

---

tantum ad mare spatii occupantibus castris, quantum est ab urbe Therma et Mygdonia usque ad Lydian et Haliacmona, qui amnes agrum Bottiæicum Macedonicumque terminant in eundem alveum confluentes. In his locis stativa habuere barbari: quibus ad potum solus ex iis qui commemorati sunt amnibus Echidorus e Crestonæis fluens non suppetiit, sed defecit.

128. Xerxes e Therma prospiciens Thessalicos montes, Olympum et Ossam, præcelsæ magnitudinis, audiensque in medio eorum canalem angustum esse, per quem fluit Peneus, et illic viam esse, quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est

ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾷν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα. ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τήνπερ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅκως τοι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήϊον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθεήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θωΰματι μεγάλῳ ἐνέσχετο. καλέσας δε τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἴρετο εἰ τὸν ποταμόν ἐστι παρατρέψαντα, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν.

ρκθ΄. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τοπα-

---

navigandi ad ostium Penei inspiciundum: quia superiorem viam tenenti erat eundum per Macedones superne habitantes ad Perræbos, præter Gonnum urbem: nam hac tutissimum iter esse audiebat. Atque ut concupivit, ita et fecit, itaque conscensa navi Sidonia, quam semper conscendebat quoties ei tale aliquid facere libebat, extulit signum ceteris quoque navibus solvendi, relictis illic terrestribus copiis. Eo postquam pervenit, ostium Penei contemplantem ingens admiratio quum subiret, accitos viæ ductores interrogavit nunquid flumen posset averti, ut alibi mare ingrederetur.

129. Narratur autem Thes-

λαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκληϊσμένην πάντοθεν ὑπερμήκεσι οὔρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα, τό, τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκληΐει, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Οὔλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρην, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρυς. τὸ μέσον δὲ τουτέων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ, ἐοῦσα κοίλη. ὥστε ὦν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μέν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσσαλίην ὀνομαζόμενοι, δί ἑνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στεινοῦ, ἔκ-

---

salia quondam palus fuisse, utpote conclusa undique præaltis montibus: nam quæ ejus ad auroram spectant, ea Pelion mons et Ossa junctis inter se radicibus præcludunt; quæ ad ventum aquilonem Olympus; quæ ad occasum, Pindus; quæ ad meridiem et ventum austrum, Othrys: quod inter hos, quos dixi, montes medium, id Thessalia est, ita cava, ut cum alii frequentes amnes in eam influant, tum hi quinque maxime præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui e montibus Thessaliam cingentibus in eam planitiem confluentes et nominibus cogniti, per unum canalem et eum arctum in mare evadunt, in unam aquam omnes ante redacti: et

ῥόον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τὠϋτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιέει εἶναι. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηΐδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἧσσον ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μέν νυν Θεσσαλοί φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός, οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμοῦ, τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι κἂν ἐκεῖνο ἰδὼν, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον

simulac confluentem fecerunt. Peneus excellens suo nomine ceteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondum esset hic canalis et effluxus, hos fluvios et præter eos paludem Bœbeidem non habuisse nomen, quemadmodum nunc, et tamen non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnem Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorant Neptunum fecisse convallem, per quam meat Peneus, haud absurde sentientes: qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, et quæ terræmotu diducta sunt, hujus dei esse opera, is etiam cernens hunc locum dixerit Neptunum fecisse: namque diduc-

γάρ ἐστι σεισμοῦ, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἡ διάστασις τῶν οὐρέων.

ρλ΄. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως εἶπον, "Βασι-
"λεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξή-
"λυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ ἥδε
"αὕτη· οὔρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα
"Θεσσαλίη." Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, "Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσα-
"λοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο
"γνωσιμαχέοντες καὶ τἄλλα, καὶ ὅτι χώ-
"ρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλω-
"τον. τὸν γὰρ ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦ μοῦνον
"ἐπεῖναί σφεων ἐπὶ τὴν χώρην, χώματι ἐκ
"τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ παρατρέ-

---

tio illa montium, ut mihi videtur, terræmotus est opus.

130. Xerxi autem interroganti nunquid alius foret exitus in mare Penei, duces viæ rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus, quam iste hic: cuncta enim undique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur; Solertes sunt viri Thessalia, qui suæ sibi imbecillitatis conscii, jampridem cum alia custodiverunt, tum vero hoc, quod regionem habeant facilem occupatu, et mature expugnabilem. Solum enim hoc esse negotium, flumen, obstructo canali, aversoque alveo per quem meat, in eorum terram inducere, a quo omnis Thessalia præ-

"ψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσ-
"σαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα
"γενέσθαι." ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν ἑωϋτοὺς βασιλέϊ· δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεας τοῦ ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἴπας δὲ ταῦτα, καὶ θεησάμενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.

ρλα'. Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ δὴ οὖρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτημορὶς, ἵνα ταύτη διεξίῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Περραιβούς. οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἴτησιν, ἀπικέατο· οἱ μὲν, κεινοὶ, οἱ δὲ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ.

ρλβ'. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἵδε,

---

ter montes aquis mergeretur. Hæc vero Xerxes dixit filios Aleuæ respicientia, quoniam e Græcis primi hi sese Thessali regi tradiderant, ratus illos ab tota natione polliceri amicitiam. Hoc loquutus, et locum contemplatus, Thermam renavigavit.

131. Ubi complures dies circa Pieriam est commoratus, nam montem Macedonicum, ut illac in Perræbos omnis transiret exercitus, tertia ejus pars tondebat, eodem legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram et aquam ferentes.

132. Quam qui dederunt e•

Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περῤῥαιβοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον, οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε· ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλληνες ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι.

ρλγ΄. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Πέρσης ἐπὶ γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐσβαλόντες,

---

rum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienes, Perræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi Phthiotæ, et Thebani, ceterique Bœoti præter Thespienses et Platæenses: adversus quos ii Græci qui bellum contra barbarum sumpserunt, conceperunt jusjurandum: id erat hoc exemplo. Quicunque Græci se ipsos dediderunt Persæ, non adacti necessitate, rebus suis bene constitutis' eos decimare deo qui Delphis est. Ita apud Græcos jusjurandum se habebat.

133. Xerxes autem neque Athenas neque Spartam legatos terram petitum miserat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in voraginem, alios in puteum dejecerant, jubentes eos illinc

ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τουτέων φέρειν παρὰ βασιλέα. τουτέων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηϊώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι.

ρλδ΄. Τοῖσι δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρόν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι. τοῖσι αἱ κηρυκηΐαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δίδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ' ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεομένων Λακε-

---

terram et aquam ferre ad regem. Hac de caussa nullos ad petendum misit. Et Atheniensibus quidem, quod ita legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorum solum cum urbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea caussa suspicor contigisse.

134. Lacedæmoniis vero ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit: est enim Spartæ Talthybii templum; sed et sunt ejus posteri Talthybiadæ nominati, quibus legationes Spartanæ omnes instar præmii tribuuntur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis immolantibus non essent, id-

δαιμονίων, ἁλίης τε πολλάκις συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βοῦλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν ποινὴν τίσαι Ξέρξῃ τῷ Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀποθανευμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν.

ρλε΄. Αὕτη τε ἡ τόλμα τουτέων τῶν ἀνδρῶν θωῦματος ἀξίη, καὶ τάδε πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφεας,

---

que diu contingeret, pertæsi hujus calamitatis, cœtu frequenter coacto, hoc præconium ediderunt, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi et Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, et ingeniis egregii et opibus inter primos, ultro se obtulerunt ad solvendam Xerxi Darii filio ultionem ob legatos Spartæ interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquam mortem obituros, miserunt ad Medos.

135. Digna autem admiratione cum hæc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita: nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persam in Asia subjectorum litoralium præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeque acceptos, his verbis

ξείνια προθέμενος, ἱστία. ξεινίζων δὲ, εἴρετο τάδε, " Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύ-" γετε βασιλέϊ φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ " ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς " τιμᾷν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα " ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε " ὑμέας αὐτοὺς βασιλέϊ, δεδόξωσθε γὰρ " πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ, ἕκαστος " ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος βα-" σιλῆος." πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, " Ὕδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβου-" λίη ἡ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πε-" πειρημένος συμβουλεύεις, τοῦ δὲ ἄπειρος " ἐών. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεαι, " ἐλευθερίης δὲ οὔκω ἐπειρήθης, οὔτ' εἰ ἔστι " γλυκὺ, οὔτ' εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, " οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐ-

---

interrogavit; Viri Lacedæmonii, quid tandem respuitis esse amici regis? cernitis enim ex me et meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios. Sic et vos, si vos ipsos ei dederitis, nam ab illo existimati estis viri egregii, unusquisque vestrum rege donante, regioni Græciæ præerit. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo oritur consilium tuum ad nos spectans: quippe conditionem suades, quam expertus es, alterius inexpertus: nam servitutem subire quidem nosti; libertatis autem nondum expertus es, utrum sit res dulcis an non: quæ si tibi experta foret, non ut hastis, sed ut etiam se-

" τῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι." ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο.

ρλϛʹ. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέϊ ἐς ὄψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλῆα προσπίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι πρὸς αὐτέων ἐπὶ κεφαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά· οὔτε γάρ σφι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἥκειν. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δεύτερά σφι λέγουσι τάδε, καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα, " Ὦ βασιλεῦ Μήδων, " ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν " Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκεί- " νων τίσοντας." λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης, οὐκ ἔφη ὅμοιος

---

curibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes.

136. Hæc Hydarni responderunt. Dehinc vero ut ascenderunt Susa, et in conspectum regis venerunt, principio jubentibus satellitibus ac vim afferentibus ut procumbentes regem adorarent, negaverunt, vel si in caput ab eis truderentur, se unquam id esse facturos: neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnaverant, secundo loco hæc et his similia dixere, Rex Medorum, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis legatis, qui Spartæ interiere. Hæc illis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negavit se fore Lacedæmoniis si-

ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦτα οὐ ποιήσειν, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίης.

ρλζ'. Οὕτω ἡ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τοπαραυτίκα, καίπερ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθίεώ τε καὶ Βούλιος· χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ

---

milem: illos enim interimendis legatis jus omnium hominum confudisse: se vero, quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque eos vicissim occidendo, Lacedæmonios culpa soluturum.

137. Hac re sic per Spartiatas gesta, in præsens ira Talthybii cessavit, etsi Spartam reversis Sperthie et Buli; sed longo deinde tempore interjecto excitata fuit in bello inter Peloponnenses et Athenienses, ut Lacedæmonii aiunt: quod mihi divinitus maxime videtur esse gestum: quippe iram Talthybii ingruisse in nuncios, nec quievisse priusquam excesserit et eventum nacta fuerit, fas ita fe-

συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τουτέων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω, ὃς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν. δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μήνιος. οἱ γὰρ, πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηΐκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἥλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτέων, καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. ταῦτα μέν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου.

---

rebat. Quod autem inciderit, in eorum qui ad regem propter iram istam ascenderunt filios, Nicolaum Bulis, et Aneristum Sperthiæ filium, qui piscatores Tirynthios navi oneraria plena viris adnavigans cepit; manifestum igitur est apud me divinitus id factum esse, ex ira. Nam nuncii in Asiam a Lacedæmoniis missi, proditi a Sitalce Terei filio Thracum rege, et a Nymphodoro Pythæ filio, viro Abderita, excepti sunt juxta Bisanthen, quæ est in Hellesponto, et abducti in Atticam, ab Atheniensibus necati sunt: cumque iis Aristeas Adimanti filius, Corinthius. Verum hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt.

NOTÆ IN LIBRUM VI.

Pag. 8. *l.* 12. Ἔπεμπον προβούλους] Docuit ex Philosopho Polit. IV, 14. *Budæus*, προβούλους in Græciæ civitatibus fuisse, qui ante sedulo consultarent, quam ad populum deliberanda referrentur, atque inde Athenis προβουλεύειν, προβουλεύματα apud Oratores *Demosthenem*, *Æschinem*, *Lysiam*, quibus atque *Harpocrationi* molestus non sum. Πρόβουλοι hic sunt legati, ad commune Ionum de gentis salute consultum missi, uti L. I, 170. Tales πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, simili caussa ad Isthmum missi, L. VII, 172. indice *Porto*. WESS.

Ἔπεμπον προβούλους —— ἐς Πανιώνιον] De XII. Ioniæ civitatibus fœderatis octo tantum ad illud commune gentis concilium suos hoc tempore misisse videntur legatos, de re summa consultaturos; totidem enim tantum memorantur cap. seq. quæ pro suis quæque viribus naves adversus Persas instruxerint. Præter istas in Πανιώνιον convenire sueverant Ephesii, Colophonii, Lebedii, et Clazomenii. Recenset istas duodecim civitates *Herod.* I, c. 142. quæ de gentis nomine templum Πανιώνιον dictum condiderint, cujus sui generis alios nullos voluerint esse participes: vide Clar. *Wesseling.* ad *Diodori* XV, c. 49. Præter ceteros τοῦ Πανιωνίου meminerunt *Diogen. Laërt.* I, 40 *Pausan.* VII, p. 529. 532. *Max. Tyr.* XXVII, 2. vid *App Vitic* Prov. II, 43. et IV, II. VALCKEN.

Pag. 11. *l.* 10. Οὔτε τὰ ἱερὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπρήσεται] Hoc an ἐμπεπρήσεται ex *Med.* præferendum sit, vix poterit constitui, quum utrumque sit ad normam veterum, quos imitatus *Pausan.* IV, p. 297. scripsit συλήσεσθαι δέ σφισι καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰς πατρίδας ἐμπρήσεσθαι. Alterius generis apud *Aristophanem* inveniuntur πεπράξεται· ἀποκεκόψονται· κεκλαύσεται· πεπλήξεται· ἐγγεγράψεται· κεκλήσομαι· λελήψεται· postremum restituendum est in Nubib. v. 1310. et forsan in *Eurip.* Herc. Fur. v. 729. pro γενήσεται nisi præferendum sit δεδήσεται· hoc ubi *Mœris* adnotavit plura dedit Cl. *Pierson.* — *Herodotus* τὰ ἱρὰ et τὰ ἴδια similiter opponit c. 13. et VIII, c. 109, Pers. τὰ ἱρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπρὰς &c. *Deorum templa* designans per τὰ ἱρὰ, per τὰ ἴδια non privatorum tantum ædes, sed *quævis*, templis aliisque locis sacris exceptis *ædificia* civitatum præsertim *publica*, qualia veteribus τοῖς ἱεροῖς opposita ὅσια dicuntur.

Plerumque quidem per *ἱερὰ* et *ὅσια*, *sacra* et *profana*, intelliguntur apud veteres *χρήματα*· nonnunquam designantur et *οἰκοδομήματα*. Hæret in *Isocratis* Areopag. turpis menda p. 153. B. *τὴν δημοκρατίαν οὕτω κοσμήσασαν τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἱεροῖς καὶ ταῖς θυσίαις*· urbem vertit *Wolf. exornatam templis et sacrificiis*: emendandum esse *καὶ τοῖς ὁσίοις*, demonstrant hæc *Harpocrationis* in Ὅσιον Ἰσοκράτης Ἀρεοπαγιτικῷ, Καὶ τοῖς ἱεροῖς καὶ τοῖς ὁσίοις· istum locum *H. Steph.* ceterique dimiserant intactum. Eosdem quos *Isocrates* sæpe laudat *Demosth.* qui Athenarum urbem templis exornaverant aliisque publicis ædificiis, velut in Olynth. III. p. 25. *δημόσια μὲν τοίνυν οἰκοδομήματα καὶ κάλλη τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κατεσκεύασαν ἡμῖν ἱερῶν* et p. 101, 46. c. Androtion. p. 386, 24. quæ loca *Ciceroni* obversabantur I. in Verr. c. 21. et *Sallustio* B. C. c. XII. ubi notat *Jos. Wass.* VALCKEN.

Pag. 21. *l.* 14. Ἱερὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμ. ὁ νηός τε] Sic aliquoties apud *Herod.* ἱρὸν et νηὸς distinguuntur: *Thucyd.* V, c. 18. τὸ δ' ἱερὸν καὶ τὸν νεὼν τὸν ἐν Δελφοῖς. In talibus veluti pars totius templi τοῦ ἱεροῦ, consideratur ὁ ναὸς, et *cella* sive *Dei sedes* per τὸν ναὸν est intelligenda, atque id ipsum, quod vocant σηκόν. Huc pertinet minus intellecta quam tradit *Ammon.* vocum Ναὸς et σηκὸς differentia, Poëtis certe non observata: *Pollux* excitat e tragœdia deperdita, ἁγνὸν εἰς σηκὸν θεοῦ· ubi locus ἔνθα καθιδρύομεν (τοὺς θεοὺς) Σηκὸς dicitur: *Eurip.* Rhes. v. 501. εἰς Ἀθάνας σηκὸν ἔννυχος μολὼν Κλέψας ἄγαλμα —— *Lucian*; in Amor. T. II. p. 412. Δόξαν οὖν ὅλην τὴν θεὸν ἰδεῖν, εἰς τὸ κατόπιν τοῦ σηκοῦ περιήλθομεν· ante dixerat, εἴσω τοῦ νεὼ παρῆειμεν. In excerptis ex *Diodoro* T. II. p. 568. τὸ περὶ Δωδώνην μαντεῖον συλήσας ἐνέπρησε τὸ ἱερὸν πλὴν τοῦ σηκοῦ· dici quoque potuisset πλὴν τοῦ ναοῦ. *Idem* dixit T. I. p. 18. ἱδρύσασθαι ἱερὸν —— καὶ ναοὺς χρυσοῦς δύο· aureas istas ædiculas templum, ni fallor, complectebatur. *Lesbonax* in Protrept. p. 170, 37. ἱερὰ —— κοσμήσαντες ναοῖς καὶ βωμοῖς καὶ ἀγάλμασι· similiter apud *Herod.* IV. c. 108. ἱρὰ memorantur κατεσκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι· et legitur L. II. c. 170. ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης ὄπισθε τοῦ νηοῦ. Nonnullo dedit Clar. *Duker.* ad *Thucyd.* p. 291. Miror adeo quod legitur ap. *Philostr.* V. A. II. c. 20. νεὼν πρὸ τοῦ τείχους ἰδεῖν φασιν, —— καὶ κατεσκευάσθαί τι ἱερὸν ἐν αὐτῷ. VALCKEN.

Pag. 36. *l.* 11. Τὴν ἱρὴν ὁδὸν] Celeberrima *sacra via*, quæ Athenis Eleusinem ducebat in *Pausan.* I. 36. et *Athen.* XIII. p. 594. F. Hæc ea fortasse, qua Athenienses sacra et Pythicam pompam Delphos mittebant, memorata a *Strabone* IX. p. 646. WESS.

Pag. 42. *l.* 3. Τῶν κατεχόντων πρηγμάτων] *H. Stephani* καταλαβόντων nusquam reperi, neque vulgato præstat. Τὰ κατέχοντα πρήγματα, quæ instant et præsentia urgent, qualia in Miltiadeæ tyrannidis principio rerum ordinatio, captura Chersonesitarum, auxiliatorum dilectus, tum expeditio una cum Dario contra Scythas. Additum τοῦτο μὲν γὰρ ἔτει τρίτῳ protectum verbis erit

C. 46. *δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τουτέων*, modo cetera, quod valde dubito, defendi queant. Calculis hic et consideratione nexus rerum utendum est. Miltiades, interfecto a Pisistrati filiis patre Cimone, in Chersonesum Athenis demigravit C. 103. Itaque sub annum Per. Jul. 4196. aut paulo citius, siquidem Hipparchus Olymp. LXVI. P. Jul. 4198. interemtus occubuit. Hippias tyrannidem reliquit invitus Olymp. LXVII. P. Jul. 4202. Dario Babylonem eopse tempore obsidente; qua post XX. menses expugnata rex sequente Olympiade in Scythas movet comite Miltiade, reversusque Sardibus agit P. Jul. anno 4206. in L. V, 24. Scythæ Nomades post illam Darii expeditionem irritati in Chersonesum excurrunt, coguntque Miltiadem aliorsum fugere. Hæc si vero non dissident quid illis fiet *νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε* —— cum ante hos decem annos in Chersoneso tyrannum Miltiades egerit: quid *τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τουτέων*; Vide quæ consequuntur statim, *ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον.* —— Ea si signant tres notatos annos, exitum non habent: si Miltiadæ reditum Doloncorum auxilio, exilium tyranni producunt longissime, neque congruunt bene cum præfectura maritima Otanis L. V, 25. Quomodo demum cunque intelligantur, *τὰ τότε μιν κατέχοντα*, alia esse nequeunt, quam quæ continuo succedunt. At hoc tum vide; Miletus a Persis funditus pessumdata est Olymp. LXXI. Per. I. 1218. altero post urbis eam calamitatem anno Persica classis insulas Chium, Lesbum et Tenedum occupavit C. 30. hujus Musæ: apud Tenedum Phœnices, horum autem classis Persica, agere ut accepit Miltiades, convasatis, quæ in promtu erant, et in naves inpositis, aufugit. Hæccine *τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον τῶν τότε μιν κατεχόντων* dici recte possunt evenisse? Animadverto in omni illa temporum notatione maculas, quas equidem detergere sine membranarum adjumento neque audeo, neque volo. WESS.

Pag. 56. *l.* 16. *Τοὺς ἀπὸ τούτων γ. ὡσαύτως*] Non repugnat quod scribit *Livius* XL, c. 8. *sociabilem consortionem inter binos Lacedæmoniorum Reges salutarem per multa secula ipsis* fuisse *patriæque.* Nam privatim sæpius adversarii duo Reges Lacedæmoniorum unanimes conspirabant in publicæ rei commodis juvandis; aut etiam inter se laudabiliter certabant *περὶ τοῦ ὁκότερος πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται*, ut Aristides loquitur *Herodoti* VIII, c. 79. Neque noluit Lycurgus concordem talem discordiam in civitate sua locum habere. *Plutarch.* T. I. p. 598. C. *ἔοικεν ὁ Λακωνικὸς νομοθέτης ὑπέκκαυμα τῆς ἀρετῆς ἐμβαλεῖν εἰς τὴν πολιτείαν τὸ φιλότιμον καὶ φιλόνεικον.* Conf. T. II. p. 232. C. 813. B. et Melanthii dictum de civitate Attica p. 20. C. VALCKEN.

Pag. 57. *l.* 13. *Ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου*] Hæc et sequentia quædam, alio quam invenerat ordine collocata, *Plutarch.* exhibet de *Herod.* Malign. p. 857. E. *οἱ δὲ Δωριέων, φησὶν, ἡγεμόνες φαίνοιντ᾽ ἂν Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες ἐόντες καταλέγοντες* (leg. *καταλέγοντι*) *τοὺς*

ἄνω Δανάης καὶ Ἀκρισίου πατέρας· quæ prorsus obscuravit interpres. Ad Herodotea *Plutarchus τὸν Ἔπαφον*, inquit, *καὶ τὴν Ἰὼ, καὶ τὸν Ἴασον, καὶ τὸν Ἄργον ὅλως ἀφῆκεν.* Epaphum in Ægypto natum omittere potuerat; Ionem, Iasum, et Argum Herodoteæ narrationi merito opposuit; neque enim hos Ægyptios origine dixerunt Græci, qui posteros Epaphi, atque adeo majores Acrisii, fatentur Ægyptios esse *ἰθαγενέας*. Libyen, Belum, Danaum et Ægyptum, Lyncea. Sed vituperare potius debuit *Plut.* quos habuit *Herodotus* auctores, non quid ipse sentiat, sed tradens quid Græci de his fabulari sueverint: hoc non in fine tantum capitis sed et initio significavit, ubi, *τάδε δὲ*, inquit, *κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων ἐγὼ γράφω*, vel *γράψω·* ut I, c. 95. *κατὰ ταῦτα γράψω·* —— quid sibi velit *τοῦ θεοῦ ἀπεόντος* mihi quidem non liquet. VALCKEN.

Pag. 58. *l.* 7. *Περσέϊ οὐδέν.*] De Persarum sententia si venerint, quæ L. VII, 61. Perseum videlicet Danaës et Jovis fuisse filium, creasseque ex Andromeda Persen, unde Persicæ genti nomen, in matre patreque Græcos inter et Persas concordia: de avo his et progenitoribus, quos una cum Acrisio a consanguinitate Persei si secluserint Persæ, Danaë Assyriæ aut Persicæ erit stirpis. WESS.

Pag. 61. *l.* 13. *Δύο ψήφους τιθεμένους*] Denegat hanc Lacedæmoniorum regibus prærogativam *Thucyd.* I, c. 20, quem Herodotea sibi sumsisse refutanda vere monuit ante *Palmer. Io. Meurs.* de Regno Lac. c. 23. de senatorum agens et numero et dignitate Misc. Lac. II, c. 4. plura dederat *N. Cragius* L. II, c. 3. Civitatem memorat Indicam *Diodor.* XVII, c. 104. cujus forma regiminis Spartanæ fuerit similis quod ad Senatus auctoritatem binosque Reges e duabus semper familiis, *τῶν κατὰ πόλεμον πραττομένων ἡγουμένους.* Ne Regum potestas in tyrannidem degeneraret, Lycurgus secundum *Platonem* Epist. VIII, p. 354, B. *φάρμακον ἐπήγαγε τὴν τῶν γερόντων ἀρχὴν, καὶ τὸν τῶν Ἐφόρων δεσμὸν, τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς σωτήριον·* insignis ejusdem locus est T. II. p. 692. A. Curia *τῶν γερόντων* ceterorumque annuorum magistratuum tribunalia ubi fuerint Spartæ tradit *Pausan.* III. p. 231. *τῆς τε Γερουσίας βουλευτήριον, καὶ τῶν Ἐφόρων καὶ Νομοφυλάκων καὶ καλουμένων Βιδιαίων ἀρχεῖά ἐστιν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς·* in quibus corrigendum arbitror *καὶ Νομοφυλάκων καλουμένων Βιδιαίων·* hi annui magistratus, Ephori et Bidiæi, sive Nomofylakes, erant *πέντε ἀριθμὸν ἑκάτεροι* secundum *Pausan.* contra oi Γέροντες, numero XXVIII. *διὰ βίου ταύτην ἔχουσι τὴν τιμὴν*, *Plutarch* T. I. p. 597. E. Hinc intelligi poterit *Xenoph.* Ἑλλ. III, p. 289, 20. ubi numerare jussus *ὁπόσοι εἶεν Σπαρτιᾶται ἐν τῇ ἀγορᾷ*, dicitur *ἀριθμήσας βασιλέα τε καὶ Ἐφόρους καὶ Γέροντας καὶ ἄλλους ὡς τεσσαράκοντα.* VALCKEN.

Pag. 97. *l.* 13. *Ἀλλ' Ὅρκου πάϊς* &c.] Cultius expressit Ill. *H. Grotius* Latine Jur. B. et Pac. II, 13, I. ubi optime *Io. Frid. Gronovius*, Horcon instar numinis considerat, quem poëtæ fingunt jurandi veluti exactorem et præsidem. Ὅρκου proinde *παῖς* aliquid

posterum et consequens est, nimirum Animadversio divina, quæ nec opinatis perjuris superveniens fractæ fidei pœnas infligit. Loquendi genus in *Epicharmi* fragmento *Grotii* medela curato, apud *Clem. Alex.* Strom. VI. p. 749. Ἐγγύα θυγάτηρ μὲν ἄτας, ἐγγύας δ' ζαμία· et *Eustath.* Amor. Ismen. p. 426. Αἰδὼς γὰρ, ΠΑΙΣ ΕΛΕΓΧΩΝ ἐστί· excipit enim et sequitur reprehensionem pudor. WESS.

Pag. 109. *l.* 5. Καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γ.] A *Gronovii* judicio non dissiderem, si aliis etiam in Codd. omitterentur oraculi versus, quæque versum antecedunt proxima: sed quod addit vir Egregius, *non magis Herodoto fuisse caussam adscribendi oraculi, quam fuit Thucydidi,* id vero miraturos scio, qui utrumque bene noverit. Oracula, portenta, somnia, et similia credulorum ludibria *Thucydides* historiæ gravitate censuit indigna; *Herodotus* ista talia non libenter tantum commemorat, sed ita, ut vix notam effugere possit hominis superstitiosi. Quantum hac etiam in parte distent isti duo vel hic locus esse queat documento: terræ motus *Herodoto* prodigium esse videbatur, quo mala ventura Deus portenderet; secundum *Thucyd.* talis persuasio vulgi animos occupaverat, ἐλέγετο καὶ ἐδόκει ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γενήσεσθαι σημῆναι. Sed legat quis *Herodot.* VII, c. 57. VIII, c. 37. c. 65. c. 77. IX, c. 64. c. 99. tum *Thucyd.* II, c. 17. VI, c. 70. VII, c. 79. et in his ingeniorum animadvertet differentiam. Semel tamen *Thucyd.* L. II, c. 54. prædictionem memorat Athenis celebratam: Ἥξει Δωριακὸς πόλεμος, καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ· et evaluisse tandem scribit, ut λοιμὸς non λιμὸς antiqua vocis scriptura crederetur ἢν δέ γε, οἶμαι, inquit, ποτὲ ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦδε ὕστερον, καὶ ξυμβῇ γενέσθαι λιμὸν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως ᾄσονται· hinc etiam constare poterit, quid de talibus senserit *Thucydid.* et quantum hujus cauta perspicacitas *Herodoti* præstet superstitiosæ credulitati. VALCKEN.

Pag. 118. *l.* 2. Ἦν γὰρ ἱσταμένου μηνὸς εἰνάτη] Sermonis indolem hoc postulare *Gronovius* agnovit. Bene *Vindob.* et *Plutarchus*, in cujus Glor. Athen. p. 349. E. ἕκτη μὲν ἱσταμένη Βοηδρομιῶνος simili peccato. Superius C. 57. καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνός· *Plut.* Sympos. VIII. p. 717. B. τῇ ἕκτῃ τοῦ Θαργηλιῶνος ἱσταμένου. In talibus enimvero pauca abunde sunt. Hic criminosa *Plutarchi* accusatio Malign. p. 861. F. *Herodotum* asperrime stringens, examen meretur. Negat τῆς πανσελήνου religione Spartanos ab expeditionibus abstinuisse, audacter ea in re *Pausaniæ*, *Luciano*, si tamen is auctor Ἀστρολογίας, C. 25. scriptori Περὶ ποταμῶν, cui *Plutarchi* nomen inponitur *Hermogeni*, et quos plures *Io. Meursius* Miscell. Lacon. II, 9. adpellavit, obnixus. Ad hoc, partæ victoriæ Marathoniæ diem VI. fuisse Boëdromionis, in perpetuum ejus monumentum ad posteros sacratum: quod, ne vacillantem putes, ter insinuat, etiam in Camilli Vit. 138. H. Falsum propterea largiter *Herodotum*, alios turpiter circumscribere, cœlum ipsum, dierum rationem, omnes re confundere. Gravis profectio, accusatio, sed in insectatoris

reditura, sicuti prudenter *Ioach. Camerarius* Procem. in Herodot. p. 715. *Ed. Gronov.* caput. Nam de lege, verba eruditi ejus viri sunt, deque prælii die, sua fide adfirmante utroque, venia, opinor dabitur ei, qui fidem *Herodoti*, proxime ad Marathonii certaminis ætatem pertinentis, atque ex illis, qui conflictui adfuerunt haud pauca edocti pluris sibi faciendam quam *Plutarchi* putaverit. At VI. tamen Boëdromionis dies sollemnis illi victoriæ Athenis ? Esto. Quid enim, si mensi, cujus nomen *Herodotus* pressit, Metagithione, quo Spartæ *Carnia* celebrabantur, pugna in campo Marathonio fuerit pugnata ? *Carnia* sane, pariterque luna, nondum pleno orbe fulgens, ne abitum Lacedæmonii maturarent, inpedimento erant, uti L. VII, 206. Ita prælium festo illo die, quod accusator non diffitetur, fuit prius, relato deinde in VI. Boëdromionis. Hæc et plura pro *Herodoto* eruditissimus *Freretus* Comment. Acad. Inscript. T. XVIII. p. 138. *Ed. Paris.* Dici speciose poterit, *Carniorum* nullam hic mentionem. Servemus ergo mensem Boëdromionem, et pugnam in XVI. ejus diem conferamus. Nam Spartani nono mensis die ad belli consortionem invitati, post plenilunium confecto tridui itinere, Persis tantum quod profligatis, Athenas advolarunt. Sit inquam certamini dies XVI. Boëdromionis, potuit victoriæ memoria anteverti, et VI. die sacrari, quod Mysteriorum sollemnia extremo eodem mense sanctissima essent, aut alia de caussa. Neque insolens et præter usum, ut victoriæ sollemnis pompa alio celebraretur tempore, quam reportata ipsa fuerat. Persas Græci ad Plateas IV. Boëdromionis straverunt *Eleutheria* tamen, recordationi ejus rei dicata, die XIV. Mæmacterionis peragebantur, *Plut.* Aristid. p. 332. A. Qua in opinatione de consensu Cl. *Ed. Corsini.* Fastor Attic. Diss. IV. p. 184. gaudeo. Alia *H. Dodwellus* de Cyclis Diss. VIII. p. 330. Utram autem cunque in re adeo remota adoptemus defensionem, *Plutarchus* caussa cadet. WESS.

Pag. 123. *l.* 1. Ἦν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμ.] Incogitanter *Jo. Meursio* Callimachus iste dicitur Athenis *primus* polemarchi munus obiisse, Att. Lect. II, c. 14. *Meursium* sequitur *Kuhnius* ad *Poll.* VIII, 92. Ut primus forte Polemarchorum Callimachus decem ducibus hoc tempore fuerit adjunctus undecimus, qui in acie honoratiorem ex lege locum teneret, a qua suspicione non multum abfuit *Jac. Perizon.* ad *Æliani* V. H. p. 421. certo constat non primum fuisse Callimachum apud Athenienses polemarchum. *Pausaniæ* verba 1, p. 37. quibus solis niti potuit *Meurs.* vel aliter accipienda sunt, vel ita leviter refingenda, ut de Callimacho scripserit, ὃς Ἀθηναίοις πολεμαρχῶν, (vid. *Herodiani* Philetær. a *Piersono* vulgatus p. 441.) ἤρξατο nempe *μάχεσθαι*, vel τῆς μάχης· ap. *Herod.* c. III. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· de eodem *Polemo* Soph. p. 3. ἔσχε γὰρ, κἂν τοῖς πρώτοις ἔταττεν αὐτὸν ἡ πολεμαρχία. —— Nobile votum, quo Dianæ τῇ Ἀγροτέρᾳ ante pugnam Marathoniam se obstrinxerunt Athenienses, fecisse

dicitur Callimachus polemarchus in *Schol.* ad *Aristoph.* Eq. v. 657. Recte *Meurs.* observat Athen. Att. II, c. 5. eadem sacra postea quotannis fecisse Dianæ polemarchum, *quia primus olim Callimachus polemarchus ita instituit:* Nollem eadem pag. scripsisset vir egregius, votum illud Dianæ factum ante Xenoph. *Herodotum quoque retulisse lib.* VI. *quem malignitatis accusat eo nomine Plutarchus.* Apud *Plutarch.* T. II. p. 862. B. pro φησὶ scribendum φασί. nam votum nusquam memorat neque sacri solennis originem *Herodotus*, atque idcirco *Plutarcho* accusatur negligentiæ l. c. ἐσπουδακὼς περὶ τὰς Ἀθήνας διαφερόντως οὐδὲ τὴν πρὸς Ἄγρας πομπὴν ἱστόρηκας, ἣν πέμπουσιν ἔτι νῦν τῇ Ἑκάτῃ χαριστήρια τῆς νίκης ἑορτάζοντες· in var. lect. πρὸς Ἀγροτέραν legitur; nisi sit ex Codd. alterum non mutarem, imprimis cum sequatur τῇ Ἑκάτῃ· scripseratne forsan τῇ ἕκτῃ Θαργηλιῶνος; isthoc die quotannis Athenienses τῇ Ἀγροτέρᾳ ἀποθύουσι τὰς χιμαίρας juxta *Ælian.* V. H. II, c. 25. Qui hujus sacri meminerunt viri docti caute abstinuerunt loco *Xenoph.* Ἑλλ. IV. p. 302, 17. VALCKEN.

Pag. 125. *l.* 13. Τὸν πολεμάρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιὸν] Rhetor Glaucias in *Plut.* Sympos. 1, 10. Æantidis pugna Marathonia cornu dextrum *Æschyli* testimonio contribuit, atque ex illis Callimachum polemarchum fuisse, quippe Aphidnæum. Quod non quidem recusandum, modo præcipua ratio Callimachi, tanquam polemarchi, ducatur. Rex olim in cornu dextro imperabat, teste *Euripide* Supplic. v. 657. Murata reipublicæ forma polemarcho honor iste cessit. De serie tribuum, et quo se ordine exceperint, ampla disquisitio *Ed. Corsini* Fast. Att. Diss. III. p. 119. et præcipue Diss. IV. WESS.

Pag. 128. *l.* 15. Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος] Cynægiri militis Atheniensis rabiem, Persicam navem manu retinentis, explicatius enarrat *Justinus* II, c. 9. Callimacho quid evenisse diceretur tacet *Herodotus*, obortam Epizelo cœcitatem tradens c. 117. Sophistarum ingeniis exercendis Callimachus præsertim et Cynægirus præbuere materiam: duæ nobis supersunt *Polemonis* orationis, utriusque laudes decantantis: de Callimacho non nominato vid. *Aristid.* Panathen. 1. p. 216. *Scholiastes* ibi *MS.* et Cynægiri facinus enarrat, et Callimacho quid evenerit. Tres istos patriæ defensores egregios memorant *Ælian.* de N. A. VII, c. 38. *Maximus Tyr.* V, 9. τὴν Κυναιγείρου χεῖρα, καὶ τὴν Πολυζήλου συμφορὰν, καὶ τὰ Καλλιμάχου τραύματα· ubi docuit *Davisius* alibi quoque *Herodoti* Epizelum dictum Πολύζηλον, et *Plutarcho*: Epizeli loco Stesilaum nominat cum Miltiade, Callimacho, et Cynegiro, *Tzetzes* Chil. I, v. 867. Unum de x. ducibus Stesilaum in prælio cecidisse novimus ex *Herodoto;* plerorumque nomina ignorantur, quorum gloriam Miltiades obscuravit, qui δέκατος αὐτὸς στρατηγήσας, μόνος, ὡς εἰπεῖν, ὀνομάζεται, καὶ ταῦτα Ἀριστείδου τοῦ Λυσιμάχου παρόντος, ut scribit *Aristid.* T. III. p. 286. Milites gregarios Cynægirum et Epizelum, sive Polyzelum, in duces tran-

formavit qui *Plutarchi* nomen mentitus confinxit *Parallela* qui vocant *minora* T. II. p. 305. C. quique magnam mendacis libelli partem, ista quoque, descripsit *Stobæus* p. 91, 11. Propter tot egregia vetustatis monumenta credere maluissem, Stobæanis hic illic ex isto fuisse libello ab alia manu inculcata; sed in suo florilegio eadem jam legisse *Photium* monstrant Scriptores citati, quorum nomina et opera pleraque etiam omnia ficta sunt. VALCKEN.

Pag. 150. *l.* 12. Ἕρκος θεσμοφόρου Δ.] *Septum templi*, ἕρκος nostro, περίβολον dixerunt *Plato* T. III. p. 116. C. et sæpe *Pausan.* qui nulla quoque templi mentione facta, VIII. p. 664. περίβολον θεῶν ἱερὸν τῶν μεγάλων, Cereris et Proserpinæ, quarum sacerdos Herodotea fuit Timo: p. 675. ἐντεῦθεν ἐς τὸν ἱερὸν περίβολον τῆς Δεσποίνης (filiæ Neptuni Cererisque) ἐστὶν εἴσοδος. Septum si Miltiadi licuisset ingredi Cereris, viro certe fas non erat ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον. Sic eximie sanctius *penetrale* vocabant, *in quo mystica sacra* Cereris recondebantur: attigit *Hemsterh.* in *Aristoph.* Plut. p. 275. et in *Lucian.* p. 136. vid. *Hesych.* in Ἀνάκτορον. In *Plutarch.* de Is. et Osir. p. 161. ubi μέγαρα in μεγαλάρτια mutanda censebat Ill. *Ez. Spanhem.* ad *Callim.* p. 673. legerem: Βοιωτοὶ, ὅτε τὰ τῆς Ἀχαΐας μέγαρα κινοῦσιν· profano non licebat Miltiadi κινεῖν τι τῶν ἀκινήτων. De aliorum etiam templorum *interiori recessu* ἀνάκτορα frequenter *Euripides*, μέγαρον adhibit *Herodotus.* VALCKEN.

Pag. 169. *l.* 11. Παρὰ τῶν Ἀλευαδέων] Larissæos fratres Aleuadas, Ἀλεύεω παῖδας, memorat IX, c. 57. Θώρηκα, Εὐρύπυλον, et Θρασυδήϊον. Hi Thessalos primum invitos (VII, c. 172.) Xerxi prodiderunt: *Pausan.* VII, p. 546. Ξέρξῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλαύνοντι Θεσσαλία δι' Ἀλευαδῶν προὐδόθη. Postea volentes etiam Thessali, a vicinis Phocensibus irritati, Persarum partes sunt sequuti: *Philostr.*. Her. c. XIX, 15, In Epist. *Socr.* 28. Alexander Græcis indicasse dicitur τὴν Ἀλέου καὶ Θετταλῶν προδοσίαν· ubi scribendum τὴν τῶν Ἀλεύων, vel τὴν Ἀλευαδῶν. Vetus et nobilissima familia Larissæ viguit *Platonis* etiam et *Demosthenis* ætate; habuit enim Larissæ *Gorgias* discipulos Ἀλευαδῶν τοὺς πρώτους, *Platone* teste initio Menonis T. II. p. 70. quo spectat in Lex *Timæus*: vid. ibi p. 15. Clar. *Ruhnkenius* et *Vales.* ad *Harpocr.* in Τετραρχία. Apud eundem *Harp.* ex *Demosth.* p. 142, 86. memoratus Σῖμος, εἷς τῶν Ἀλευαδῶν fuisse dicitur τῶν δοκούντων συμπρᾶξαι τῷ Μακεδόνι. Philippo, nec mirum, nobiles hi Thessali favebant, quorum majores in Thessalia regnaverant, tum temporis a tyrannis vexata. VALCKEN.

Pag. 199. *l.* 15. Ἐπὶ μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεα] Testis *Thucydides* est L, I, 18. decimo a Marathonia pugna anno Xerxem expeditionem in Græcos suscepisse: *Plato* L. III. de Leg. p. 698. C. σχεδὸν δέκα ἔτεσι *decem ferme annis* ante Salaminium prælium Persas et Athenienses in Marathonio campo committit. Hinc dissidium de intervallo temporis quo certamen disjungitur utrumque, his decem, illis undecim annos probantibus. *Herodoti* calculos no-

subducemus. Apparatum Darii ad novum in Græcos bellum triennalem signavit C. 1. adjungens quarto post Marathoniam pugnam anno Ægyptios descivisse: tum proximo ab eorum defectione Darium diem obiisse supremum C. 4. qui quintus utique a prælio Marathonio. Sequuntur pleni quatuor anni, a Xerxe, in conparandis ad Græcum bellum rebus absumti πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ *volvente* sive *procedente anno* v. rex Persa expeditionem ingreditur, delatusque *Sardes* post iter longum interquiescit ac ibidem hiemem transigit C. 32. vere deinde ineunte Abydum proficiscitur C. 37. Unde consequens videtur. ut pro *Herodoti* rationibus Rex xi. post Marathoniam cladem anno in Europam moverit Græcosque. Certe *Iuliani* Imp. Or. i. p. 42. C. χρόνος ἐτῶν οὐκ ἐλάσσων δέκα, a Xerxe in belli adparatu insumtus, nunquam procedet, nisi Darii v. anni auxilio veniant, ex doctissimorum virorum *Petavii* et *Spanhemii* censura. Iunge *Dukcr.* ad *Thucydid.* i, 18. et, quem ille merito laudavit, *H. Alphenium* in Commentar. Chronolog. ad *Danielis* C. ix. Part. iii. C. 3. Wess.

Pag. 214. *l.* 4. Τὸν Ἑλλήσπ. ἐ. τριηκοσίας ἐπικέσθαι μ. π.] Suo sic more scripsit *Herod.* pro ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγάς· hac opinor ratione collocata vir D. non censuisset tentanda. —— Insanum utrumque facinus, quo fertur iratus Xerxes in mare sæviisse flagellis et compedes demisisse, quod *Herodotum* sequuti plurimi commemorant, *Brissonio* partim citati de R. P. iii, p. 420. illud equidem a Græcis confictum suspicor cum *Th. Stanleio* ad *Æschyli* Pers. v. 752. cujus locum adhibuit Ill. *E. Spanhem.* ad *Iulian.* p. 195. De mari pontibus strato *Æschylus* est intelligendus, ut ejus ætate fabula nondum vulgo fuisse videatur recepta: de filio Darius ap *Æschyl.* Ὅστις Ἑλλήσποντον ἱρὸν, δοῦλον ὥς, δεσμώμασιν Ἤλπισε σχήσειν. —— καὶ, πέδαις σφυρηλάτοις Περιβαλὼν, πολλὴν κέλευθον ἤνυσεν πολλῷ στρατῷ. Ira regis ob pontem vi tempestatis disjectum, atque isthæc *Æschyli* Athenis decantata facilem fabulæ fingendæ ingeniis Atticis præbuerunt ansam: vid. *Diogenis Laërt.* Procem. §. 9. Istius ævi Persica monumenta si ad nos usque pervenissent, forsan intelligeremus, quod, altera tantum audita parte, et quid nostra ætate eveniat cogitantibus nobis certe licet suspicari, mendaces multa de Persis falsa nobis Græcos tradidisse, suasque semper res amplificasse *Dion. Chrys.* Or. xi. p. 191. D. ἀνδρὸς, inquit ἤκουσα Μήδου λέγοντος ὅτι οὐδὲν ὁμολογοῦσιν οἱ Πέρσαι τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησι κ. τ. λ. Valcken.

Pag. 2[illegible]. *l.* 11. Καὶ μῆλα, οἱ ἄγχιστα &c.] Mala Persica ex auro imis adfixa hastis gestabant, ἐπὶ τῶν στυράκων μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες *Athenæus* xii. p. 514. C. Hinc illi Μηλοφόροι, non alii ac αἰχμοφόροι *hastati*, qui Persarum nobilissimi post regis vehiculum incedebant: nam quorum in hastis extimis mala punica aurea, ῥοιαὶ χρυσαῖ, his locus erat ante decem Nisæos equos, spiculaque in hu-

mum versus inflexa, cum hastati Μηλοφόροι hastas κατὰ νόμον, uti mos ferebat, erectas ostenderent et vibrarent. Hæc plana. Wess.

Pag. 263. *l.* 11. Ἴτυς οὐκ ἐχούσας] In Glossis ἴτυς *umbo.* et inde *Vala.* Clypei ambitus et labrum est ex ferro, *Polybii* σιδηροῦν σιάλωμα L. vi, 21. ab *umbone* discrepans et remotum. Phoenices *pelta* protegebantur. Πέλτη, ἀσπὶς ἴτυν οὐκ ἔχουσα ap. *Hesychium.* Quod porro de Phœnicum primis ad mare rubens sedibus succedit, prorsus notabile, congruit L. i, i. et sacris *Mosis* Vatumque libris, mirumque accidit, ab egregiis viris *S. Bocharto*, *Camp. Vitringa*, *Hadr. Relando*, origines Philistæorum vestigantibus, insuper haberi. Nemo infitiabitur, Palæstinos Philistaeosque eosdem censeri. Recensentur in posteris Mitzraimi, sive ex Ægypto orti, Casluchæi et Caphthoræi, hinc Philistæi *Genes.* C. x, 14. *Deuteronom.* C. ii, 22, et *Amos.* C. ix, 7. Tractus, quem primitus habuerunt, mari erat adfinis et forte insularis ex *Ierem.* xlvii, 4. Talis autem ad sinum Arabicum, eumque extimum conmodissimus, unde ante Mosis ætatem progressi inferioris Ægypti partem insederunt *Exodi* C. xiii, 17. Quæ quidem, cum Philistæi origine fuerint Ægyptia et prope Ægyptum habitarint olim, testenturque ipsi, suos majores ad rubrum accoluisse primitus mare, credibiliora videntur, quam insueto itinere in Colchidem et Cappadociam cum *Bocharto* eos ducere et in Palæstinam reducere, aut, quæ *Vitringæ* Comment. ad *Esaiæ* C. xiv. p. 449. divinatio, ex regione Cyrenaica et Creta. Venit horum pars in Nob. *Palmerii* Exerc. p. 35. cogitationes. Wess.

FINIS TOMI QUINTI.

